

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

II. KONFERENCA
slovenskih glasbenikov
IZ SVETA IN SLOVENIJE

SLOVENJ GRADEC IN PLIBERK
9. - 10. SEPTEMBER 2010

ZBORNIK
LJUBLJANA 2010

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

II. KONFERENCA

slovenskih glasbenikov

IZ SVETA IN SLOVENIJE

Slovenj Gradec in Pliberk, 9. - 10. september 2010

ZBORNIK
LJUBLJANA 2010

Izdajatelj in založnik
Svetovni slovenski kongres
Slovenian World Congress
Cankarjeva 1/IV, 1000 Ljubljana, Slovenija
Tel: +386 1 24 28 550, fax: +386 1 24 28 558
e-pošta: info@slokongres.com
spletna stran: www.slokongres.com

Odgovorna urednica
Sonia Avguštin

Uredniki
Andrej Štrus
Luka Klopčič
Sonia Avguštin

Grafična priprava
Benjamin Pezdir s.p.

Tisk
Tiskarna Artelj

Konferenco so omogočili
Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Glasbena matica Ljubljana
Društvo Hugo Wolf Slovenj Gradec
Občina Slovenj Gradec
Krščanska kulturna zveza
Društvo KD Pliberk
Občina Pliberk
Mladinska knjiga Založba, d.d.

Častni pokrovitelj
akad. prof. dr. Boštjan Žekš, minister za Slovence po svetu

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

78(497.4)(082)
78(=163.6)(082)

KONFERENCA slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije (2 ; 2010 ; Slovenj Gradec / Pliberk)
Zbornik / II. konferenca slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije, Slovenj Gradec in Pliberk, 9. in 10. september 2010 : [uredniki Sonia Avguštin, Luka Klopčič, Andrej Štrus]. - Ljubljana : Svetovni slovenski kongres = Slovenian World Congress, 2010

ISBN 978-961-6700-06-1
1. Avguštin, Sonia Adriana
252314112

Na podlagi zakona o DDV (Uradni list RS št. 89/98) sodi zbornik med publikacije, za katere se obračunava DDV po stopnji 8,5%.
Naklada: 500 izvodov

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

II. KONFERENCA SLOVENSKIH GLASBENIKOV IZ SVETA IN SLOVENIJE

Slovenj Gradec in Pliberk, 9. – 10. september 2010

■ 3

II. KONFERENCA SLOVENSKIH GLASBENIKOV IZ SVETA IN SLOVENIJE

Slovenj Gradec in Pliberk, 9. in 10. september 2010

Kazalo

5

Pozdravi in nagovori gostitelja in gostov	11
Uvodni predavatelj	29
Slovenska opera na tujem in slovenski umetniki v svetovnih opernih hišah. . . .	33
Slovenski dirigenti na tujem.	71
Študij dirigiranja v Sloveniji in v tujini	81
Slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu - 1. del	95
Otroški pevski zbori in glasbeno-scenski projekti	121
Slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu – 2. del	135

Preliminarni program

ČETRTEK, 9. september 2010

Elizabetin dom, Trg svobode 5, Slovenj Gradec

09.00 – 10.00	Prihod in registracija udeležencev
10.00 – 10.45	Pozdravi in nagovori gostitelja in gostov ▪ dr. Boris Pleskovič, predsednik Svetovnega slovenskega kongresa ▪ Matjaž Zanoškar, župan občine Slovenj Gradec ▪ akad. Marko Mušič, podpredsednik SAZU ▪ dr. Boris Jesih, državni sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu ▪ red. prof. Andrej Grafenauer, dekan Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani ▪ Miro Petek, predsednik Komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu
10.45 – 11.15	Uvodno predavanje ▪ akad. prof. Lojze Lebič, Slovenija: Naša glasbena samopodoba
11.15 – 11.30	Odmor
11.30 – 13.30	Slovenska opera na tujem in slovenski umetniki v svetovnih opernih hišah
<i>Predsedujoča:</i>   ▪ dr. Luisa Antoni, Italija <i>Sodelujoči:</i>   ▪ Joe Valenčič, ZDA: Slovenska opera v ZDA in Slovenci v ameriški operi

- **Marjana Mrak**, Slovenija: Bogo Leskovic
- operni dirigent, s SNG Opera in balet
v evropskih opernih hišah
- **Francka Slivnik**, Slovenija: Josip Rijavec -
slovenski tenorist mednarodnega slovesa

Okrogla miza: Sodobni slovenski operni umetniki v opernih produkcijah slovenskih in tujih opernih hiš

Sodelujoči:

- **Sabina Cvilak**, Slovenija
- **Matjaž Robavs**, Slovenija
- **Jože Vidic**, Slovenija
- **Mojca Vedernjak**, Švica
- **mag. Theresa Plut**, Kanada
- **Adi Danev**, Italija

13.30 – 15.00

**Kosilo v hotelu Slovenj Gradec:
sprejem župana Matjaža Zanoškarja**

15.00 – 17.40

Slovenski dirigenti na tujem

Predsedujoči:

- **mag. Tomaž Faganel**, Slovenija

Uvodno predavanje:

- **dr. Borut Loparnik**, Slovenija: *Pretekli rodovi slovenskih dirigentov na tujem*

15.15 – 16.20

Okrogla miza: Sodobni slovenski dirigenti na tujem

Predsedujoči:

- **mag. Tomaž Faganel**, Slovenija

Sodelujoči:

- **Marko Ozbič**, Italija
- **Igor Majcen**, Nemčija
- **Jerica Bukovec**, Švedska

16.20 – 16.35

Odmor

16.35 – 17.40

Okrogla miza: Študij dirigiranja v Sloveniji in v tujini

Predsedujoči:

- **Marko Vatovec**, Slovenija

Sodelujoči:

- **Martina Batič**, Slovenija
- **Živa Ploj Peršuh**, Slovenija
- **Simon Krečič**, Slovenija
- **Mirko Ferlan**, Italija

17.40 – 19.00

- **Marko Košan**, Slovenija: *Predstavitev spominskega muzeja in mednarodnega dokumentacijskega centra Hugo Wolf in ogled mesta Slovenj Gradec*

19.00 – 20.00
20.00

Odmor za večerjo

KONCERTNI VEČER

Cerkev sv. Elizabete v Slovenj Gradcu

Nastopajoči:

- **MePZ Glasbene matice Ljubljana**, vodi Špela Vrtačnik
- **Kantata Razdvom** za sopran, alt in tenor solo, ženski, mešani in moški zbor, orgle in komorni orkester. V izvedbi zborov iz Prevalj in Slovenj Gradca ter solistov pod vodstvom Tadeje Vulc.

PETEK, 10. september 2010

Elizabetin dom, Trg svobode 5, Slovenj Gradec - dopoldanski del in
Kulturni dom Pliberk, Velikovaška cesta 10, Pliberk/Bleiburg - popoldanski del

09.30 – 11.00

Slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu - 1. del, Slovenj Gradec

Uvodno predavanje:

- **dr. Borut Loparnik**, Slovenija: *Gostovanja slovenskih zborov v tujini v preteklem in polpreteklem obdobju*

Predstavitev zborovske piramide v Sloveniji

Predsedujoči:

- **Jože Humer**, Slovenija

Sodelujoči:

- **Mihela Jagodic**: *Predstavitev zborovske piramide v Sloveniji*
- **Franja Kmetec**: *Carmina Slovenica - piramida svetovno znanega zbora*
- **Damjan Močnik**: *Zborovska piramida v Zavodu Sv. Stanislava*
- **Helena Fojkar Zupančič**: *Zbor Sv. Nikolaja - od ideje do uresničitve vrhunskega zbora*
- **mag. Tomaž Faganel**: *Cerkvena glasba kot del slovenske zborovske piramide*

11:00 – 12.00

Otroški pevski zbori in glasbeno-scenski projekti

Predsedujoči:

- **Jože Humer**, Slovenija

Sodelujoči:

- **Anka Jazbec**, zborovodkinja OPZ RTV Slovenija
- **mag. Franja Kmetec**, zborovodkinja Junior zbora CS
- **doc. dr. Branka Rotar Pance**, zborovodkinja OPZ Glasbene matice Ljubljana
- **Suzana Žerjal**, Italija, zborovodkinja OPZ Fran Venturini iz Domia

12.00 – 15.00

Odmor za kosilo in prevoz do Pliberka, Avstrija

15.30 – 18.00

Slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu - II. del, Pliberk*Uvodno predavanje:*

- **dr. Marjan Drnovšek**, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU: Pomen in vloga glasbenega ustvarjanja med Slovenci v izseljenstvu

Predstavitev slovenskih zborovskih piramid na tujem*Predsedujoči:*

- **mag. Tomaž Faganel**, Slovenija

Sodelujoči:

- **mag. Stanko Polzer**, Avstrija: *Slovenski pevski zbori na avstrijskem Koroškem*
- **Joe Valenčič**, ZDA: *Slovenski pevski zbori v Severni Ameriki*
- **Olga Budja**, Švedska: *Slovensko zborovsko petje na Švedskem*
- **prof. Marcos Bajuk**, Argentina-Slovenija: *Slovenski pevski zbori v Argentini*
- **Marino Marsič in Janko Ban**, Italija: *Slovenski pevski zbori v Italiji*
- **Tomaž Kuhar**, Porabje: *Slovenski pevski zbori na Madžarskem*
- **Roman Kutin**, Nemčija: *Slovenski pevski zbori v Nemčiji*
- **Stani Revušek**, Belgija: *Slovenski pevski zbori v Belgiji, Franciji in na Nizozemskem*
- **Katja Juršič-Huzjan**, Srbija: *Slovenski pevski zbori v Vojvodini*

18.00

Zaključki in sklepi konference

Odmor in pogostitev

19.30

ZAKLJUČNI KONCERT

Kulturni dom Pliberk

Nastopajoči:

- **Junior zbor CS iz Maribora**, vodi Franja Kmetec
- **MePZ Danica iz Šentprimoža**, vodi Stanko Polzer (iz Koncerta Koroški pušlec)
- **MoPZ Trta iz Žitare vasi**, vodi Pavli Stern (iz koncerta Trtapella)
- **Mešani komorni zbor Carinthia Cantat iz Slovenj Gradca**, vodi Gašper Tone

Pozdravni nagovori

dr. Boris Pleskovič

Predsednik Svetovnega slovenskega kongresa

Spoštovani udeleženci

II. Konference slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije!

Svetovni slovenski kongres že vrsto let pripravlja strokovne konference, namenjene vrhunskim slovenskim ustvarjalcem na različnih področjih: v znanosti, pravu, medicini, arhitekturi, gradbeništvu. Tokrat pripravljamo II. strokovno konferenco slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije, katere namen so strokovne razprave, izmenjava mnenj in izkušenj, predvsem pa medsebojno spoznavanje in povezovanje glasbenih ustvarjalcev, poustvarjalcev in pedagogov. Glede na to, da je glasba odsev kulture nekega naroda, me iskreno veseli, da se je na tokratnem srečanju zbralo toliko uglednih imen. Prišli ste iz mnogih koncev sveta, tako iz domovine kot iz zamejstva in zdomstva; nekateri izmed vas ste odšli v tujino v mladosti in se občasno vračate nazaj, mnogi ste se vrnili za stalno v Slovenijo, nekateri pa ste se rodili slovenskim staršem, ki so Slovenijo zapustili že pred časom in ste tako predstavniki druge, tretje ali morda celo četrte generacije Slovencev na tujem. Vsak od vas pa je za našo državo neprecenljivo bogastvo, ki ga nikakor ne smemo izgubiti. V imenu Svetovnega slovenskega kongresa vse vas toplo pozdravljam in vam voščim pristrčno dobrodošlico.

Veseli me, da smo za kraj tokratnega srečanja izbrali mesto Slovenj Gradec, ki je pravno, gospodarsko, bančno, šolsko, informacijsko, zdravstveno, pa tudi kulturno središče Mislinjske doline in Koroške nasploh. Izbira različnih slovenskih krajev za izpeljavo naših strokovnih konferenc ni naključna: na ta način Kongres in udeleženci konferenc spoznavamo, kako pestra in zanimiva je, kljub svoji pregovorni

majhnosti, naša domovina Slovenija. Mesto Slovenj Gradec letos obeležuje 150 let rojstva skladatelja Huga Wolfa, zato smo kraj in čas naše konference uspešno združili s celoletnim praznovanjem mesta. To praznovanje bogatijo vrhunski glasbeni dogodki; tudi v obeh večerih naše konference bomo prisluhnili koncertom odličnih glasbenih izvajalcev tako iz Slovenije kot iz zamejstva.

Letošnja strokovna konferenca ima tri okvirne tematske sklope: predstavitev slovenskih opernih pevcev, dirigentov in slovenskega zborovskega petja doma in na tujem. Vsi trije tematski sklopi zajemajo pomembna področja slovenske glasbene ustvarjalnosti. Začeli jih bomo z uvodnimi predavanji, nato pa bodo predavatelji predstavili lastne izkušnje in poglede na svoje strokovno področje. Spoznali bomo tudi nekatera v Sloveniji manj znana ali celo neznana, v tujini pa zelo cenjena slovenska imena glasbenega sveta, ki so s svojim delom pustila velik pečat.

14 ■ Opera je ena najpomembnejših umetniških zvrsti, ki bi morala biti poslušana in cenjena od vsakogar, je nekoč dejal veliki Luciano Pavarotti. Tudi zato z njo začnemo našo konferenco. Z zanimanjem bomo prisluhnili našim umetnikom, ki delujejo na opernih odrih Evrope, Kanade, Združenih držav Amerike in drugod. Izvedeli bomo, kdo so, kaj jih motivira pri njihovem delu in v čem vidijo čar in izziv opere tako na domačih slovenskih kot na tujih tleh.

Za opero, in širše glasbo, pravijo tudi, da je to proces, ki vzdrži in uspe samo z ljudmi, ki radi sodelujejo. Ko takšne ljudi zberemo skupaj, potrebujemo dirigenta. Dober dirigent je »manager in leader, organizator, načrtovalec in zlasti rahločuten psiholog. V sebi hrani posodo, v katero se iztekajo heterogene struje. Iz nje črpa navdih in znanje, ki mu omogočata prepričljivo in bogato posredovanje osebnih glasbenih zamisli,« pravi eden izmed naših predavateljev Marko Ozbič. Slovenija premore odlične orkestralne in zborovodske dirigente, ki so se že, se in se še bodo uveljavljali s svojim talentom in delom v domači in svetovni javnosti. V drugem tematskem sklopu bomo spoznali pretekli ter današnji rod slovenskih dirigentov, ki so delovali na tujem, zagotovo pa bo zanimiva tudi primerjava študija dirigiranja doma in po svetu.

K tretjemu tematskemu sklopu – zborovsko petje - naj povem, da menim, da je prav večglasno petje ena izmed pomembnejših kulturnih značilnosti Slovencev, na katero smo morda premalo ponosni. V Evropi je splošno znano, da je odstotek dobrih in tudi vrhunskih zborov glede na število prebivalcev pri nas najvišji, naši zbori pa so osvojili že veliko prestižnih nagrad. Ni pa zborovsko petje pomembno samo s tekmovalnega vidika. Iz osebne izkušnje lahko povem, da sem, kjerkoli sem srečeval Slovence po svetu (ZDA, Kanada, Argentina, Evropa, zamejstvo), vedno naletel tudi na zborovsko petje kot sestavni del slovenskih prireditev, proslav ali srečanj. Prav zborovsko petje je eden od pomembnih dejavnikov za ohranjanje slovenskega jezika, kulture ter identitete v tujini in to na spontan način, s prenosom tistega, kar je Slovincem najbolj drago – slovenska pesem – s starejše na mlajše generacije. Zato bomo z velikim zanimanjem prisluhnili predstavitvi slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu. Ta sklop zajema cel drugi dan

konference in je vsebinsko obširen, zato bo potekal v dveh krajih: v Slovenj Gradcu in onstran nekdanje meje, v Pliberku na avstrijskem Koroškem. Upamo, da bomo tako stkali nove vezi, ki bodo temelj za bodoča uspešna umetniška sodelovanja.

Na koncu bi se rad zahvalil vsem, ki so prispevali k uresničitvi letošnje konference glasbenikov. Najprej ministru za Slovence po svetu akad. prof. dr. Boštjanu Žekšu, ki je tokrat sprejel častno pokroviteljstvo nad konferenco in njegovemu Uradu, ki je stalni podpornik naših projektov. Ministrici za kulturo Majdi Širca se lepo zahvaljujem za spodbudne besede podpore delu Svetovnega slovenskega kongresa. Najlepša hvala županu Matjažu Zanoškarju za gostoljubje, da smo lahko našo konferenco pripeljali na Koroško in župniji Slovenj Gradec, ki nam je omogočila uporabo prostorov Elizabetinega doma. Hvala tudi našim soorganizatorjem Glasbeni matici Ljubljana, Društvu Hugo Wolf Slovenj Gradec ter Krščanski kulturni zvezi in Društvu KD Pliberk iz Avstrije za dragoceno pomoč pri zasnovi programa ter vso logistično podporo. Zahvalo dolgujem tudi ostalim, ki so s prispevki omogočili organizacijo pričujoče konference: Občini Pliberk, Mladinski knjigi založbi in podjetju Vabo. Nenazadnje pa iskrena zahvala vsem sodelavcem v upravni pisarni: glavni tajnici SSK Sonji Avguštin, podpredsedniku Slovenske konference SSK Franciju Feltrinu, Andreju Štrusu, Luki Klopčiču in Jani Čop.

Udeležencem želim nadvse uspešno in prijetno srečanje, ki naj nam za dolgo ostane v prijetnem spominu, tako kot odmev lepe slovenske pesmi.

Matjaž Zanoškar

Župan Mestne občine Slovenj Gradec in poslanec v DZ RS

Spoštovani,

vesel sem, da lahko prav v Slovenj Gradcu, mestu glasniku miru, kulture in partnerskemu mestu v projektu Evropska prestolnica kulture 2012, pozdravim udeleženke in udeležence II. konference slovenskih glasbenic in glasbenikov iz sveta in domovine.

V čast nam je gostiti tako prestižno, kakovostno in strokovno prireditev, hkrati pa se tudi iskreno zahvaljujem organizatorjem, da so za kraj snidenja izbrali prav Slovenj Gradec. Prepričan sem, da to ni naključje. Slovenj Gradec je namreč v preteklosti ničkolikokrat dokazal svojo zavezanost kulturi, glasbi, umetnosti in svetovljanskemu duhu, ki nam odpira poti v Evropo in svet. Umetniška zapuščina naših prednikov, kiparjev, slikarjev, glasbenikov, med slednjimi bi posebej izpostavil Huga Wolfa, nam namreč narekuje, da zanjo ves čas skrbimo ter da jo bogatimo in plemenitimo tudi v prihodnje.

In v Slovenj Gradcu za slednje skrbimo še s posebno pozornostjo in to s celo vrsto glasbenih in drugih kulturnih prireditev, med katerimi bi posebej omenil festival Koroško kulturno poletje, ki skozi poletne mesece v naše mesto pripelje mnoge kakovostne glasbenice in glasbenike ali izvrstne zasedbe, od orkestralnih, kot so simfonični in revijski orkestri, big bandi ter etno, jazz in druge glasbene zasedbe. Glasbeni abonma Huga Wolfa je že vrsto let stalnica v naši kulturni ponudbi in program, ki ga ponuja, resnično omogoča obiskovalcem zanimivo in široko glasbeno doživetje. Vsi, ki so kadarkoli nastopali v našem mestu, se bodo strinjali, da se je

v Slovenj Gradcu skozi vsa ta leta izoblikovala kakovostna glasbena publika, za kar smo lahko hvaležni tudi dvema institucijama: naši Glasbeni šoli, ki je skozi mnoge generacije izobrazila kakovostne glasbenice in glasbenike, ki sodelujejo v priznanih orkestrih in zasedbah oziroma uspešno povzemajo samostojno glasbeno kariero, ter našemu odličnemu pihalnemu orkestru, skozi katerega se je na slovenskem glasbenem prizorišču prav tako uveljavilo mnogo vrhunskih instrumentalistov, akademsko izobraženih glasbenikov in ki uspešno konkurira ostalim slovenskim pihalnim orkestrom na festivalih in tekmovanjih doma in na tujem.

Še en dober razlog, da je konferenca organizirana v našem mestu, vidim v tem, da smo v Slovenj Gradcu že doslej uspeli vzpostaviti uspešno glasbeno sodelovanje z zamejstvom, z našimi partnerskimi mesti v Avstriji, Nemčiji in še posebej na Češkem, zato upam in si želim, da bi II. konferenca slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije skozi vaše strokovno druženje podobne glasbene vezi, kot smo jih vsaj pri nas uspeli vzpostaviti s tujino, stkala tudi med tistimi, ki ustvarjate doma, in tistimi, ki Slovenijo in z njo naše glasbeno izročilo ter visoko kulturo in zavezanost kakovostnemu glasbenemu izražanju predstavljate na tujem.

Vsem udeleženkam in udeležencem ter organizatorjem konference želim uspešno strokovno delo v želji, da bi spoznanja in dognanja konference s pridom uporabili tudi pri svojem delu in ustvarjalnosti. Upam, da boste v našem mestu preživeli čim več prijetnih trenutkov in se vanj, kot nastopajoči, kmalu vrnili. Vedno boste dobrodošli.

akademik Marko Mušič
Podpredsednik SAZU

Kaj je lahko za arhitekta lepše in bolj pomenljivo, kot da nagovori zbrani avditorij izbranih, izvrstnih glasbenikov.

Od davnine modreci premišljeno in utemeljeno primerjajo prav glasbo in arhitekturo. Tako je antični arhitekt Vitruvij v svojem znamenitem traktatu *De architectura*, O arhitekturi, ob celi vrsti arhitekturnih predstavitev, analiz, razlag in napotkov enakovredno posvetil posebna poglavja glasbi. Od tonskih načinov grškega muzikoslovja, njihove primerjave in lastnih dopolnitev, pa vse do zasnove glasbila, znamenitih vodnih orgel.

Marsikje se v izbranih zapisih vse do današnjih dni ponavlja misel, po kateri je arhitektura okamnena glasba. In res so podzavestni tokovi intuicije, občutja ali invencija, načela združevanja struktur, formiranja in vodenja glavnih motivov oziroma odnosov delov in celote ali orkestracija instrumentov in njihovih zvokov oziroma gradiv in njihovih obdelav ter končno učinkovanje neverjetno sorodni. Isto rojstvo zamisli, enako prelivanje v realnost in podobno učinkovanje na druge, na poslušalce ali gledalce. Ali bolje na vse, ki poslej s takšno in v takšni glasbi ali arhitekturi živijo.

Pa vendar je med obema zvrstema umetnosti tudi skrajna različnost. Medtem ko je glasba skoraj povsem svobodna in mora upoštevati le možnosti izvajalcev in izvedbe, je arhitektura obremenjena s celo vrsto materialnih spon. S težo gradiv in obdelave, z uporabnostjo in funkcionalnostjo, z banalno pragmatičnostjo, ki premnogokrat že na začetku zatre sporočilno nadgradnjo arhitekture kot simbolične

umetnosti. Prav zato je potrebna velika veščina, da se iz vseh spon vzpne čista ustvarjalnost. Kot se seveda iz vseh neizprosni zakoni harmonije in kontrapunkta vzpne visoka pesem Bachove fuge.

Spoštovani, z veseljem vas torej pozdravljam v svojem imenu in v imenu Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Želim vam polno in iskreno predanost nedvomno najlepši in najbolj žlahtni med vsemi umetnostmi. Predvsem pa veliko navdih, novih misli in spodbud za vaše, vsem nam tako dragoceno in ljubo ustvarjanje.

Majda Širca

Ministrica za kulturo RS

Dejstvo, da je pred nami že druga izvedba konference slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije, me navdaja s prijetnim pričakovanjem, da bo to srečanje postalo tradicionalno. Vrednost, ki jo slovenski kulturi in umetnosti prispeva tovrstni dialog, je velika. Dialog je tisti, ki nadgrajuje naše misli, ideje in širi našo ustvarjalnost, na konferenci slovenskih glasbenikov pa odpira možnosti, da se slovenskim glasbenim ustvarjalcem in poustvarjalcem, zborovodjem, glasbenim pedagogom približajo trendi iz tujine in utrne pot v svetovni glasbeni prostor, v katerem lahko zastopajo ter predstavljajo izjemno slovensko glasbo. To srečanje je tudi priložnost za vse tiste Slovence in Slovenke, ki glasbo ustvarjajo na različnih koncih sveta. Je priložnost za boljšo prepoznavnost teh umetnikov doma, za spoznanja njihovih del, ki s svojo ustvarjalnostjo bogatijo tudi slovenski kulturni prostor.

Pohvalna je odločitev Svetovnega slovenskega kongresa, da k organizaciji poleg Glasbene matice Ljubljana, ki že več kot stoletje dolgo skrbi za razvoj in prezentacijo slovenske, prvenstveno vokalne glasbe, povabi Društvo Hugo Wolf iz Slovenj Gradca. V mislih nimam le dejstva, da izvedba letošnje konference sovpada z jubilejno obletnico rojstva skladatelja Huga Wolfa, marveč predvsem to, da se moramo ravno prizadevanju Društva Hugo Wolf zahvaliti, da se ta skladatelj na svetovnem glasbenem zemljevidu označi kot na Slovenskem rojen veliki mojster samospeva.

Program letošnje konference slovenskih glasbenikov zasleduje cilje nacionalnega programa za kulturo. Poudarjena je skrb za varovanje slovenske kulturne dediščine in tradicije, ustvarjajo se pogoji za kulturno raznolikost ter pospeševanje

kulturne izmenjave Slovenije s svetom. Ob vsem tem je treba še posebno poudariti prizadevanja, da se slovenska glasbena umetnost vzpostavlja kot vrhunska, dinamična in pestra umetniška praksa, najsi se ustvarja doma ali po svetu. Prav glasba nam namreč s svojim univerzalnim jezikom dopušča, da je njena slišnost, njen umetniški preboj lažji, bolj dostopnejši. Zato vsakoletna organizacija konference, kjer se srečujejo slovenski glasbeni ustvarjalci iz sveta in tujine, predstavlja velik korak naprej k umeščanju slovenske glasbe in s tem slovenske identitete v širši evropski umetniški prostor.

V želji, da srečanje mine v duhu medsebojnega spoznavanja, umetniškega oplajanja ter doživete izkušnje ob zvokih slovenske glasbe, vas lepo pozdravljam.

dr. Boris Jesih

Državni sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu

Spoštovane gospe, spoštovani gospodje, drage udeleženke, dragi udeleženci iz tujine, cenjeni organizatorji, glasbeniki iz tujine,

v veliko veselje mi je, da vas lahko danes pozdravim in nagovorim v imenu Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu na II. konferenci slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije.

Pozdravljam odločitev organizatorja, da daje poseben poudarek odkrivanju slovenske glasbene zapuščine in glasbenemu ustvarjanju Slovencev v tujini, ki je eno od sredstev krepitev slovenske identitete ter prispeva k boljši prepoznavnosti slovenske glasbe v tujini.

SSK je v ledino zaoral že s I. konferenco slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije, septembra 2006, ki je potekala v obeh goriških mestih. Posebej bi poudaril nekaj bistvenih sporočil te konference:

- kraj izvedbe konference je potekal na obmejnem območju Slovenije in Italije, kjer živi tudi slovenska narodna manjšina ter s tem poudaril priložnosti za povezovanje, pa tudi krepitev skupnega kulturnega prostora;
- s promocijo glasbe v svetu se promovira slovenska kultura;
- glasbeno soustvarjanje pa je lahko tudi priložnost za večjo vlogo mladine pri ohranjanju slovenske kulture v tujini.

Tudi danes smo se zbrali na obmejnem območju, ki zajema avtohtono poseljenost slovenske narodne manjšine na avstrijskem Koroškem, kar ima prav tako simbolno

vrednost za krepitev skupnega kulturnega prostora. Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu je junija 2010 pričel razpravo o novih izzivih na področju krepitev skupnega slovenskega kulturnega prostora. Kulturna dejavnost obstoječih kulturnih organizacij in njihovo sodelovanje z matico je doseglo visoko raven ter je izjemno pestro in bogato. Ovrednotiti in razvijati je treba tiste nove kulturne vsebine, ki krepijo zavest o skupni kulturni dediščini oz. širšo zavest o tem, da je nekaj skupna vrednota in večajo pomen pripadnosti k slovenski narodni skupnosti. Tukaj pa vidim kot poseben izziv tudi glasbeno ustvarjanje. Ta konferenca je lahko vsaj za obmejni prostor priložnost za nadaljevanje razprave, ki smo jo kot že rečeno začeli junija letos. Vaši konkretni predlogi bodo zelo dobrodošli.

24 ■

SSK je tista organizacija, ki ima intenziven in neposreden stik s slovenskimi glasbeniki po svetu. Menim, da je lahko v prihodnje pomemben dejavnik pri povezovanju matice s slovenskimi glasbeniki. Morda bi lahko pripravil v okviru svoje dejavnosti spleten imenik glasbenikov po svetu, v katerega bi bili vključeni tisti ustvarjalci, ki bi si želeli sodelovanja z matico. Tako bi vzpodbudili mreženje in povezovanje med posameznimi glasbenimi ustvarjalci iz sveta ter glasbenimi ustvarjalci iz sveta in posamezniki ter institucijami iz Slovenije.

Posebno pozornost bi v prihodnje morali dati tudi sodelovanju na področju glasbene znanosti, saj so prav na tem področju izmenjave študentov in profesorjev prej izjema kot pravilo. Naj bo to pobuda tudi slovenskim univerzam.

Na področju arhivske dejavnosti Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu načrtuje in podpira projekte, ki imajo za cilj »obdelati« zvočno gradivo in prepise, ki jih hrani Glasbeno narodnopisni arhiv. S tem želimo zagotoviti digitalno ohranitev gradiva ter omogočanje globalnega dostopa preko spleta ne samo raziskovalcem, ampak tudi drugi javnosti. S tem pa želimo prispevati k ohranitvi kulturne dediščine Slovencev v tujini ter njene promocije med pripadniki različnih generacij s posebnim poudarkom na promociji med mlajšo generacijo.

In sedaj še k današnji temi: Slovenska opera, slovenski umetniki v svetovnih opernih hišah ter slovenski sodobni dirigenti na tujem. Spoštovane udeleženke, udeleženci konference, drage glasbene ustvarjalke in glasbeni ustvarjalci. Zelo sem ponosen, da premore tako majhna Slovenija takšno število dobrih glasbenih ustvarjalcev, ki se lahko kosajo v svetovnem merilu. To kaže že današnja zasedba srečanja, glede na lokacijo današnje konference pa naj posebej omenim slavnega dirigenta Herberta von Karajana, najpomembnejšega dirigenta 20. stoletja. Maestro, ki je bil genij zvoka, čudodelnik čistega tona, ki je preigral okoli 700 glasbenih del 130 skladateljev, direktor dunajske državne opere ter aranžer himne EU iz Beethovnovе devete simfonije, je bil po materi Slovenec in je tudi govoril slovensko!

Veseli bomo vaših predlogov za izboljšanje sodelovanja na tem področju, novih pobud z novimi izzivi, ki jih razvoj na tem segmentu glasbenega ustvarjanja tudi prinaša.

Želim Vam uspešno delo in prijetno bivanje v Sloveniji.

red. prof. Andrej Grafenauer

Dekan Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani

Spoštovane udeleženske, spoštovani udeleženci,

Glasba je pomembna sestavina naše nacionalne identitete. Zato gotovo ni naključje, da je strokovna konferenca Svetovnega slovenskega kongresa že drugič posvečena tej umetnosti, tokrat predvsem operni in zborovski. Slovenska glasba, zlasti vokalna, je namreč izjemno pomembna ohranjevalka narodne zavesti Slovencev, še posebej tistih, ki so zaradi različnih razlogov ostali izven svoje domovine, pa naj bo to koroška manjšina, kjer je narodna pesem v slovenskem prostoru morda najbolj prisotna ali povojni argentinski politični emigranti, katerih potomci so se po prvih svobodnih volitvah v Slovenijo vrnili kot vrhunski operni umetniki in pevski pedagogi. Slovenija je glasbeno bogata dežela. V ljubiteljskem zborovskem petju sega v sam svetovni vrh. V tujini se je poleg drugih glasbenikov uveljavila tudi vrsta naših vrhunskih opernih umetnikov od tenorista Antona Dermote, rojenega pred natanko 100 leti do sedanjih pevskih opernih zvezd Marjane Lipovšek in Bernarde Fink. Vse to so le nekateri razlogi, ki dokazujejo pomen in potrebnost tega srečanja.

Verjamem, da bo kvalitetna vokalna glasba, narodna in umetna, svojo večplastno vlogo med Slovenci ohranjala tudi v prihodnje in to kljub agresivnemu zvočnemu onesnaževanju množičnih medijev, kljub izpodrivanju glasbe iz splošnega šolstva, kljub trenutno aktualnemu zakonskemu predlogu zmanjšanja obveznega deleža slovenske glasbe v radijskih programih in podobnim poizkusom nekaterih glasbeno nepismenih in neosveščemih oblastnikov. V to me prepričuje med drugim vedno večji interes za študij petja v celotni piramidi glasbenega šolstva vključno z

Akademijo za glasbo, možnost samostojnega študija zborovskega dirigiranja, ki je bilo do letošnjega leta le del študija na programih glasbene pedagogike in cerkvene glasbe in nenazadnje tudi to srečanje, ki je pomemben kamenček v mozaiku spodbujanja in promoviranja operne in zborovske glasbe med Slovenci.

Vsem udeležencem konference želim veliko uspeha pri njihovem delu in veliko umetniških užitkov na spremljevalnih koncertih.

Miro Petek

Predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Glasba: en jezik, brez meja

Četrto stoletja ali več kot polovico svojega življenja sem preživel kot novinar in v svoji poklicni karieri sem marsikaj doživel in marsikaj napisal. S slovenskim izseljeništvom in Slovenci po svetu pa sem se prvič srečal ravno kot novinar, saj sem na gostovanjih med Slovenci po svetu spremljal dve pevski skupini. Z Mariborskim oktetom sem bil med Slovenci v Braziliji, s pevskim zborom Vres Prevalje pa sem obiskal Slovence v Kanadi in Združenih državah Amerike. Tako Mariborski oktet kot Vres sta vrhunski pevski skupini, zato v tem primeru nikakor ni bilo mogoče naslavljanje očitke, da gre za turizem teh zborov. Odziv publike, ne samo Slovencev na tujem, temveč tudi drugih, je bil izjemen. Slovensko narodno pesem, del slovenske kulture, so ponesli v svet.

Takrat sem tudi spoznal, kaj pomeni slovenska narodna pesem tistim, ki živijo daleč od Slovenije. Z zborovodjem in znanim koroškim kulturnim delavcem Jožkom Kertom sem bil nekajkrat tudi med zamejskimi pevci, med koroškimi Slovenci, ki z našo subtilno, otožno, vendar prekrasno narodno pesmijo izražajo svojo žalost, pričakovanja, seveda tudi veselje, ki pa je v koroški narodni pesmi resnično bolj redka. Korošcem v zgodovini ni bilo prizanešeno, kar se konec koncev kaže tudi v narodni pesmi. Bil pa sem prvi novinar, ki je slovenski javnosti z obsežnim člankom naznanil razkritje skladatelja in nekdanjega ravnatelja slovenjgraške glasbene šole Jožeta Leskovarja, da je bil Hugo Wolf, ki se je rodil v Slovenj Gradcu, skladatelj slovenskega rodu. V vseh dotedanjih enciklopedijah in drugi literaturi so mu pripisovali nemške oziroma avstrijske korenine, to odkritje pa je tudi v širši

javnosti povečalo zanimanje za Wolfa. In tudi zaradi tega je imenitna odločitev Svetovnega slovenskega kongresa, da drugo Konferenco slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije umesti v Slovenj Gradec, dan za tem pa še v Pliberk, med rojake na avstrijskem Koroškem.

Ko v parlamentu vsako pripravimo vseslovensko srečanje, ga seveda začnemo z glasbenim uvodom. V desetih letih so se zvrstili krasni ustvarjalci iz zamejstva in sveta.

Slovenci smo dali svetovni glasbeni zakladnici velik prispevek, še danes po svetu delujejo slovenski skladatelji, dirigenti, na svetovnih odrih vidimo imenitne slovenske pevce. Slovenska pesem je bila popotnica za naše izseljence ob naselitvi v Argentini, kjer je še danes slišati našo pesem. In kar je zanimivo, iz Argentine so prišli v kraje svojih staršev vrhunski pevci, kot so mezzosopranistka Bernarda Fink, njen brat Marko Fink in basist Juan Vasle.

28 ■

Za glasbo so že zdavnaj zapisali, da ne pozna meja, da glasba govori en jezik, ki ga razumejo povsod po svetu. Toda v vsaki glasbeni govorici so tudi sledi človekove in narodove duše. Slovenci te sledi puščamo povsod po svetu.

Prepričan sem, da bomo tudi na tej konferenci ugotavljali, da premalo vemo o glasbeni ustvarjalnosti Slovencev po svetu in v zamejstvu in kljub silovitemu napredku v komunikacijskih tehnologijah je še vedno premalo pretoka informacij. Prav je, da ponovno opozorimo tudi na težave, s katerimi se srečujejo slovenske glasbene šole v zamejstvu. To žal postaja nikoli končana pesem.

Sam sem v tej funkciji sodeloval že na več konferencah Svetovnega slovenskega kongresa. Glede na dosednaje izkušnje, odlično organizacijo, pomembne govorce in goste, spremljajoči program, lahko že na zalogo zapišem, da je tudi druga Konferenca slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije obsojena na uspeh.

Uvodni predavatelj

Lojze Lebič*

■ ***akad. prof. Lojze Lebič**

(1934, Prevalje, Slovenija) je na Univerzi v Ljubljani diplomiral iz arheologije (1957), hkrati na Akademiji za glasbo študiral dirigiranje pri Danilu Švari ter kompozicijo pri Marjanu Kozini (diplomiral 1972).

Skladateljsko je izšel iz skupine Pro musica viva, izpopolnjeval pa na poletnih tečajih za sodobno glasbo v Darmstadt. Po intenzivnem in kritičnem soočenju s sodobnimi kompozicijskimi težnjami si je izoblikoval osebno govorico, ki je razpeta med zvočno silovitostjo ter meditativno zadržanostjo, svetovljansko modernostjo in svojsko občutljivostjo za dediščino preteklih kultur in civilizacij.

Lebičeva dela so bila izvajana na številnih festivalih kot ISCM (Svetovni glasbeni dnevi Bruselj 1981, Zürich 1991, Bukarešta 1999, Yokohama 2001, Ljubljana 2003, Zagreb 2005), Växjö 2009, Glasbeni bienale Berlin, Bienale Zagreb, Musikprotokoll v Gradcu, Pan music festival Seul, Varšavska jesen, Trieste Prima in drugod.

Leta 1994 je prejel Prešernovo nagrado za dotedanji skladateljski opus. Od leta 1995 je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Leta 2003 je bil izvoljen za zunanjega člana Kraljeve Flamske Akademije za znanost in umetnost Belgije.

Slovenska opera na tujem in slovenski umetniki v svetovnih opernih hišah

Luisa Antoni*

■ ***Luisa Antoni**

Luisa Antoni se je rodila v Trstu in obiskovala italijanske državne šole s slovenskim učnim jezikom, najprej v Miljah in nato v Trstu (nižja srednja šola "I. Cankar" pri Sv. Jakobu in Klasični licej "F. Prešeren" pri Sv. Ivanu). Po uspešno opravljeni **maturi** se je vpisala na tržaško univerzo, najprej na fakulteto Političnih ved in se nato prepisala na Filozofsko. Že med obveznim šolanjem je začela študirati **klavir** na šoli tržaške Glasbene matice in leta 1989 **diplomirala na tržaškem Konservatoriju**, kjer se je dve leti pozneje vpisala v višji **tečaj klavičembala**. V akademskem letu 1992-1993 je pod mentorstvom red. prof. dr. Micheleja Ciliberta odlično **diplomirala na filozofskem oddelku tržaške Filozofske fakultete** s temo "Glasba in filozofija v dvajsetem stoletju: Pierre Boulez". Za diplomsko nalogo je prejela prvo nagrado Visokošolskega sklada "S. Tončič", ocenjevalni komisiji je predsedoval P. Merku'.

V naslednjih letih je dobila **štiri mednarodne študijske štipendije** v Sloveniji, in sicer za poglobljanje estetike in glasbe Vinka Globokarja, za preučevanje slovenske glasbe našega stoletja (za obe je bil mentor red. prof. dr. A. Rijavec), za študijo z naslovom "Odmevi Kogojeve opere Črne maske" (mentor red. prof. dr. K. Bedina) in za poglobljanje glasbenega življenja v Trstu in Gorici ob koncu 19. in na začetku 20. stol. (mentor izr. prof. Ivano Cavallini).

Od leta 1992 je redna sodelavka tržaškega **Primorskega dnevnika** in goriškega **Novega glasu**. Je urednica revije **Choralia**, ki jo izdaja deželno združenje USCI (Unione societa' corali italiane).

V šolskem letu 1996-1997 se je odločila za **magistrski študij na Filozofski fakulteti ljubljanske Univerze** (interdisciplinarna smer **fenomenologija-muzikologija**) pod

mentorstvom red. prof. dr. Tineta Hribarja in somentorstvom red. prof. dr. Marije Bergamo. Za nalogo je dobila prvo nagrado Visokošolskega sklada "S. Tončič".

Leta 1997 se je odločila za **študij kompozicije** v razredu prof. F. Niedra na tržaškem Konservatoriju.

V letih 1997 in 1998 je bila začasno **zaposlena kot urednica klasične glasbe slovenskega oddelka na deželnem sedežu državne Radio-televizije RAI**. Je dopisnica italijanskega in slovenskega uredništva **Radia Koper-Capodistria**. V letih 2001 in 2002 je bila zaposlena na **italijanski Radio televiziji (Radio 3) v Rimu**.

V poletju 1999 je dobila štipendijo knjižnice Hong ameriškega collega St. Olaf iz Minnesote (ZDA) za poglobljanje filozofije Soerena Kierkegaarda.

Leta 2006 je **doktorirala z disertacijo** "Antonio Banfi in njegova smer v sodobni glasbeni estetiki " (mentor: izr. dr. prof. Lev Kreft, somentor izr. prof. dr. Giovanni Guanti). Za doktorsko disertacijo je prejela nagrado S. Sallo, ki jo podeljuje združenje Il Coretto iz Barija. Leta 2009 je njena doktorska disertacija izšla pri italijanski založbi Trauben, slovenska verzija je v pripravi pri založbi Mladika.

Dalj časa je poučevala **klavir in zgodovino glasbe** na obeh glasbenih šolah v zamejstvu (SCGV E. Komel in Glasbena matica "M. Kogoj"). V šolskem letu 1999/2000 je bila **asistentka za italijanski jezik** na srednji šoli "S. Kosovel" v Sežani. V naslednjem šolskem letu je poučevala **filozofijo** na Pedagoškem liceju "A.M. Slomšek" v Trstu in med letoma 2001/2 in 2002/3 je poučevala zgodovino glasbe na Umetniški gimnaziji v Kopru.

V letu 2003 se je zaposlila kot **urednica za klasično glasbo** na programu Ars, od leta 2009 je urednica na italijanskem programu Regionalnega centra Koper-Capodistria.

Napisala je številne članke in eseje o glasbi na Tržaškem in Goriškem ter o glasbeni estetiki.

Slovenian Opera in North America

Joseph Valenčič*

For many Slovenians in North America, opera was the high point of Slovenian cultural expression. Several vocalists and music professionals of Slovenian heritage have also excelled in American opera.

Opera performers from Slovenia were already in the United States by the early 1900s. One of the first was baritone Ferdinand Lulek. From 1908 on, he toured and taught voice at academies in Cincinnati, New York City and Chicago.

Some of the first Slovenian-language recordings were made by visiting opera singers in New York City in the 1920s. Svetozar Banovec, Anton Razlog and Anton Schubel recorded and performed as unofficial musical ambassadors of the new Yugoslavia. Schubel joined the Metropolitan Opera chorus in 1934 and shared the stage with the era's greatest voices for more than a decade.

Slovenian culture flourished in the United States between the wars. Opera was key to the music scene in Cleveland, home to the largest Slovenian community outside of Europe. Full-scale operas, performed in Slovenian, enthralled audiences with masterful singing, costumes, scenery and orchestral accompaniment. While opera was inaccessible to most people in Slovenia, Slovenians in Cleveland enjoyed annual presentations. A few productions and singers also toured Slovenian communities in the United States.

The Zarja Singing Society, founded in Cleveland in 1916, was the leading chorus of the time. Under the direction of John Ivanusch, a student of Franz Lehar, Zarja attempted more demanding music. In 1926 Ivanusch tested his singers' skills with

The Samostojna Zarja Singing Society first presented Verdi's Il Trovatore in Cleveland's Slovenian National Home in 1938. Mary Grill Ivanusch (center) portrayed Leonora.

Foerster's classic Slovenian folk opera, *Gorenjski slavček*, complete with an orchestra, in the new, 1,100-seat Slovenian National Home. Success inspired Ivanusch to write an original opera, *Turjaška Rozamunda*, based upon the Prešeren poem. His wife, Mary Grill, was the director, librettist and title lead. This first Slovenian opera outside of Europe premiered in 1928 with a cast of sixty. The next year, Zarja presented *Urh, Grof Celjski* (Parma) and reprised it at Cleveland's Public Auditorium.

In 1930 a disagreement split Zarja into two choruses – Samostojna Zarja and Socijalistična Zarja. The latter Zarja was made up from the group's strongest talents and continued the opera tradition with works such as *Il Trovatore*, Flotow's *Martha*, Zajc's *Nikola Šubic Zrinjski* in Croatian, and Smetana's *Hubička* in Czech. Louis Belle, Antoinette Simčič, Frank Plut and Josephine Milavec were featured singers. In 1940, the chorus was renamed *Glasbena Matica*, after the Ljubljana academy. Anton Schubel and poet and composer Ivan Zorman alternated as directors.

From the 1950s until 1963, Schubel led a new generation of singers in classic operas, including *La Traviata*, *I Pagliacci*, *Carmen*, *Suor Angelica*, *The Tales of Hoffman*, and the oratorio *Mary Magdalene*, all in Slovenian with an orchestra.

The first Slovenian opera production in North America was Anton Foerster's Gorenjski Slavcek, performed by the Zarja Singing Society and an orchestra in the Slovenian National Home auditorium in Cleveland in 1926. Soprano Antoinette Simcic and tenor Louis Belle played Minka and Franjo in a 1930 reprise.

Several artists became local stars, such as Edward Kenik, Anne Safred, Carolyn Budan, Frank Bradach, June Price and Cecilia Valencic. Glasbena Matica still includes an operatic selection in each concert. Other Slovenian choruses also present Slovenian and English arrangements from operas and operettas.

Slovenian-Americans made careers in opera, both on stage and behind the scenes. Lucille Udovich was a spinto soprano who toured with Beniamino Gigli. She enjoyed success in Italy and abroad in the 1950s, often paired with Franco Corelli. Her roles included Aida, Norma and Turandot.

Barbara Meister joined the New York City Opera in 1959 and was featured in Gilbert and Sullivan works. Soprano Heidi Skok appeared in Metropolitan Opera productions such as Jenufa, Moses und Aron, and The Queen of Spades, from 1992 to 2003.

Slovenian-Americans performed roles in operas at the regional level, such as Cecilia Valencic Dolgan and Joseph Valencic. In 2008, soprano Andrea Anelli established the Opera per Tutti ensemble in Cleveland.

Chicago-born Karen Kamensek is one of the few women conducting operas. For the past decade she has led the orchestras of the Hannover Staatsoper, the Slovenian National Theater of Maribor, the Houston Opera, the Freiburg Opera, and the Hamburg Staatsoper, among other companies.

Slovenian ballet choreographer Milko Šparemblek served as director of the Metropolitan Opera Ballet in the 1970s. He later led the ballets of the Paris Opera and the Bonn Opera. Stanford professor Diane Frank also taught the Paris Opera Ballet.

Slovenia's best-known opera figures have appeared in North America, including Anton Dermota, Janez Lipušček, Ana Pušar Jerič, and Sabina Cvilak, as well as

ethnic Slovenians Bernarda Fink and Marcos Fink (Argentina) and Ruben Drole (Switzerland).

A Slovenian figure in American history inspired an opera. Labor activist Annie Clemenc organized the mothers and wives of striking miners in Michigan in 1913. Composer Paul Seitz and librettist Kathleen Masterson turned Annie's story and the tragedy that ensued into a 2001 opera, *The Children of the Keweenaw*.

■ ***Joseph Valenčič**

Piše, predava in producira dokumentarne filme o zgodovini slovensko-ameriškega izseljenstva in popularni kulturi. Leta 2005 je sodeloval pri dokumentarcu Američanke za TV Slovenija in v 2009 in 2010 dokumentarca o tržaškega slikarja v ZDA Bogdana Groma in o slovenske glasbe v Ameriki, Polka film. Valenčič je bil soavtor biografije goriške igralka Nore Gregor, zvezde Renoirjeve filmske kasike Pravila igre. Soustanovitelj je slovenskega glasbenega muzeja v Clevelandu, ameriško mesto, ki ima največ Slovencev. Je dolgoletni krajevni predsednik največje slovenske zavarovalniške organizacije v ZDA Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ).

Bogo Leskovic – operni dirigent s SNG Opera in balet v evropskih opernih hišah

Marjana Mrak*

Potem, ko so Hovanščino, Ivana Susanina in mnoga simfonična dela ruskih skladateljev pod njegovo taktirko na Dunaju prvič slišali, je Leskovic prišel v Ljubljano. S predstavo Traviate 7. junija 1947 je začel svojo 28-letno umetniško pot s SNG Opera in balet, sprva kot gostujoči dirigent, od leta 1951 do upokojitve 1975 stalni dirigent. Od 1968 do 1973 je bil ravnatelj Opere. V tem času je premierno predstavil 15 baletov in 33 oper ter popeljal našo Opero na visoko ocenjena gostovanja po Evropi. Angažma v Operi je prevzel z vso odgovornostjo in veliko vnemo. Z izkušnjami pedagoškega dela, ki si jih je pridobil v dunajski pevski šoli Radó-Danieli in s svojimi nastopi kot tenorist v Mestnem gledališču v Badnu, je pevsko izpopolnjeval naše mlade operne pevce, med njimi Bukovčevo, Smerkolja, Brajnika, izpopolnil je operni orkester in se lotil akustičnih izboljšav gledališča. Tudi v Ljubljani je svojo repertoarno pozornost usmeril v opuse ruskih skladateljev. Jevgenija Onjegina je pripravil dvakrat, za vlogo Tatjane je imel na voljo kar sedem slovenskih sopranistk. K opusu Čajkovskega se je povrnil še pozneje, ko je s Pikovo damo gostoval v Trstu in v Celovcu v okviru kulturne izmenjave med gledališčema. Enega od vrhuncev kariere opernega dirigenta je dosegel že kmalu po prihodu v Ljubljano, leta 1954 z uprizoritvijo Prokofjeva opere Zaljubljen v tri oranže ter na gostovanju z Oranžami na Holandskem festivalu in v Veliki pariški operi, edinem tamkajšnjem gostovanju naše Opere v vsej njeni zgodovini. Svetovni časopisi so nastope spremljali z odličnimi kritikami, prav tako predstave Oranž v Zagrebu, Beogradu, Gradcu, v beneškem La Fenice, Reggiju Emilii, Modeni in Bologni. Posnetek, nagrajen z Grand Prix pariške akademije Charles Cros, je revija Hi-Fi še dolga leta prištevala med najboljše posnetke Oranž.

Tudi s Hovanščino je šlo SNG na gostovanja po ustaljenih gledaliških poteh severne Italije. Dobili so ponovna povabila Holandskega festivala, ki pa niso padla na plodna tla. Hovanščini je Leskovic tudi kot skladatelj dal svoj pečat - dokončal je finale in s tem monumentalnemu opusu Musorgskega dal dramatičen zaključek. Operni opus Musorgskega sta dopolnjevala še Boris Godunov in Soročinski sejem, od koder je slikoviti prizor Noči na Golem brdu zaradi bogate orkestracije rad uvrščal tudi na svoje simfonične koncerte. Za Celovec in Treviso je bil Soročinski sejem repertoarno odkritje, z njim so na prestižnem festivalu Maggio Musicale Fiorentino »pričarali vonj in pokrajino ukrajinske zemlje«. Z Zlatim petelinom so na gostovanju v Moskvi in Kijevu predstavili svoje videnje opere Rimskega-Korsakova.

Pa s tem opus ruskih skladateljev v Leskovičevi interpretaciji še ni sklenjen. V jubilejnim Mozartovem letu 1956 je Don Juan pod Leskovicem v naravnem okolju palače Sponza zaživel tako prepričljivo, da je opera postala stalnica dubrovniškega festivala, ljubljansko Opero pa je na ta festival še popeljal. Za Dubrovnik je pripravil tudi premiero Rossinijeve Italijanke v Alžiru. In jubilejno slovensko gledališko leto 1967-1968 je počastil z novo uprizoritvijo Foersterjevega Gorenjskega slavčka.

Njegova velika ljubezen so bile opere Richarda Straussa. S Kavalirjem z rožo, Ariadno na Naksosu in Salomo, vse tri v režiji Hinka Leskovška, je sicer vzbudil repertoarne pomisleke, a jih je ovrgel z dognanimi predstavami, s pretehtano izbranimi interpreti vlog in s priznanji, ki so jih opere dosegale doma in v tujini. Bile so »parade zmogljivosti pevcev, orkestra, režije, scene«. Izvirna verzija Salome se je na gostovanju v Reggii Emilii, Parmi in Brescii »približala popolnosti«. Z Ariadno na Naksosu so počastili spomin na gostovanje dirigenta Richarda Straussa v Ljubljani, v Kavalirju z rožo so ustvarjalci in nastopajoči našli »prisrčni, dobrodušni in optimistični ton« starega Dunaja. Z znanjem in avtoriteto ter s posebnim občutkom za Straussovo glasbo je Leskovic vodil predstave.

V opusih italijanskih opernih velikanov se mu niso izpolnile repertoarne želje. Nikdar ni dirigiral Otella in tudi ne Falstaffa. Pač pa je v operi Dekle z zahoda z dvema premiernima zasedbama pokazal dva različna obraza te Puccinijeve opere in v Turandot

TV ♦ Musica ♦ Schermi ♦

UNA SPLENDIDA EDIZIONE DE « L'AMORE DELLE TRE MELARANCE »

LUBLJANA ha portato alla FENICE le maschere gozziane di Prokofieff

Un'esecuzione perfetta sotto tutti i punti di vista

È ancora ben vivo nella memoria di tutti coloro che amano il melodramma il ricordo di « L'Amore delle tre melarance » di Prokofieff, che — per merito del compianto Alessandro Pionanesi — venne rappresentato alla « Fenice » nel Festival di musiche contemporanee del 1955 in prima esecuzione mondiale dopo una trentina d'anni di inaspettato oblio. Allora l'audizione dell'opera ebbe l'effetto di una preziosa scoperta e si cominciò a pensare al teatro di Prokofieff come all'aspetto forse più significativo della sua complessa e ricca personalità e come ad uno degli importanti momenti nella storia del melodramma novecentesco. Per cui la prima rappresentazione lubbiana in lingua originale dell'« Amore delle tre melarance » — di quello cioè che è per noi una delle più consapevoli opere teatrali del musicista russo — va segnalata come un avvenimento artistico di grande rilievo e l'iniziativa è ancora più me-

to dei timbri e dei ritmi, e di sulfuree sfasagrazioni orchestrali ed infine l'aspetto furbesco, su cui, a momenti, traspare un patetico patetismo di impronta schubertiana (come nell'atto tra il principe e Ninetto nel terzo atto).

Nel complesso l'« Amore delle tre melarance » è un'opera con pochi strascichi, unitaria e coerente (che non raggiunge la forza e la pienezza delle immagini della prima e dell'ultima scena dell'« Angelo di fuoco »), ma che, d'altra parte, non mi conosce le digressioni, le divergenze stilistiche, i « retorni ispirativi », richiami di cronaca e di brillanti soluzioni. Perciò un'attenta lettura dell'opera potrebbe rivelare moltissimi « incidenti particolari », a non bastere segnalare i tre quadri che ci portano i più densi di musica e che certo appartengono al miglior Prokofieff, quali il secondo quadro del primo atto costituito dalla potente partita a carte, tra il naga Orlo e la fata Morozina,

mentano e ravvivano l'azione con accenti satirici e gli interludi orchestrali nei quali sono passate le esperienze italiane (di Mascagni, ad esempio) e l'ironia timbrica di Dukas.

Dell'esecuzione è presto detto, poiché è risultata perfetta sotto tutti i punti di vista, in vista di una preparazione, di una riproposta obbedienza ai valori del testo, di una coerenza veramente stupefacente.

Tutti gli elementi hanno concorso alla realizzazione dello spettacolo, dalla attentissima concertazione della bella compagnia orchestrale ligure, alla cura con cui sono stati studiati i rapporti tra il palcoscenico e l'orchestra, del costoso e della più parte dei attori eccellenti e in pochi altri almeno buoni, alla regia intelligente e spigliata, dalla ottima coreografia e scenografia all'efficienza insieme corale. E, gioco ripetuto, tutto ciò si è raggiunto soprattutto per l'ammirevole dedizione e per la coerenza esecutiva dei componenti il complesso.

dal možnost dramskemu tenorju, ki ga je v skrbi in v iskanju novih solističnih moči pripeljal v Ljubljano. Velika priznanja je dobil za interpretacije oper železnega repertoarja, za Rigoletta, La Bohème, Tosco, Glumače, Cavallerio rusticano ter opuse francoskih skladateljev kot Carmen, Faust, Hoffmannove pripovedke, Werther. »Želim jih ostreti starih na- in razvad«, beremo v njegovi korespondenci.

■ *Marjana Mrak

Rojena na Ptuj, je maturirala je na gimnaziji v Kamniku. Po končanem študiju muzikologije (1966) na Akademiji za glasbo v Ljubljani (diplomsko delo — Musorgski in njegovo mesto v Ruski peterici) se je zaposlila na glasbenem oddelku Radia Ljubljana. Kot urednica za operno glasbo je s kritičnimi ocenami spremljala predstave v ljubljanski in mariborski Operi ter kot novinarka v intervjujih predstavljala slovenske in tuje glasbene umetnike. Komentirala je prek 750 radijskih prenosov opernih predstav iz svetovnih opernih hiš. Ocene opernih predstav je od 1982 do 1988 objavljala v Naših razgledih (jugoslovenski operni bienali) in poročala z evropskih festivalov (krstni izvedbi oper Orfejeva maska H. Birtwistla v Londonu, Črna maska K. Pendereckega v Salzburgu). Iz njenega uredniškega opusa so izšle gramofonske plošče slovenskih pevcev (Helidon). Obsežen cikel avtorskih oddaj o Antonu Dermoti je dokumentirala v monografiji (SGM), objavila je Gostičeve ljubljanske nastope (Kulturno društvo Jože Gostič, Homec), orisala je kariero Josipa Rijavca v Ljubljani, na radiu Ljubljana in v Franciji (SGM). Dokončuje monografijo o Bogu Leskovicu. Na nepozabni glas Valerije Heybal je opozorila kot avtorica

razstave (ZKO Kamnik), v ciklu Torkovi večeri na gradu Tivoli je v pogovoru osvetlila umetnico in pevsko pedagoginjo Ksenijo Vidali. O Štefaniji Fratnik, prvakini Bavarske opere, je v Lauterbrunnenu v Švici, kjer je živela in je pokopana, pripravila razstavo o njej (SGM). V raznih revijah in časopisih je objavljala članke kot Mladinski pevski festival v Celju 1969 (Grlica), Nova slovenska opera Samorog Pavla Šivica (Zvuk 1984), Operni pevec Jernej Plahuta (Kamniški zbornik 2006). Poznavanje radijskega medija jo je pripeljalo do tekmovalnih oddaj ter članstva v mednarodnih glasbenih žirijah (Prix Italia).

Josip Rijavec

Francka Slivnik*

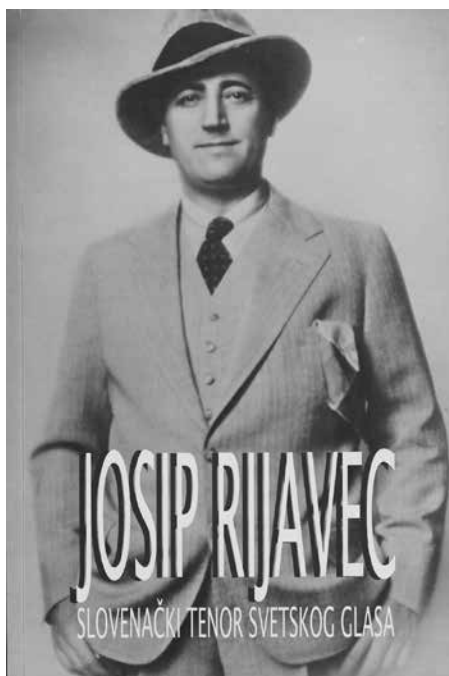
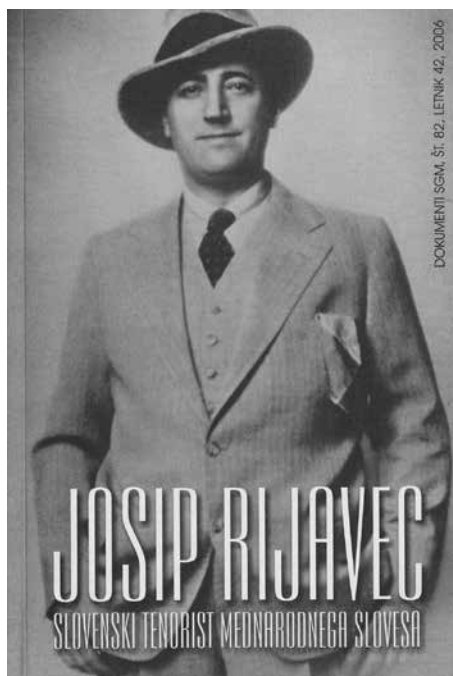
Slovenski gledališki muzej z veseljem približuje sodobnemu času uspehe slovenskih ustvarjalcev v tujini. Izdali smo knjige o opernem basistu Juliju Betettu, tenoristu Antonu Dermoti, scenografu in kostumografu Mathiasu Kralju, igralki Mariji Veri, skupaj z Založbo Mladika o slovenskem gledališču v Argentini po drugi svetovni vojni.

Dediči Josipa Rijavca so nam podarili njegovo zapuščino, mi smo jo dopolnili z gradivom številnih gledaliških arhivov in muzejev po svetu in objavili raziskavo v knjigi: Josip Rijavec, slovenski tenorist mednarodnega slovesa. Analizam več avtorjev sledi kronološki popis opernih in koncertnih nastopov vrhunskega liričnega tenorja.

Prva izdaja je izšla v Ljubljani leta 2006, v srbskem prevodu v Beogradu pa z letnico 2008 v koprodukciji založbe IP Signature, Fakulteta muzičke umetnosti in Muzeja pozorišne umetnosti Srbije.

Josip Rijavec se je rodil v Gradišču ob Soči leta 1890 in umrl v Beogradu leta 1959, kjer je tudi pokopan in kjer še živi njegova hči Tatjana Rijavec-Ćurčić s svojim možen Miloradom Ćurčićem. V Ljubljani je živel in ustvarjal v svetu zabavne glasbe njegov sin Mario Rijavec, njegov sin Miki pa je le še ljubitelj glasbe.

Luisa Antoni je predstavila Rijavčevo mladostno vpetost v glasbeno življenje. Pred prvo svetovno vojno so zabeleženi njegovi koncertni nastopi na goriškem in tržaškem, v Ljubljani in na Dunaju. Študiral je pravo in glasbo na Dunaju v letih 1911-14

in kasneje gostoval v Ljudski operi kot Vojvoda iz Mantove in Cavaradossi in v Državni operi kot Des Grieux in Don Jose.

Leta 1916 je v zagrebški operi vskočil v Straussovem Kavalirju z rožo namesto obolelega pevca in navdušil občinstvo in kritiko. S Pinkertonom je uradno debutiral in dobil pogodbo. V Zagrebu je bil zaposlen od 1916-20, v sezoni 1921/22, 1924-27 in 1935-37. Tu je preživel tudi čas druge svetovne vojne, ko ni nastopal in je živel od svojih prihrankov. Po vojni se je po nekaj nastopih umaknil v prosveto.

V Beogradu je bil od leta 1954 do svoje smrti profesor na Muzički akademiji. Njegova najznamenitejša učenka je Biserka Cvejić, primadona dunajske Državne opere in dolgoletna gostja Metropolitanske opere.

Beograjčanom ni bil neznan. Gostovanja so mu utrla pot v angažma v tamkajšnji operi v letih 1922-24 in 1937-1941.

Marjana Mrak je predstavila odmevne koncertne nastope na Francoskem in v Sloveniji in vloge v ljubljanski Operi, kjer je med leti 1923 in 1946 nastopal kot gost v 29 predstavah. Bil je Cavaradossi, Don Jose, Vojvoda iz Mantove, Almaviva v Seviljskem brivcu, Alfred v Traviati, Rudolf v La Boheme, Des Grieux v Manon. K nam je prihajal iz Zagreba, Beograda, Berlina in Prage. V ljubljanski Operi je nastopil nazadnje maja 1946 v Prodani nevesti. Radio Ljubljana ga je emitiral že v letih 1931 in 1936.

V Berlinu je bil zaposlen v Mestni operi med leti 1927 in 1933 in snemal arije za založbo Electrola. Njegov glas je ohranjen na ploščah s posnetki arij iz Carmen, Manon Lescaut, La Boheme, Rigoletta, najznamenitejši pa je Turridu iz Cavallerie rusticane ob spremljavi berlinskih filharmonikov in pod dirigentskim vodstvom Pietra Mascagnija. Tu se je začelo leta 1928 njegovo sodelovanje z Brunom Walterjem v Verdijevem Requiemu. Pod njegovo taktirko ga je pel tudi na Dunaju in v Budimpešti, pa Beethovna na koncertu v Parizu.

Iz Berlina se je še vračal v Jugoslavijo, odprla pa se mu je pot tudi v številna mesta Nemčije (Hamburg, Duisburg, Bochum, Dresden, Köln, Oberhausen, Baden-Baden, Augsburg, Dortmund, Dresden), Francije (Pariz, Marseille, Nica) pot ga je zanesla tudi v Španijo (Barcelono) na Švedsko (Stockholm, Goteborg), Dansko, na Dunaj in v Budimpešto, pa tudi v Buenos Aires in na koncertno turnejo po Sovjetski zvezi (Leningrad, Moskva, Tbilisi). V tem času je na svetovnih odrih znan pod imenom Jose Riavez.

Po vzponu nacizma se je umaknil v Prago. V tamkajšnjem nemškem gledališču je bil zaposlen v letih 1933-35 in dr. Primož Kuret je zapisal, da je bil tedaj »s svojimi uspehi po velikih mednarodnih opernih odrih cenjen in uveljavljen tenorist, ki je veljal za enega najboljših v svojem času na svetu« in da so ga imenovali »slovenski Caruso«.

Juan Vasle je predstavil nastope Rijavca v Teatru Colon, kjer je pel leta 1931 z berlinskim ansamblom Walterja Stolza v Mojstrih pevcih, Narrabotha v Straussovi Salomi, Cavaradossija v Tosci, naslovno v Oidipusu Rexu Stravinskega, Geralda v Lakme in v Beethovnovi Deveti simfoniji.

Marija Barbieri je za našo edicijo napisala najobsežnejšo študijo in povzela:

»Nastopi v svetovnih glasbenih središčih in sodelovanje z najboljšimi dirigenti so oblikovali Josipa Rijavca v vrhunsko umetniško osebnost...«. Ob lepem glaslu, izjemno muzikalnosti in znanju je »posebno ostal v spominu s svojimi sijajnimi stvaritvami v italijanskem in francoskem repertoarju... Občinstvo ga je oboževalo. Dovolj je bilo objaviti, da gostuje Josip Rijavec, in gledališče je bilo razprodano. Kritika ga je izredno cenila.«

■ *Francka Slivnik

Muzejska svetnica Slovenskega gledališkega muzeja.

Diplomirala je na oddelkih Slovenski jezik s književnostjo in Angleški jezik s književnostjo, magistrirala na oddelku Angleški jezik s književnostjo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Dobitnica Valvasorjevega priznanja.

Vodja ikonoteke, zbirke fotografij, scenskih in kostumskih osnutkov, plakatov, gledaliških listov in likovnih upodobitev slovenskih gledaliških umetnikov. Samostojno in v sodelovanju s sorodnimi institucijami je pripravila številne odmevne razstave, objavljala članke doma in v tujini, bila urednica in sourednica več tematskih števil

Dokumentov Slovenskega gledališkega muzeja, knjižne zbirke Gledališke monografije, sooblikovalka zbirke Opus in pobudnica koprodukcij z Novo Revijo in Mladiko iz Trsta. Strokovna sodelavka pri oblikovanju TV oddaj s področja gledališke in kulturne zgodovine, pri videoprojektih in pri oblikovanju spletne strani Slovenskega gledališkega muzeja.

Urednica slovenskega dela International Bibliography of the Theatre (New York), sodelavka pri International Directory of Performing Arts Collections, dopisnica v SIBMAS/FIRT Bulletin.

Tri zaporedne mandate članica izvršnega komiteja SIBMASa (Mednarodnega združenja gledaliških muzejev in knjižnic).

Opera kot multimedijška zvrst

Sabina Cvilak*

Kako naj se operna ali katerakoli druga vsebina postavi na oder, je vedno zelo kompleksno vprašanje. Gledalci in nastopajoči se odzivajo zelo subjektivno. Skozi stoletja in glasbena obdobja, sta se način in okus zelo spreminjala. Zgolj dvajset let nazaj so na odrih domovali povsem drugačni načini dela kakor danes. Le ti se spreminjajo s sodobno tehnologijo, možnostmi in pa seveda s trenutnim okusom za estetiko. Karkoli bom napisala v naslednjih vrsticah, je zgolj moj pogled na situacijo na opernih odrih. Pogled, ki sem si ga izoblikovala z izkušnjami kot nastopajoča v različnih projektih. Nikakor ni kritika.

Opera kot zvrst se od glasbe v obliki koncertov v največji meri razlikuje po tem, da mora pevec (oz. igralec) poleg podajanja glasbene vsebine podati tudi vsebinsko podobo karakterja. Pri tem ima na voljo scenografijo, kostume, masko, nemalokrat tudi koreografijo, pa še kaj. Veliko ljudi smatra opero kot zvrst nad zvrstmi, saj se v njej lahko pojavijo prav vsi elementi umetnosti. Glasba, igra in drama, ples, kostumografija in maska, projekcije, film, fotografija, likovna umetnost, scenografija, književnost in poezija, design luči ... Če gledamo na opero na ta način, v njej takoj najdemo možnost, da se v eni sami predstavi združijo vse veje umetnosti. Vsi ljudje, ki imajo radi estetiko in katerokoli zvrst umetnosti, bi torej lahko v operi našli nekaj zase. V tem vidim ogromen potencial za operno zvrst kot samo in ji napovedujem bleščečo prihodnost.

Pisci libretov in skladatelji velikokrat partituram orišejo tudi bolj ali manj natančno dogajanje na odru. Kljub vsemu je možnosti, kako postaviti na oder eno in ta isto opero, skoraj neomejeno. Dobra ideja je tukaj bistvenega pomena. Režiserji

se morajo potruditi, da obiskovalec opere dojamе idejo tudi po enkratnem obisku prestave in to brez dodatnih pojasnil. V nasprotnem primeru bodo zmedeni in nemalokrat jezni odšli iz operne dvorane. Razen če je namen v obiskovalcih vzbuditi jezo, bi morali, kar se da najbolje premisliti, kako ljudem posredovati snovi, da bodo prav razumljene. Pri veliko predstavah se zgodi, da režiserji želijo v sami fabuli najti kakšne nove psihološke like, prenesen pomen dogajanj ali kakšno zapleteno simboliko. Včasih celo protagonisti sami ne razumejo natančno, kaj je njihova naloga. Potem ideja seveda ne prodre do zavedanja ljudi v publiki in bistvo opere se izgubi. Nikakor ne trdim, da bi opero morali poenostavljati. Potrebno je zgolj enostavno prikazati zapletene stvari.

Reči, ki jih na odru vidimo in slišimo (tudi zavohamo in občutimo), so tista stvar, ki naredijo določeno atmosfero. Dojemanje obiskovalca gledališča je odvisno od te atmosfere. Naša naloga je, da čustveno predramimo publiko z igro in manipulacijo njihovih čutil. Ljudje večinoma pridejo v gledališče, da občutijo kaj novega, drugačnega. Nekaj, česar jim v vsakdanjem življenju manjka, in mi smo tam, da jim to ponudimo. V operi imamo v sodobnem času zato na voljo skoraj vse. Edina blokada je omejitev naše lastne domišljije in pa seveda možnosti, da te ideje uresničimo, tukaj seveda govorim o finančnih, tehničnih, kadrovskih omejitvah. Seveda so tukaj tudi nastopajoči. Nekateri so bolj sposobni projicirati določene ideje, nekateri manj. Tukaj vidim tudi velik problem v izobraževanju pevcev. Ali naj se bolje izrazim opernih umetnikov, saj dandanes še zdaleč ne zadostuje, da ima umetnik zgolj znanje petja. Šolanje in trening bi morala poleg petja ponuditi širši spekter drugih spretnosti kot so dramska igra, ples, improvizacija in še kaj. Čim širše je znanje nastopajočih, bolj so se sposobni prilagajati živosti na odru in lažje govorimo o operi kot multimedijški obliki.

Na sodobnih odrih sem videla veliko predstav, ki so bile kljub zelo dobrim dramskim zgodbam in zapletu zgolj statično premikanje pevcev z enega konca odra na drugega. V današnjem času so ljudje razvajeni z množico informacij in ponudbe. V filmih prevladujejo spektakli, šport je marketing, televizija nudi nešteto stvari... Takšen način življenja se je začel odražati tudi v gledališču. Publika ja postala zahtevnejša. Le redki se še zadovoljijo z zaprašeno podobo gledališč. Na srečo imamo dandanes obilo načinov, kako popestriti podobo klasičnih opernih predstav. V zgodnjih obdobjih so se podajale bolj statične opere, kjer je bil pevec, sicer oblečen v kostum, skoraj izključno pozoren na glasbo. Na primer baročne opere, katerih sestavni del so bile arije večinoma v da capo obliki, so dramatično manj polne. Dramska fabula se v veliki meri dogaja v recitativih. V eni izmed odličnih režij smo takšni ariji dodali stiliziran ples. Povezovanje dveh zvrsti je predstavi dodalo čisto drugačen naboj, kakor da bi glasbo izvedli zgolj muzikalno.

Zelo priljubljena je postala tehnika projekcije. Na operne deske se tako poneseta film in fotografija, ki predstavljata nove možnosti. Na žalost pa je dandanes ta tehnika postala le način, kako zamenjati drago scenografijo. Zelo velik prispevek k atmosferi na odru ima design luči. S sodobno tehnologijo se tukaj odpirajo neštete možnosti. Zanimiva je raba laserjev. Vse veje likovnih umetnosti in oblikovanja

najdemo kot sestavni del scenografije, maske in kostumografije. Zanimiva bi bila predstava, v kateri se slednji uporabljajo enako kot v filmih. Poezija in književnost imata mesto na opernem odru že skozi stoletja. Libreti so velikokrat narejeni po predhodni knjižni podlagi. V recitativih in govorjenih dialogih najdemo možnosti za čisto dramsko uprizoritev. Tudi ples je že od nekdaj sestavni del opere. Na primer klasični baletni vložki v francoskih operah, pa moderni stiliziran ples, ki se ga lahko uporabi skoraj kjerkoli. Možnosti so neštete in prav je, da jih izkoristimo.

Bistvo dobre predstave je čustveno nabito podajanje snovi. Nastopajoči morajo biti iskreni in publiki pokazati prava čustva. Publika mora verjeti dogajanju na odru, ki bi jo naj pripeljalo k razmišljanju in jo drugače ganilo. Pri tem moramo ostati zvesti originalni partituri. Ostale oblike so orodje, ki se z glasbo podajajo v kompleksni obliki. Skupaj tvorijo enoto – OPERO.

52

Spremembe v vsaki zvrsti in sledenje pozitivnim, modernim trendom so zelo dobrodošle. Še vedno pa sem mnjenja, da je treba opero ohraniti, kot so si jo predstavljali skladatelji in libretisti. Z modernimi vložki jo lahko le obogatimo, nikakor pa ne smemo spreminjati njene prvotne oblike in vsebine. Le tako bomo lahko ohranili njihovo originalnost in jih v pravi obliki predstavili publiki. Še posebej tistim, ki vidijo predstavo prvič ali so celo prvič v operi. Za slednje mora biti vsaka prestava istočasno tudi vabilo za naslednjo. To pa lahko dosežemo le tako, da ohranjamo kvaliteto. Ne glede na to, da je glasbeni teater eden dražjih teatrov, se vanj splača vlagati in ga ohraniti ter celo nadgraditi. Umetnost in estetika nas naredi bolj čuteče in dovzetne ter s tem bolj vešče presoje in znanja življenja.

■ *Sabina Cvilak

Sopranistka Sabina Cvilak se je rodila v Mariboru. Solopetje je študirala v Gradcu (Kunstuniversität), kjer je leta 2000 diplomirala z odliko, leta 2003 pa tudi magistrirala. Izobraževala in izpopolnjevala se je pri profesorjih Annemarie Zeller (Graz), Christiane Petard (Pariz) in pri Irini Gavrilovič (Dunaj, Helsinki). Že v času študija je prejela več nagrad na tekmovanjih. Pozornost širše javnosti pa je pritegnila v sezoni 2003/2004, ko je enega za drugim nanizala uspešne debije v Hamburški državni operi, Singapurju in Finski narodni operi v Helsinkih v vlogi Liu v Puccinijevi operi Turandot, v Trstu (Teatro Verdi) kot Michaela v Bizetovi Carmen, na festival Klangbogen na Dunaju kot Aminta v Mozartovi Il Re pastore in na Savonlinna Opera Festival na Finskem kot Antonia v Offenbachovih Hoffmanovih pripovedkah.

V sezoni 2004/2005 je postala štipendistka Karajanovega sklada in članica Dunajske državne opere, kjer je med drugim nastopila v operah: Dafne, Rensko zlato, Valkira, Somrak bogov, Parsifal, Rigoletto, Aladin, Kapljice za ljubezen, Čarobna piščal, Figarova svatba... Med odmevnejšimi nastopi je bil tudi sopranski solo v Beethovnovi 9. simfoniji v Bruslju (Maestro Mikko Franck in Belgijski nacionalni orkester), vloga Nedde v koncertni izvedbi Glumačev z RTV orkestrom Slovenije ter Berliozev L'enfance du Christ s Slovaško filharmonijo pod taktirko Leoša Swarovskega. Omeniti je potrebno še druge nastope: Warnerjevo produkcijo Blochovega Macbetha na Dunaju, sopransko vlogo Marije v Schubertovem Lazarus (MDR Glasbeno poletje

2003, maestro Fabio Luisi), sodelovanje s Slovensko, Dresdensko in Beograjsko Filharmonijo in še mnoge druge.

Sezona 2006 ji je prinesla debi na Dunajskih slavnostnih tednih, sodelovanje na festivalu Aix-En-Provence in v operi v Luxemburgu, predstavila se je pa tudi v projektu Edvarda Cluga Arhitektura tišine. Nastopila je v Wagnerjevem Parsifalu pod taktirko Mareka Janowskega s filharmonijo Monte Carlo, Haydnovem oratoriju Schöpfung po taktirko Petra Schreierja v francoskem Lilleu.

V zadnjih projektih v Sloveniji smo si jo lahko ogledali kot Margareto iz Fausta, Neddo v Pagliacci, Michaelo v Carmen v Mariboru in Ljubljani in Fiordiligi iz Così fan tutte, Liu v Turandot mariborski operi. Pela je tudi Mahlerjevo 4. simfonijo. Marca 2008 je nastopila s Slovensko filharmonijo v Mahlerjevi 2. simfoniji v Bruslju, sopranski solo v Brahmsovem Requiemu v njihovem abonmaju in številnih koncertih.

Po uspešnem gostovanju na povabilo Placida Dominga kot Mimi v La Boheme v Washingtonski operi je dobila odlične ocene tako občinstva kot tudi profesionalnih kritikov. Met weekly jo je označil kot najboljši sopran, ki je nastopil na odru Washingtonske opere. »Soprano Sabina Cvilak brings real pathos and presence to her Mimi and she is one of the best sopranos to grace the WNO in seasons.«

Po vnovičnem povabilu se je v Washingtonu prestavila še kot Liu in Michaela, ki jo je kasneje ponesla še v Opero Los Angeles. Nastopila je tudi v Rossinijevi Messe petite solennele pod taktirko Placida Dominga z Andreo Bocellijem v tenorski vlogi. Julija 2009 je z njima nastopila tudi na dobrodelnem opern air koncertu Teatra del silenzio v Lajtaicu. V sezoni 2009 je debitirala v operi Koeln in Palma de Mallorca. Sezono 2010 je začela z debijem v vlogi Desdemone v Otellu v operi Palm Beach in v vlogi Marženke iz Prodane neveste v operi v Valenciji.

Prihodnji angažmaji: Koncertna turneja z Andrejo Bocellijem po Aziji oktober 2010 in Veliki Britaniji november 2011, Mimi La Boheme Hong Kong oktober 2010 in Helsinki december 2010, Koncert samospevov junij 2011 London, Straussove 4 zadnje pesmi april 2011 s Slovensko filharmonijo, Pagliacci Bologna april 2011, Prodana nevesta Cagliari maj 2011, Dialog Karmeličank Ljubljana junij 2011, Liu iz Turandot Sardigna 2012.

Uspešna je tudi kot koncertna pevka. Njen oratorijski repertoar zajema: Bachov Pasijon po Janezu, Pasijon po Mateju, Magnificat, Mendelssohnovi oratoriji, Händlovi oratoriji, Mozartove, Schubertove, Haydnove maše, Brahmsov Requiem ... Videvamo pa jo lahko tudi kot interpretko samospevov.

2009 je bila dobitnica Prešernove nagrade in je bila izbrana za najkulturnico Maribora.

Operni pevec – poslanec, poslanstvo – prejemati, deliti

Matjaž Robavs*

Že stari Grki so imeli za pojem sreče dve besedi: eutychia je pomenilo »imeti srečo«, eudaimonia pa je pomenilo »biti srečen«.

Eudaimonia je pravzaprav pomenila zmožnost biti srečen, ker so vedeli, da nekateri te zmožnosti niso prav doumeli, niso doumeli ali razumeli biti srečni. Eutychia pa je bila sreča od zunaj, ki jo je človek dobil oz. doživel kot npr. zadetek na loteriji. Prava sreča je bila torej tudi za Grke eudaimonia, torej nekaj notranjega, kar človek v sebi doživlja in kar ni odvisno od zunanjega dobitka.

Že tu uspemo videti in razumeti, da je sreča v bistvu notranje doživljanje, vse drugo je le igra kako ugajati ljudem okoli sebe, ne glede na to ali sem srečo resnično v sebi doživel in sem jo kot tako zmožen dati in deliti z ljudmi. V tem dajanju in deljenju pa vidim kot operni in koncertni pevec ter kot pedagog bistvo mojega poslanstva.

V mojem otroštvu se je, na začetku povsem nevede, že začela oblikovati moja pevška osebnost. Doma se je veliko prepevalo in iz te ljudske pesmi še danes, kot pevec, ki prepeva po evropskih opernih hišah, koncertira po različnih kontinentih, črpam moč, idejo in umetniški čut, poustvarjati velika operna in koncertna dela.

Nikoli mi ni bilo nerodno povedati, od kod sem, iz kakšne družine izhajam, kdo so moji vzorniki in katerim vrednotam želim v življenju slediti. Ta drža mi je bila vedno zelo pomembna in zelo cenim ljudi, ki temu klicu v sebi sledijo brez kakršnih kompromisov ali želja ugajati drugim.

Seveda je veliko k temu pripomogel študij in življenje v tujini, v svetu, ki te sprejme brez predsodkov, ki te želi pripraviti na težko življenje umetnika in na življenje opernega odra. Ob tem so zelo pomembna srečevanja z velikimi osebnostmi, bodisi dirigenti, skladatelji, režiserji ali pa vzorniki na pevskem področju. V tem pogledu se čutim privilegiranega, da sem v življenju imel ob sebi take mentorje, kot je bila prof. Lazarska na dunajski Univerzi za glasbo in upodabljačo umetnost, moj veliki vzor neizčrpnega vira znanj, umetniške občutljivosti in človeške veličine. Rad bi omenil še mojega mentorja pri delu interpretacije, predvsem samospევov, Roberta Holla in kasneje na moji poklicni poti – dirigenta Thomasa Hengelbrocka in režiserja Roberta Wilsona.

Še kot študent sem si vedno želel, da bi kdaj ta znanja, izkušnje in doživetja srečevanj lahko delil mlajšim, ki prihajajo in danes študirajo na ljubljanski Akademiji za glasbo. In hvaležen sem vodstvu Akademije za glasbo v Ljubljani, da mi je to odgovorno, a tako lepo delo hkrati, tudi zaupalo.

Danes lahko mirno, tudi kot pedagog, ugotavljam, da imamo v Sloveniji pevce s potencialom, da jih morda včasih na poti do njihovih sanj ovirajo bodisi naša majhnost ali pa premala drznost tistih, ki so postavljeni na vodilna mesta glasbenih institucij. Tudi ko prebiram kritike nastopov mlajših glasbenikov, se včasih ne morem znebiti vtisa, da le-ti ne uspejo povsem doumeti procesa, katerega mora narediti mlad solopevec, tako na osebnotnem kot na vokalno-tehničnem področju.

V tem smislu si resnično želim več pozitivnega duha, potrpežljivosti in naklonjenosti do mlajših poustvarjalcev, ki prihajajo za nami, pa čeprav imam občutek, da je tukaj kar nekaj zamujenih let, kjer bi lahko naši predhodniki opozarjali tudi na nas, ko smo se borili in orali ledino svoje umetniške poti.

In danes – tako iskreno želim tisto, kar sem dobil na svoji umetniški poti, deliti s kolegi, s študenti in seveda s poslušalci, ki so najbolj objektiven barometer mojega umetniškega poustvarjanja in upodabljanja.

Lahko rečem, da sta si bili v mojem življenju obe na začetku omenjeni besedi, eutychia (imeti srečo) in eudaimonia (biti srečen), zelo naklonjeni druga do druge. A še vedno je ob tem, da imaš srečo, pomembneje, da si srečen in da to tvoje počutje podoživijo poslušalci in preko njih vsi ljudje.

Torej je biti operni pevec res velika odgovornost, veliko poslanstvo in neskončna sreča.

■ *Matjaž Robavs

Rojen v Ljubljani. Po končani Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani se je vpisal na Univerzo za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju, kjer je z odliko dokončal podiplomski študij pri prof. Heleni Lazarski, interpretacijo samospევa in oratorija pa pri prof. Robertu Holu.

Je prejemnik prvih nagrad več solopevskih tekmovanj, najbolj prestižni sta prvi nagradi na tekmovanju »s-Hertogenbosch« na Nizozemskem, kjer je prejel prvi nagradi kot najboljši interpret samospeva in najboljši pevec vseh kategorij.

Matjaž Robavs redno sodeluje na mednarodnih tekmovanjih, med drugim: Charintischer Sommer in Salzburški slavnostni dnevi v Avstriji, Wratislavia Cantans, Festival Poljske glasbe v Krakovu na Poljskem, Baden - Baden festival in Schwetzingen festival v Nemčiji, Wexford festival na Irskem, Baročni festival v Varaždinu na Hrvaškem, Festival Radovljica etc.

Gostovanja so ga vodila v operne hiše v Celovcu, Schwerinu, Frankfurtu, Dunaju (Volkoper), Antwerpnu, Ljubljani. Koncertiral je po Evropi, Japonski, Kanadi.

Do sedaj je izdal štiri samostojne zgoščenke, pri založbi Naxos pa so izdali celotno opero Švanda Dudak J. Weinbergerja, kjer Robavs poje naslovno vlogo.

Kot pedagog predava na seminarjih v tujini (Varšava, Krakow, Antwerpen, Gdansk), je docent Akademije za glasbo v Ljubljani.

Operni pevec – poslanstvo in način življenja

57

Jože Vidic*

Ko mlad človek prvič prestopi prag opere, ga običajno najprej očara njena arhitektura, skrivnostni hodniki polni zgodb o pevcih, ki večer za večerom nagovarjajo zvesto publiko in se s strastjo predajajo vlogi, za katero živijo tisti trenutek, ko se dvigne zavesa.

Publika se preda glasbi, ki jih iz globin odra nagovori v uverturi in že hip za tem so vsi združeni v zgodbi, ki jo poustvarjajo igralci - pevci, ki so motor in življenje predstave. V strastni, mogoče tudi zasanjani ali pa razigrani igri vabijo in snubijo svoje partnerje v mogočen in vznemirljiv razplet zgodbe, ki se nemalokrat s solzami v očeh konča pred očmi gledalcev.

Izvajalci se občinstvu hvaležno zahvaljujejo za prejete komplimente, publika pa zadovoljno odide v noč, kjer se na ulicah ali v bližnjih restavracijah in kavarnah pomenkuje o junakih, ki so jim naredili lep večer, pa tudi o tistih, ki bi morali svoj talent še močno nadgraditi.

Je že tako. Nikoli ni vsem vse lepo in všečno.

Ko pade zastor, se življenje v zaodru počasi umirja in igralci - pevci postajamo zopet ljudje iz vsakdanjega življenja. Kos za kosom odlagamo svoje kostume, brišemo masko in podoživljamo uspele trenutke tistega večera. Največkrat pa analiziramo potek dogajanja na odru. Ali sem bil nocoj zadosti v vlogi? Sem se spojil v igri z kolegi okoli mene? Kaj pa tista fraza? Moram reči dirigentu, naj me tam spremlja... Naslednjič moram biti bolj pazljiv v dialogu... Joj, paziti moram, kaj bom jedel pred predstavo... in še mnogokaj.

Življenje pevcu niso samo trenutki na odru, na odprti sceni, temveč tudi dolge in osamljene ure in dnevi v sobi, kjer nastaja vloga. Vloga iz življenja.

Lep glas sam po sebi še ne naredi pevca. Potreben je celosten razvoj in stalno nadgrajevanje že postavljenih pevskih temeljev, na katerih umetnik gradi svoje pevske in igralske kreacije. Trd in marljiv študij novih vlog, spoznavanje različnih stilov glasbe in hitra dojemljivost so stalnica življenja opernega pevcu.

Ob vsem tem pa tudi zmožnost prilagajanja novim okoljem in ljudem, s katerimi ničkolikokrat poustvarja intimne zgodbe.

Za nadgradnjo vloge potrebuje pevec ob sebi, poleg odličnih pevskih kolegov, tudi odličnega dirigenta, ki zna poslušati in sprejeti pevca takšnega, kot je, in mu s svojimi nasveti olajšati pot iskanja do končne glasbene podobe pevskega lika. V tesnem sodelovanju z njim mora biti tudi režiser, ki je zelo pomemben ustvarjalec pri nastanku operne produkcije. Včasih je potrebno še tako banalno situacijo narediti lepo in všečno. Domiselna vizija režiserja lahko vse to pripelje v logično in naravno sosledje dogodkov.

Lahko rečem, da sem imel na svoji operni poti srečo in privilegij, da sem smel sodelovati z nekaterimi resnično velikimi umetniki, ki so mi znali približati in osmisliti marsikatero situacijo, za katero bi sam potreboval mnogo časa in iskanja. Če ima pevec srečo, da lahko dela s takšnimi ljudmi, se marsikatera zgodba konča uspešno.

Včasih ljudje vprašajo: katera vloga ali predstava pa je vaša najljubša? To je zelo težko vprašanje. Najljubša mi je tista vloga, kjer se počutim udobno, kjer lahko pokažem svoje znanje, se spojim z likom in kjer imam simpatične kolege, ki skupaj z menoj želijo narediti nekaj, na kar bomo vsi skupaj ponosni.

Vesel sem, da se je teh vlog do sedaj nabralo kar lepo število. Marsikatera uspešno odigrana vloga je bila dobra popotnica za nove angažmaje. Pokazalo pa se je še nekaj. Ista vloga lahko v novem okolju z novimi sodelavci zaživi čisto drugače – sprejemljivo.

Sedaj je za menoj poldrugo desetletje, ki sem ga preživel na opernih deskah. Z zadovoljstvom se oziram na prehojeno pot in ugotavljam, da sem zaživel v skoraj štiridesetih opernih vlogah. Nekatere od teh ostajajo v lepem spominu meni, kot tudi publiki kateri je bilo vse skupaj namenjeno. In če sem s svojim poslanstvom vsaj za kakšen večer osrečil katerega izmed njih, sem lahko zadovoljen in srečen.

■ ***Jože Vidic**

Baritonist. Študiral je petje na Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani pri profesorici Jelki Strgar ter se izpopolnjeval v opernem studiu ljubljanske Opere SNG pri profesorju Karlu Jeriču. Že v času študija je postal član prve zasedbe Slovenskega

komornega zbora, zbora ljubljanske Opere SNG ter komornega zbora Ave, s katerim je prejel več odlikovanj na mednarodnih zborovskih tekmovanjih. S tem zborom je leta 1994 prejel tudi nagrado Prešernovega sklada. Poleg tega je v domačem kraju ustanovil in vodil kvartet Šmartin ter komorni zbor Cum Anima. Od leta 1995 je umetniški vodja okteta Valvasor.

V letu 2000 je postal stalni član solističnega ansambla SNG Opera in balet Ljubljana, kjer je uspešno poustvaril več nosilnih baritonskih vlog v operah in operetah.

Kot obetaven mlad pevec je leta 2002 prejel štipendijo Wagnerjevega sklada.

Na svojem opernem repertoarju ima prek trideset vlog, med njimi tudi nekaj prai-zvedb slovenskih opernih del. V sezoni 2004/05 je v Ljubljani na svetovni premieri Offenbachovih Renskih nimf (Die Rheinnixen) z vlogo Konrada navdušil mednarodno kritiko ter bil po izboru evropskih opernih ocenjevalcev v reviji Opernwelt nominiran kot „odkritje leta“. To mu je odprlo pot na svetovne operne odre (Tokio, Osaka, Nagoja, Praga, Dunaj, St. Poelten, Winterthur, Bolzano, Oderzo, Beograd, Zagreb, Maribor ...).

Doma in v tujini se je uveljavil tudi kot koncertni pevec. Nastopa z različnimi orkestri pod vodstvom uglednih domačih in tujih dirigentov v izvedbah obsežnih vokalno-instrumentalnih del od baroka do sodobnosti. Redno gostuje na festivalih v Sloveniji in tujini.

Od leta 1996 je član Slovenskega okteta, ki ga tudi vodi.

Mojca Vedernjak*

■ *Mojca Vedernjak

Mezzosopranistka, deluje in ustvarja kot svobodna umetnica na področju opere in na koncertnih odrih v Evropi. V glasbi je že od mladih let, a »inštrument« glas ji je najbližji in najljubši: sodelovanje v različnih zborih, kratek sprehod v pop vodah, pevske ure na glasbeni šoli Maribor pri prof. Jolandi Korat in kasneje prva snemanja na radiju Maribor. Pri delu v opernem zboru Maribor pride v stik z operno literaturo in načinom dela.

Na AG Ljubljana študij v razredu prof. Eve Novšak-Houška, kot tematika in izpovedna možnost jo privlači samospjev. Gostovanja z recitali del Huga Wolfa v Sloveniji in v Beogradu. Za to delo ji podeli AG Ljubljana študentsko Prešernovo nagrado. Na koncertnem odru je solistka z orkestrom AG Ljubljana, s SF Ljubljana sodeluje na koncertni praižvedbi opere Ubalda Vrabca "Tolminski puntarji" v Trstu in Ljubljani. Operni debut kot Ines v "Il Trovatore" v Ljubljani (Votolini/Selem). Sledi vloga Ide v Straussovem "Netopirju" (Švara/Šedlbauer) in diplomska predstava študentov AG "La finta giardiniera" W.A.Mozarta (Smrekar/Neubauer). Opera postane nov izziv in strast: tekst, igra, glasba, večplastnost, popolno teamsko delo in kreacija.

To je vzpodbuda za nadaljnji podiplomski študij na Musikakademie Basel in sicer v obeh smereh, v koncertnem razredu Kurta Widmerja ter v operni šoli. V tem času tudi intenzivni študij oratorijske literature in solistično sodelovanje z orkestri. Delo na glasbenih delavnicah z umetniki kot Arleen Auger, Nicolas Giusti, Alfred Burgstaller, Brigitte Fassbaender, Peter Schreier oz. s pevskimi pedagogi Antonie Denygrova in Carol Smith. Uspehi na mednarodnih pevskih tekmovanjih in gostovanja na opernih festivalih v Franciji in Nemčiji v različnih glavnih vlogah Rossinijevih oper.

Na odru "Junge Schweizer Oper Biel" poustvari vloge kot Cherubino, Smeton, Rosina. Sledi leto v mednarodnem opernem studiu IOS operne hiše Zürich. Snemanje zgoščenke "Banalnosti" (samozaložba, Slovenija) z recitali v Sloveniji, Švici, Nemčiji in Franciji. Zgoščenka in recitali so v domačih kritikah zelo dobro sprejeti.

Leta 1999 angažma v operni hiši Bielefeld v Nemčiji z različnimi vlogami iz klasičnega repertoarja. Z velikim uspehom je Mojca Vedernjak sprejeta kot Hänsel, Angelina, Dorabella, Idamantes (operna kritika v Opernwelt-u, avgust 2000 omenja, da je Vedernjakova odkritje večera), Charlotte, itd. Društvo "Theater-und Konzertfreunde" ji istega leta podeli "Opernthalen". Sodelovanje pri praizvedbi opere skladatelja Michaela Hirscha "Das stille Zimmer". Bielefeld je znan kot produktivno, inovativno gledališče z odličnim ansamblom. Tu so izvedli tudi praizvedbo dela skladatelja Vinka Globokarja »L'Harmonia Drammatica«.

V tem obdobju različni koncerti z "Bielefelder Philharmoniker" in drugimi komornimi in zborovskimi zasedbami. Mezzosopranistka je hkrati dobrodošel gost s samospelnimi večeri, na katerih so, glede na koncept, praviloma zastopani tudi slovenski skladatelji. Odločitev, delovati kot svobodna umetnica, je podkrepljena z voljo ustvarjati v različnih okoljih in raznovrstnih glasbenih projektih. Intenzivno raziskovanje in odkrivanje samospelne literature 20. stoletja, manj znane literature drugih okolij in krogov, predstavitev del skladateljic kot Fanny Hensel, Clare Schumann, Pauline Viardot, Alme Mahler, Lilli Boulanger je Vedernjakovi vzgib in motivacija za organizacijo in izpeljavo nadaljnjih recitalov. Organizacija in realizacija več manjših scenskih projektov v lastni režiji. S podobnimi projekti je Mojca Vedernjak prisotna tudi v slovenskem prostoru, kakor tudi s koncerti SF in samostojnimi recitali.

Operna gostovanja jo vodijo v Nemčijo, Švico in Avstrijo. Redno sodeluje z bielefeldsko opero, letos v naslovni vlogi Carmen. S pevskim pedagogom Neil Semerjem deluje Vedernjakova zadnji dve leti, sicer pa se občasno tudi sama posveča pevcem. Z Akademie für Theater und Gesang v Švici sodelovanje pri projektu "Pepelka za otroke" - Rossinijeve opere "La Cenerentola". Opera je bila prirejena za komorni orkester in adaptirana za otroke. Predstavitve so bile z velikim odzivom izvedene v šolah in dvoranh več švicarskih mest, izpeljana je bila tudi turneja po Nemčiji. Otroci različnih starosti so radovedni in zelo odprti za to snov. Z uvodnimi predstavitvami o delu in z opero, tudi z manjšimi delavnicami na to temo je pot za sprejemanje in vzgajanje nove generacije poslušalcev klasične glasbe odprta.

Mojca Vedernjak začena sezono 10/11 z delom Norberta Moreta »Two Love Poems« pod taktirko Stefana Ausburya, čelistom Thomasom Demengo in Sinfonietto Basel. V Augsburgu sledi gostovanje v »Le Nozze di Figaro«. S samospeli gostuje tudi v Ljubljani.

Na mednarodnih koncertnih odrih Vedernjakova sodeluje z dirigenti kot Michael Hoffstetter, Jacques Mercier, Theo Loosli, Francois Pantillon, Jean Claude Casadesus, Uroš Lajovic, Howard Griffiths, Peter Kuhn. V Dresdnu in Görlitzu koncertira z Elgarjevimi „Sea Pictures“, v Bernu v Beethovnovi „Missa Solemnis“, v Bielefeldu z Bachovim „Weihnachtsoratorium“ in »Johannes Passion“.

Od 1999 do 2003 deluje Mojca Vedernjak kot stalna članica opere Bielefeld. »Theater- und Konzertfreunde Bielefeld« ji leta 2000 podeli umetniško priznanje »Operntaler«. Od leta 2004 deluje mezzosopranistka kot svobodna umetnica. Z vlogami kot Hänsel, Idamantes, Angelina, Rosina, Melibea, Cecilio, Orlofsky, Charlotte, Marguerite gostuje v opernih hišah in na opernih festivalih v Nemčiji, Avstriji, Švici, Franciji, Italiji, nazadnje v Bielefeldu kot Carmen.

S pianistko Stefko Perifanovo jo združuje dolgoletno sodelovanje. Gostovali sta doma in v tujini, nazadnje v SF Ljubljana in v Mariboru. Posebna pozornost velja samospelu 20. stoletja. Zgoščenka »Banalnosti« z deli Poulenca, Škerjanca,

Schönberga, Kreka in Montsalvatgeja predstavita tudi v Parizu na MUSICOR-i. Recital v Bernu ob začetku slovenskega predsedovanja EU.

Mojca Vedernjak z odliko konča študij na AG Ljubljana pri prof. Evi Novšak–Houška. Leta 1991 prejme študentsko Prešernovo nagrado AG Ljubljana. Kot štipendistka Ministrstva za kulturo Slovenije z odliko zaključi podiplomski študij na Musik-Akademie Basel v koncertnem razredu Kurta Widmerja kot tudi v opernem studiju iste ustanove. Je finalistka in prejemnica nagrad na različnih narodnih in mednarodnih pevskih tekmovanjih. V sezoni 98/99 deluje kot članica v IOS Zürich operne hiše Zürich.

www.mojcavedernjak.com

Opera v Nemčiji

Opera in Germany

63

Theresa Plut*

Izmed vseh držav sveta ima Nemčija največje število opernih hiš. Le teh je 80 in so locirane tako v velikih mestih, kot sta Berlin in München, kot tudi v manjših mestih kot na primer Eisenach ali Heidelberg. Opera v Nemčiji ni sezonska opera, kot jo imajo v Italiji ali v Severni Ameriki, ampak je repertoarna opera. To pomeni, da izvajajo veliko število različnih opernih del, vendar vsako samo nekajkrat. Na ta način ustrezajo željam večjega kroga ljubiteljev opere. Tako število opernih del je možno izvajati le s stalno zaposlenim solističnim ansamblom, saj bi bili gostje-solisti predragi za posamezno produkcijo. V operni hiši Deutsche Oper am Rhein v Düsseldorfu sem sama imela priložnost biti del stalnega solističnega ansambla. Izvajala sem številne glavne vloge in tudi nekaj stranskih. Stalna zaposlitev v solističnem ansamblu seveda pomeni, da ima pevec redno delo in s tem tudi redno plačo. V Düsseldorfu ni primanjkovalo dela in kot članica solističnega ansambla sem bila večkrat povabljenja k sodelovanju v druge operne hiše po Nemčiji.

Ker se v repertoarnem sistemu izvaja veliko opernih del naenkrat, mora biti pevec fleksibilen in se vloge hitro naučiti. Zelo pogosto se dobra produkcija iz prejšnje sezone ponavlja z novimi pevci, kar pomeni, da se mora posameznik glasbo in režijo naučiti v precej kratkem času. V Düsseldorfu, na primer, sem pela vlogo Metke v zelo popularni produkciji Janko in Metka iz leta 1976, za katero smo imeli novi pevci na voljo 2 tedna časa za vse vaje, tako režijske kot orkestrske. Urnik vaj in nastopov je za vsakega posameznega solista zelo poln, vendar s tem vsak solist pridobi možnost naučiti se večjega števila novih vlog v relativno kratkem času, kar seveda vpliva na osebni razvoj ter daje možnosti, da pevec odkriva nepoznane ali na novo poustvari različne operne like. Potrebno je tudi poudariti, da je tak hiter

tempo lahko za pevca utrudljiv. Zelo pogosto se zgodi, da solist čez dan vadi in se pripravlja na novo produkcijo in nato zvečer poje v predstavi tekoče produkcije. Opera v Düsseldorfu je velika in zelo dejavna – samo čez vikend so na programu 3 ali 4 različne opere. Včasih so bili urniki sestavljeni zelo neugodno in je pevec delal 5 noči zaporedoma, v treh različnih operah oz. vlogah. Spominjam se obdobja, ko sem čez dan imela vaje za vlogo Serpette in Kraljice Noči, potem pa v petek zvečer pela Blonde in v soboto še Rosino. To se zgodi bolj redko, ampak v hiši s standardnim repertoarjem okoli 35 oper, od tega 10 premier, je možno, da so vsi ostali solisti zasedeni v drugi produkciji in ostaneš samo še ti, da odpoješ vlogo na večerni predstavi, ne glede na utrujenost. V takšni situaciji se seveda potrди kvaliteta vokalnega treninga in higiene. Mnogi mladi in neizkušeni pevci si zaradi napornega urnika utrudijo in uničijo glasove.

64 ■ Pogodbe solistov v opernih hišah v Nemčiji, pa tudi v Avstriji in Švici se podpišejo le za določen čas. Po uspešno opravljeni avdiciji dobi solist v ansamblu pogodbo za 2-5 let. Odvisno od tega, kako se solist v pogodbenem času izkaže na odru, se lahko pogodba eventuelno podaljša za 1 do 3 leta. S tem si opera zagotavlja motivacijo pevcev, ki morajo dati od sebe najboljše in onemogoča stagnacijo v operni industriji. Med pevci je zato veliko tekmovalnosti in dejansko ni prostora za lene pevce – na koncu smo kot atleti in moramo stalno trenirati telo in si tako zagotoviti uspeh.

V Nemčiji obstaja kar nekaj ustanov, ki pevcem pomagajo z ureditvijo njihove kariere. Najpomembnejša je ZAV-Künstlervermittlung: javna agencija za vizualne umetnike. Med drugim organizira avdicije, preveri podrobnosti pogodbe, povezuje dirigente s pevci in nudi pevce za določene produkcije drugih opernih hiš tudi ob urgentnih zamenjavah. Pevec se lahko včlani v GDBA, močan sindikat za umetnike, ki zastopa njihove pravice in interese, ali tudi v Bayerischer Versorgungskammer, dodatni pokojninski sklad za umetnike. Vse to omogoča vsaj malo lažje življenje umetnika, ki je tako ali tako premalo stabilno.

Kljub temu, da je veliko opernih hiš v Nemčiji zaradi zmanjševanja kulturnega proračuna v finančnih težavah, še vedno uživajo podporo. Menim, da je pomembno podpirati to kulturno dediščino Evrope. Evropa je povezana z opero – tisoči obiščejo Dunaj, München, Pariz, London in mogoče nekoč tudi Ljubljano, da bi si ogledali lokalno opero in njihovo produkcijsko delo. Ljudje morajo razumeti, da je opero nemogoče izvajati za dobiček in da pomeni izvedba le-te veliko več kot samo dobiček. Opera je zelo kompleksen, težko koordiniran fenomen in prelep način dramske ekspresije, ki se je prek večstoletnega razvoja razvila v obliko, kot jo poznamo danes. Honorarje orkestra, pevcev, zbora, maskerk, kostumografinj in mnogih drugih, ki so del operne predstave, je nemogoče izplačati samo od prodaje vstopnic na blagajni, zato morajo država in drugi sponzorji finančno podpirati operne hiše, da bi se lahko ohranila ta izjemna oblika visoke umetnosti tudi za prihajajoče generacije.

Germany has by far the most opera houses of any country in the world, with some 80 houses in major cities like Berlin and Munich as well as in smaller towns like Eisenach and Heidelberg.

Opera in Germany is not seasonal, as it is in most Italian and North American houses, but rather thrives on the repertoire system, whereby there are short runs of as many different operas as possible to satisfy the needs and tastes of the subscribers. Instead of hiring guest soloists for a few individual productions, an ensemble of soloists is employed full-time to accommodate a larger number of operas. As a soloist in the ensemble of the Deutsche Oper am Rhein in Düsseldorf, I had the opportunity to perform many major roles as well as a few minor ones. One advantage of ensemble work is the steady employment and regular salary that comes with it. There was no lack of work in Düsseldorf and as a member of the ensemble, I was also often invited to collaborate with other opera houses in Germany.

With so many operas rehearsing at once, one has to be flexible and learn fast. Often a successful production from previous seasons would be revived with new singers, who usually have to memorize the staging in a very short period of time. In Düsseldorf, for example, I sang Gretel in a popular 1976 version of Hänsel and Gretel, which was put together in only 2 weeks before the premiere. Scheduling is always very tight but ensemble work allows an artist the chance to learn many different roles in a relatively short period of time, allowing the singer to develop her talent, to explore and re-create different characters and build up her repertoire of roles. This can be, however, quite tiring. More often than not, one rehearses daily for a new opera production while performing another in the evening. The Deutsche Oper am Rhein is a large and busy house, performing 3 to 4 different operas on the weekend alone. Sometimes scheduling was hectic and you had to work 5 nights in a row, in 3 different shows. I remember rehearsing both *Serpentia* and *Queen of the Night* daily while singing performances of *Rosina* and *Blonde* on the weekend. This doesn't happen often but a house with a repertoire of 35 operas, of which 10 are premieres, it can be that everyone is engaged in other productions and only you are left to sing the role, regardless of how tired you may be. This is when excellent training in vocal technique and hygiene is required and hopefully becomes apparent. Many young, inexperienced singers burn out and ruin their voices because of the rigorous schedule.

Contracts for soloists in German opera houses, as in Austria and Switzerland, are not handed out for life. After a series of auditions, a singer is usually hired only for a period of 2-5 years. Depending on their performance during those years, the contract is either re-negotiated and extended for an additional 1-3 years or not renewed at all. This ensures a certain motivation on the singer's part to prove themselves and to produce their best on stage, and also prevents stagnation and mediocrity in the industry. The market has become very competitive and there is no room for lazy singers – after all, we are like athletes and must keep our bodies in shape to succeed.

There are some very good organisations in Germany helping a singer map out his career. Most importantly, the ZAV – Künstlervermittlung, a national agency for visual artists which, among its many services, arranges auditions for opera houses, connects singers with conductors and stage directors, finds appropriate voices to fill-in last minute cancellations and checks out the validity of contracts. Furthermore, artists can belong to the Genossenschaft Deutscher Bühnen Angehöriger, a powerful union that represents their rights, as well as the Bayerische Versorgungskammer, an extra pension fund specifically for artists. These all make the already difficult struggle of an artist a little more secure and their lives less chaotic.

Opera receives a lot of support in Germany, although many houses are struggling with reduced financial resources as we see budget cuts in cultural spending come first. But I believe in the importance of keeping this cultural aspect of Europe alive. Opera is connected to Europe – thousands of visitors come to Vienna, Munich, Paris, London and perhaps one day Ljubljana to see the local opera. People must realize that opera cannot be produced for profit, that it is much more than about making money. It is about preserving a highly complex, painstakingly coordinated yet beautiful form of dramatic expression that has taken centuries to develop into what it is today. The salaries of the orchestra, singers, choir, stage hands, make-up and costume artists and many, many more involved in even one single evening simply cannot be covered by ticket sales alone. Opera houses must be financially sponsored by governments and other donors to conserve this exceptional form of high art for future generations.

66 ■

■ ***mag. Theresa Plut**

Mlada kanadska sopranistka Theresa Plut je nastopala z Vancouvskim simfoničnim orkestrom, Düsseldorfskimi Symphonikerji, Bachovim kolegijem iz Züricha, Siamsko filharmonijo, RTV orkestrom Slovenija, itd. Zmagala je na različnih pevskih tekmovanjih in prejela več štipendij. Že kot študentka je z Opernim orkestrom iz Stuttgarta nastopila v naslovni vlogi Betly v Donizettijevi operi Betly in pod taktirko G. Pehlivaniana v Mahlerjevi 4. simfoniji s Simfoničnim orkestrom Slovenske filharmonije. Vabljen je bila na solistične recitale in pevske večere v Nemčiji, Avstriji, Švico, Romunijo, Kanado in Slovenijo ter snemala za švicarski radio in številne neodvisne produkcije. Takoj po študiju je postala članica solističnega ansambla Nemške opere na Renu v Düsseldorfu v Nemčiji, kjer je debitirala kot Kraljica noči (Čarobna piščal) in nastopala v vlogah Walterja (La Wally), Blonde (Beg iz Seraja), Rosine (Seviljski brivec), Casilde (Gondoljeri), Serpette (La finta giardiniera), Metke (Janko in Metka), Olympie (Hoffmannovi pripovedki) itd. Royal Opera Bangkok jo je povabila na Tajsko k nastopanju v Salerijeve Prima la musica dopo le parole; nastopala je tudi v Pekingu, na Kitajskem, ter vodila več tedenski mojstrski tečaj solopetja. Nato je pridobila častni profesorski naziv iz Central National University of Beijing. 2009/2010 je med drugim pela vlogo Mme Herz v operi Gledališki Direktor (Mozart) s SNG Ljubljana, imela večer samospevov v okviru vokalnega abonmaja Slovenske Filharmonije, snemala Spanisches Liederbuch H. Wolfa za Radio Slovenija, nastopala z dirigentom N. Miltonom in Jenaer filharmonijo v Carmini Burani, itd. Leta 2011

bo med drugim pela Haydnove Letni Časi in Italienisches Liederbuch H. Wolfa v Italiji. Klavirsko diplomo je pridobila na Kraljevem konservatoriju v Torontu, diplomu ter magisterij koncertnega solopetja na Glasbeni visoki šoli v Zürichu in specializacijo opernega petja na Državni visoki šoli za glasbo in upodabljajočo umetnost v Stuttgartu.

■ ***mag. Theresa Plut**

Young Canadian soprano Theresa Plut has performed with the Vancouver Symphony Orchestra, the RTV Orkester Slovenija, the Düsseldorfer Symphoniker, the Siam Philharmonic, the Bach Collegium Zürich, etc. She is a prize-winner of various vocal competitions and scholarships. Already as a student, she sang the title role in Donizetti's *Betly* with the Opernorchester Stuttgart as well as Mahler's 4th Symphony with conductor G. Pehlivanian and the Slovenska filharmonija. In addition to numerous CD and radio recordings, she has given recitals and Liederabende in Germany, Austria, Switzerland, Romania, Canada and Slovenia. Immediately upon completing her studies, she became a member of the Ensemble of the Deutsche Oper am Rhein in Düsseldorf, Germany, where she gave her debut as Queen of the Night (*Die Zauberflöte*) and went on to perform the roles of Casilda (*The Gondoliers*), Serpetta (*La finta giardiniera*), Rosina (*Il barbiere di Siviglia*), Blonde (*Die Entführung aus dem Serail*), Gretel (*Hänsel and Gretel*), Walter (*La Wally*), Olympia (*Hoffmann's Erzählungen*), etc. The Royal Bangkok Opera invited her to perform in Salieri's *Prima la musica dopo le parole*; she also performed in Beijing, China, and gave a vocal seminar, whereupon she was awarded an honorary professorship from the Central National University of Beijing. 2009/2010 she sang the role of Mme Herz in *Der Schauspieldirektor* (Mozart) with the Ljubljana State Opera, gave a Liederabend in the subscription series of the Slovenian Philharmonic, recorded H. Wolf's *Spanisches Liederbuch*, performed *Carmina Burana* with Nicholas Milton and the Jenaer Filharmonie, etc. Future engagements for 2011 include Haydn's *Jahreszeiten* and H. Wolf's *Italienisches Liederbuch* in Italy. Theresa holds a Bachelors Degree in Piano and Vocal Pedagogy and a Masters Degree in Vocal Performance from the Hochschule für Musik und Theater Zürich, as well as the Operndiplom from the Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Stuttgart.

Adi Danev*

»Maestro Adi Danev je povsem svojevrstna osebnost – kozmopolit po eni strani, po drugi trdno zavezan svojemu svetu, svojemu izvoru, svojim ljudem. Razpet med makrokosmosom širokega sveta, ki mu pripada, ker si ga je osvojil, in mikrokosmosom okolja, v katerem je rojen in h kateremu je ostal močno priraščen. Veselega značaja, ki očara s svojo na videz preprosto naravo, v resnici glasbenik svetovnega slovesa, z nenavadnim smislom za fabulo, z nenavadnim talentom za posredovanje svojega znanja, svojih izkušenj.

Njegova pripoved je knjiga ljubezni in modrosti, knjiga znanja in zavesti, obenem knjiga, kjer Maestro posreduje vsem nam, tako poklicnim kakor ljubiteljskim glasbenikom, pevcem, dirigentom svoje ogromno znanje.« Tatjana Rojc iz uvodne besede h knjigi Adija Daneva: *Belcanto, sla po petju; Operni zakulisni obraz: pričevanja, dogajanja in zanimivosti v mednarodnem opernem svetu*, ZTT EST, Trst 2008.

■ ***Adi Danev (Aldo Danieli)**

Prosek pri Trstu, 24. maj 1933

Absolvent Slovenske gimnazije, Konzervatorija Tartini (Kompozicija, klavir)

Korepetitor: Teatro Verdi, Trst (1953), Gran Teatro La Fenice, Benetke (1959), Teatro Regio, Turin (1963), Arena di Verona (1966)

Operni zborovodja: Teatro Verdi, Trst (1966), War Memorial Opera House, San Francisco, Kalifornija (1968), Gran Teatro La Fenice (1975), Arena di Verona

(istočasno Teatro Filarmonico), Verona (1986), Teatro lirico, Cagliari (1994), Teatro Colon, Buenos Aires (1977)

Mentor (solopetje): 50 let dela z opernimi pevci iz vseh koncev sveta

Docent in podpredavatelj (eno leto celo ravnatelj F.F.) na tržaškem konzervatoriju Tartini

Dirigent: številni simfonični in zborovski koncerti (La Fenice, Arena)

Avtor knjige Belcanto, ali sla po petju (Trst 2008)

Predavanja (seminarji): Zbor v operi (Teatro Municipal, Palma de Majorca. 1994); več predavanj za bodoče javne bibliotekarje, Regione Veneto (1981/84); Opera North (c/o Dartmouth College), N,H, Usa, 2009, itd.

Danes se v zamejstvu ukvarja predvsem z vprašanjem slovenskega petja.

Slovenski dirigenti na tujem

Pretekli rodovi slovenskih dirigentov na tujem

Borut Loparnik*

V tem (drugje izbranem) naslovu sta dve neznanki. Dokaj vprašljivo je namreč, kako gre razumeti tujino - z današnjim pojmovnikom, ki kaže na svet onkraj državne meje, ali z dovčerašnjim, ki se ozira po manj strogo opredeljenih »drugih deželah«. A tudi ob takšnih se mera kmalu skrha: kakor hitro se lotimo resnega tehtanja, ne vemo več dobro, kaj so tuje, kaj njega dni »bratske« dežele, kaj sosednja in kaj območja (nekdanje skupne) države, domovine, regije... Enako se je treba vprašati, kateri so koščki sveta, kjer smo se hoteli videti bližnje in smo tako željo venomer žebrali. Je šlo res za okolja, koder so nam kdaj tako rekli, ne da bi mogli, nemara sploh hoteli dognati vzrok? Ob kratkem, tuje se marsikdaj izmika trdnim, kaj šele nespremenljivim okvirom, zlasti v soseščini dirigentskega poklica, ki pač prisega na Ciceronovo ali menda že Aristofanovo modrost »ubi bene ibi patria«.

Druga neznanka so rodovi. Tja do tridesetih let minulega stoletja jih med dirigenti nismo imeli, če ne štejemo zborovodij - še z njimi bi jih kdaj težko nastrgali za pravo generacijo. (Navsezadnje štejejo le zahtevnemu vokalnemu poustvarjanju privrženi glasbeniki, ne kdorkoli, ki ga mika oder.) Zgodovinarji vedo, kako megleno se pleteniči z rodovi in kako raztegljiv je vatel, ob katerem se namenimo spraviti pod skupno kapo nekaj ljudi, ki naj bi dobili uporabno nalepko. Nič prida koristnega se ne izcimi s takim početjem, najmanj med individualisti, kakršni so dirigenti eo ipso.

Ni torej poglavitno, ali moremo govoriti o preteklih rodovih ter njihovih sledih na tujem. Vrh tega lahko količkaj veljavno utež na tehtnico slovenske glasbe pri-
maknejo le dejanja z umetniško težo, če so jih kdaj dopisali (tudi) v dobro naši

entiteti. Tako trčimo še ob stalnice dirigentskega bitja in žitja, ki so vsaj toliko zunaj rodovnih znamenj, kolikor se izmikajo poklicnosti. Pred orkestre pač vabijo, o katerih se zdi, da so ali bi lahko dosegli več od rojakov tiste dežele. Odločitev seveda ni preprosta. Dlje ko brskamo po preteklosti, redkejša je bila, k njej pa so ubirali (in še vedno ubirajo) vsakršne bližnjice - priporočila, zveze, pričevanja, ocene, spletke, tudi kaj drugega, da le zaleže. Dobršen del tega dandanes sicer postorijo zastopniki ter agencije, a to dirigentskih poti na tuje, zlasti v tako imenovane stalne angažmaje, ne olajša prav znatno. In slej ko prej štejeta h koristnim dobropisom malo ali docela neznanega dirigenta glasbeni sloves njegove domovine oz. države ter njena količkaj opazna podpora. Brez njiju se drugod pogosto sploh ne odzivajo, kar je bil že Niko Štritof natanko prelil v rečenico »dirigent malega naroda«.

74 ■

Kolikor so dosihmal opravili na tujem zaposleni orkestrski vodje slovenskega izvora, so bila potemtakem dejanja na lastno pest, kdaj tudi v zavetju službenih dolžnosti (denimo vojaški kapelniki). Brez deleža domovine, bodi v habsburški ali karađorđevski monarhiji. Tako sta v Beograd zašla Jenko in Brezovšek (prvi v tujo »bratsko« državo, drugi v svojo prestolnico, ki so ji vladali »bratje«), tako je Čerin dirigiral in kapelnikoval na Dunaju, v Budimpešti in Pragi, Funtek v Helsinkih, Polić v Osijeku, Zagrebu in Beogradu, Leskovic v Badnu pri Dunaju, Šijanec po Italiji in Argentini, Mizerit v Dubrovniku in Kanadi, Žebre in Hubad v Zagrebu. Seveda lahko nadaljujemo tudi po komaj minulih časih: Komar je delal v Avstriji in Nemčiji, Nanut v Dubrovniku, Šurbek na Japonskem...

Vmes so se dodobra presukala območja dirigentskega dela. Poslej se veliko in marsikje gostuje, to pa so v naših krajih med obema vojnoma komaj opazili, kadar so (izjemoma in po stopinjah državne politike ali prijateljskih uslug) odhajali v Prago pa v Sofijo Polić, Štritof in Švara, enako Lucijan Marija Škerjanc iz Ljubljanske pokrajine v Italijo.

■ ***dr. Borut Loparnik**

(Podgorci, 1934) je diplomiral 1962 na Oddelku za glasbeno zgodovino Akademije za glasbo v Ljubljani, doktoriral 1990 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V naziv znanstvenega svetnika za muzikološke znanosti so ga izvolili na Univerzi v Ljubljani 1995. Med 1963-1987 je bil glasbeni urednik Radia Ljubljana, med 1987-2003 vodja Glasbene zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice. Hkrati je 1966-1972 vodil oktet Gallus ter 1967-1972 predaval na Oddelku za glasbeno vzgojo in zborovodstvo Pedagoške akademije v Ljubljani. Raziskuje slovensko glasbeno preteklost, zlasti dogajanja od srede 19. do srede 20. stoletja.

Kratka refleksija prehojene poti

75

Marko Ozbič*

Po opravljeni maturi na slovenskem znanstvenem liceju v Trstu nisem točno vedel, na katero fakulteto bi se vpisal. Zanimali so me npr. pravo, matematika in fizika. K sreči sem imel na Glasbeni matici odlične pedagoge (prof. R. Kodriča za klavir in prof. A. Kumarja za kompozicijo), ki so me spodbudili k drugačni izbiri. Obenem sem na GM srečal kolego (danes zelo uspešnega slovenskega skladatelja in profesorja na ljubljanski Akademiji) Marka Mihevca, ki mi je ponudil v razmislek možnost, da bi poskusil opraviti sprejemni izpit za dirigiranje in kompozicijo na dunajski Akademiji za glasbo. Za ta nasvet sem mu še danes hvaležen.

Ko sem zapustil Trst, sem vedel samo, da mi je všeč glasba, predvsem tisti analitični pristop, v katerega me je usmeril prof. Kodrič.

Visoko šolanje na Dunaju je izpolnilo moja pričakovanja. Imel sem namreč srečo, da sem tu študiral pri profesorjih, ki so izhajali iz bogate in globoke tradicije dunajske glasbene šole: tako je bil na primer prof. za glasbeno obliko K. H. Füssl (med drugim sourednik nove izdaje Mozartovega opusa), učenec Ervina Ratza, ki se je šolal pri A. Schönbergu. Profesorji U. Lajovic (orkester) in G. Theuring (zbor) so pa bili učenci slovitega dirigenta in muzikologa H. Swarowskega.

Do prevlade zborovskega dirigiranja (Wiener Sängerknaben, Wiener Staatsoper, Wiener Jeunesse - Chor, Teatro di San Carlo) je prišlo čisto slučajno (tu me je zelo podprl prof. Theuring). V glasbi večkrat ne izbiramo svojih izraznih sredstev; predvsem pa je treba razumeti, da so posamezni instrumenti, glas, zbor ali orkester samo sredstva, glasba pa cilj. Absurdno je omejevati glasbenika z definicijami.

Nikoli nisem zanemarjal delovanja kot dirigent in želja po ustvarjanju v tem smislu me je peljala, da sem ustanovil (s pomočjo javnih finančnih sredstev) svoj orkester „Ensemble Salieri - Wien“.

Tudi delovanje na področju komorne glasbe (zlasti vokalne) kot pianist, priprava pevcev kot korepetitor, dopisovanje kot kritik za Primorski dnevnik ter sodelovanje s slovensko radijsko postajo v Trstu ali pedagoška dejavnost doma in v tujini (predavanja, organizacija poletnih akademij) ter muzikološke raziskave (zlasti na področju Monteverdijevega opusa in glasbe njegovega časa) so me zelo obogatile.

Dober dirigent je manager in leader, organizator, načrtovalec in zlasti rahločuten psiholog. V sebi hrani posodo, v katero se iztekajo heterogene struje. Iz nje črpa navdih in znanje, ki mu omogočata prepričljivo in bogato posredovanje osebnih glasbenih zamisli. Le tako pridobi potrebno avtoriteto.

Vedno sem se potegoval za širjenje vokalno - instrumentalne glasbe (od komornih zasedb do zborovsko-simfonične literature), ki je sinteza vsega in višek umetniške ustvarjalnosti (naj kot primer navedem Bachove Pasijone ali Beethovno Misso solemnis). Žal je prav na tem področju šibka točka glasbenega tržišča, zlasti zaradi pomanjkanja usposobljenih, specializiranih dirigentov. Večina le-teh nima prave osnove za razčlenjevanje te literature: primanjkuje jim znanje vokalne tehnike, obvladovanje stilistike ter historične izvajalne prakse.

Kot dirigent imam največja zadoščenja pri projektih, ki jih avtonomno uresničujem, kot je bila na primer postavitve Monteverdijeve opere Kronanje Popeje v Londonu v sodelovanju s prof. Ashleyem Staffordom (Royal college of music, Royal

academy), s katerim sva ustanovila in že vrsto let uspešno vodiva projekt „The singing body - Il Corpo Cantante“:

...this project is the brainchild of Ashley Stafford who combines his experience as singer, teacher and osteopath, with the musical experience of Marco Ozbic, and his expertise in interpretation, style, diction, pronunciation and musical exegesis, to explore and give singers "a clearer insight into the specific ways in which the physical nature of singing relates to the whole body and to explore the links between our imaginative feel for music and the body's way of transforming that desireinto creative expressive reality."

...the project also aims to give young singers with ambitions as soloists a chance to experience and become better aware of the links between the physical, mental and emotional demands of singing at a professional level.

■ *Marko Ozbic

Rodil se je v Trstu. Študij klavirja (R. Kodrič) in kompozicije (A. Kumar) na tamkajšnji Glasbeni matici. Diploma na tržaškem konservatoriju „G. Tartini“. Podiplomski študij in diploma na dunajski glasbeni akademiji: kompozicija (F. Burt, M. Jarell, D. de la Motte) in dirigiranje (U. Lajovic, G. Theuring).

Regens chori v cerkvi sv. Roka, nato Kapellmeister Dunajskih dečkov (Wiener Sängerknaben). Nastopi na svetovnih turnejah (Evropa, Japonska, ZDA).

Kot dirigent je medtem sodeloval z Wiener Musikforumom za sodobno glasbo.

1999 prevzame umetniško vodstvo zbora Wiener Jeunesse Chor, s katerim redno nastopa kot dirigent (sodelovna je s slovitim Hilliard Ensemblom). Istega leta ustanovi Komorni orkester „Antonio Salieri - Wien“. Bogat koncertni repertoar sega od zgodnje klasike (Tartini, Wagenseil, Paisiello) preko Mozarta in sodobnikov do glasbe 20. stoletja (Britten, Schnittke, Bartók).

Od leta 1999 do 2005 je bil zaposlen kot namestnik zborovskega direktorja pri Dunajski državni operi (Wiener Staatsoper). Tu je sodeloval z dirigenti svetovnega slovesa (Muti, Mehta, Rattle, Thielemann, Viotti, Gatti, Ozawa in drugimi). Istočasno tudi umetniški vodja novoustanovljene t.i. Opernschule für Kinder. Leta 2000 sodelovanje na Salzburgškem festivalu.

Sledi zaposlitev v neapeljski operni hiši „Teatro di san Carlo“. Poleg obveznosti kot direktor zbora, nastopa kot dirigent v sezonskih simfoničnih koncertih.

Leta 2009 zmagovalec mednarodnega tekmovanja za dirigente „V. de Sabata“ v tržaškem opernem gledališču „Verdi“.

Soustanovitelj z A. Staffordom organizacije „The singing body“ (London, Cambridge, Oxford): masterclasses, koncerti in operne uprizoritve.

Marko Ozbic redno nastopa kot pianist v različnih komornih vokalnih zasedbah.

Poučevanje na glasbeni akademiji v Gradcu, na konservatorijih v Benetkah, Beneventu in Vidmu.

Švedski glasovi vodeni po slovensko

Jerica Gregorc Bukovec*

Moje delo mi je v veliko veselje. Je moj način življenja, kjer se izražam preko glasbe.

VAJA. Tam srečam velikokrat utrujene ljudi, ki pridejo, največkrat zvečer, da skupaj zapojejo. Le nekaj trenutkov je potrebnih, nekaj zapetih tonov in se utrujenost začne poslavljalati, pevci vzpostavijo stik s sabo, glasba jim narekuje, da v tistem prostoru utrujenosti ni. In to je čudež! To me vedno znova navdihuje. Ta skrivnost glasbe, ki me je že tolikokrat potegnila iz globin in mi pokazala novo pot, upanje.

MOJI PROFESORJI GLASBE. So segli globoko v srce in mi dali vedeti, da je ta "rudnik" skladb, raziskovanja enostavno neizčrpljiv. Kako sem jim hvaležna. Za vsako informacijo, za njihovo zaupanje vame, ko sem sama dvomila.

JAZ. Stik sama s sabo, ki je tako zelo potreben, da ne zaideš s poti in da ne začneš iskati zunaj sebe, da iščeš samo v sebi in da tisto, kar odkriješ, deliš.

GLASBA je enostavno življenje. To ni kariera, ni služba, ni dokazovanje, to sem jaz. Tisto kar čutim, izražam na vsakem koraku.

Moje življenje je eno samo razkošje. Biti del nečesa tako pomembnega, kot je muzika. Da sem premagala samo sebe in šla neznanemu naproti. Da sem pustila varnost in se podala v divje vode, kjer v določenih obdobjih ni bilo videti nabrežja.

Delo z ljudmi mi pomaga videti, kdo sem. Tukaj ni prostora za masko, tukaj se vse čuti, kaj je resnično in kaj ne.

To počnem, ker enostavno želim. Ker mi brez glasbe živeti ni. Ker sem tam lahko srečna, zaljubljena, žalostna, divja, zasanjana, nostalgичna, ... Ker je tam moja paleta barv, s katero barvam moje dneve in jih poljubno med sabo mešam, ter iščem vedno znova nove in pri tem uživam.

■ ***Jerica Gregorc Bukovec**

Študij je uspešno zaključila na Akademiji za glasbo v Ljubljani leta 2003. Študij je nadaljevala v Malmu pri profesorju Dan-Olofu Stenlundu, kjer je ostala leto dni na študijski izmenjavi. Po uspešno opravljenih sprejemnih izpitih je študij nadaljevala na Kraljevi glasbeni akademiji v Stockholmu, kjer je študirala v razredu Andersa Ebyja. Tam je leta 2008 zaključila podiplomski študij. Študij je nadaljevala še eno leto, zadnja stopnja izobrazbe (advanced studies), ki ga je zaključila junija 2009.

Obiskala je številne seminarje doma in v tujini in sodelovala z različnimi zbori, med katerimi ima posebno mesto Švedski radijski zbor, in domačimi ter tujimi dirigenti. Trenutno vodi tri zборе v Stockholmu. Dva mešana in en moški zbor.

Na tekmovanju za mlade zborovske dirigente Europa Cantat v Ljubljani je leta 2009 osvojila tretje mesto, nekaj mesecev za tem pa je bila finalistka Eric Ericson Award tekmovanja.

Prejela je štipendijo Glasbene matice Ljubljana, štipendijo Ministrstva za kulturo v Ljubljani, štirikrat je prejela posebno štipendijo Glasbene akademije v Stockholmu, lani pa je prejela Eric Ericsonovo štipendijo.

Študij dirigiranja v Sloveniji in v tujini

Marko Vatovec*

■ ***Marko Vatovec**

Rojen je v Kopru, tam so se začeli tudi njegovi prvi glasbeni koraki. Po zaključeni Gimnaziji, kjer se je navdušil za zborovsko petje, je sledil študij glasbe na Pedagoški akademiji v Ljubljani, na oddelku za glasbeni pouk in zborovodstvo. Po opravljeni diplomi je nato študij nadaljeval na oddelku za glasbeno pedagogiko ljubljanske Akademije za glasbo ter diplomiral pod mentorstvom dr. Mirka Cudermana. Za diplomski koncert je prejel Prešernovo nagrado Akademije za glasbo.

Temu sta sledila še študij in diploma na oddelku za dirigiranje, v razredu Antona Nanuta. Že med študijem se je izpopolnjeval na različnih mojstrskih tečajih, na Dunaju, v Milanu in Namurju pri dirigentih, kot so Eric Ericson, Frieder Bernius in Julius Kalmar.

Svojo profesionalno pot je začel kot dirigent asistent pri Slovenskem komornem zboru, s katerim še vedno redno koncertira. Kmalu zatem je nadaljeval s poučevanjem zborovskega dirigiranja in zborovskega petja na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer je še danes zaposlen kot izredni profesor. V njegovem razredu je diplomiralo že več izvrstnih slovenskih mladih zborovskih dirigentov. Večkrat je vabljen za člana žirije na zborovskih tekmovanjih in predavatelja na domačih in mednarodnih seminarjih.

Študij zborovskega dirigiranja na Visoki šoli za glasbo v Münchnu, Nemčija

Martina Batič*

Na študij zborovskega dirigiranja sem odšla v tujino, ker ga v Sloveniji v l. 2001 še ni bilo mogoče študirati.

Na münchensko Visoko šolo za glasbo se lahko vpiše vsak, ki uspešno opravi sprejemni izpit in obvlada znanje nemškega jezika, ki ga dokaže s posebnim certifikatom. V času mojega sprejemnega izpita je bilo znanje nemščine sicer zaželeno, ampak neobvezno, z leti pa je vodstvo vpisne pogoje poostrilo. Dogajalo se je namreč, da tuji študentje zaradi težav z jezikom niso uspešno opravljali študija.

Sprejemni izpit traja nekaj dni in vsebuje prikaz praktičnih ter teoretičnih znanj. Kandidat mora na sprejemnem izpitu za oddelek Zborovskega dirigiranja pred petčlansko komisijo pokazati, kako z zborom vadi, hkrati praktično prikazati svoje sposobnosti korepetiranja ter individualno opraviti razgovor s komisijo. Program zborovske vaje je določen v vpisnih pogojih že vnaprej (kandidat se za ta program pripravi sam), razgovor kandidata s komisijo pa lahko vsebuje kakršnakoli vprašanja splošne razgledanosti in strokovnosti. Prvi del sprejemnega izpita obsega še preizkus znanja klavirja in petja. Če kandidat uspešno opravi prvi del sprejemnega izpita, ga komisija v naslednjih dneh povabi še k preverjanju znanja iz teoretičnih predmetov, kot so harmonija, kontrapunkt, solffeggio, zgodovina glasbe, izvajalska praksa... Z leti se vsebina sprejemnih izpitov spreminja, saj je veliko odvisno od zahtev profesorjev, nosilcev glavnega predmeta, ki se lahko tudi menjajo.

Po opravljenem sprejemnem izpitu je kandidat na podlagi doseženih rezultatov razvrščen v dodiplomski študij različnih stopenj. Sama sem bila vpisana v 3.

letnik dodiplomskega študija in takoj začela s študijem pri prof. Glaserju (takrat šef dirigent Bavarskega radijskega zbora), ki je glavni nosilec predmeta na smeri Zborovsko dirigiranje. Prvi dve leti namreč zborovsko dirigiranje poučuje Andreas Herrman (zborovodja Filharmoničnega zbora Münchenske Filharmonije). Polovica študija je usmerjena bolj v pridobivanje osnov dirigiranja, tehnik dirigiranja, osnovnih znanj izvajalske prakse, spoznavanja in natančnega analiziranja partitur, medtem ko sta zadnji dve leti predvsem umetniškega značaja, kako z vsemi znanji nekaj oddirigirati, s pogovori o glasbi in interpretaciji, torej razširjanje pridobljenih znanj in njihova praktična uporaba.

Tedensko smo se s profesorjem pri glavnem predmetu srečevali dvakrat. Na uri smo bili prisotni trije študentje hkrati. Eden je dirigiral, dva sta igrala partiture na klavirju.

Zaključek dodiplomskega študija se ovrednoti z dvema koncertoma in celo vrsto izpitov teoretičnih in praktičnih znanj. Kandidat iz glavnega predmeta izbere, v celoti organizira in naštudira dva koncertna programa. Prvi koncert je sestavljen iz a cappella programa, medtem ko je drugi vokalno-instrumentalen. Izvajalci prvega koncerta so ponavadi študentje Visoke šole za glasbo, ki pojejo v šolskem zboru, medtem ko so orkestraši in solisti drugega koncerta iz profesionalnih münchenskih zasedb (Münchenski Simfoniki, pevci solisti Bavarskega radia). Oba od koncertov sta ocenjena in lahko omogočata nadaljevanje podiplomskega študija. V primeru, da je ocena odlično, študentu glavni nosilec predmeta, to je njegov profesor dirigiranja, ponudi možnost nadaljevanja študija v specialističnem podiplomskem študiju, medtem ko je v nasprotnem primeru pot malce daljša, saj mora študent s slabšo oceno svoje sposobnosti ponovno prikazati čez 2 semestra, oz. v enem letu.

Čas specializacije študent posveča le svojemu glavnemu predmetu, to je zborovskemu dirigiranju in uspešen zaključek tega študija zopet predstavlja koncert z vokalno-instrumentalnim delom, ki ga ponavadi izvede z Visokošolskim zborom in orkestrom Münchenskih simfonikov ter s pevci solisti.

Izbira profesionalnih ansamblov se s časom opušča, saj so že v mojem času študija pojavljale velike težave s finančno platjo koncerta.

S tako uspešno zaključenim podiplomskim študijem je kandidat univerzitetno usposobljen akademski glasbenik z dokončanim specialističnim podiplomskim študijem. Tako izobražen študent lahko kandidira in opravlja delo zborovskega dirigenta v radijskih, opernih in drugačnih profesionalnih ustanovah. Opravlja lahko tudi delo asistenta dirigenta ter korepetitorja.

Zame osebno je bila izkušnja študija v tujini življenjskega pomena, saj sem poleg znanj, ki jih doma nisem uspela pridobiti, lahko od blizu spremljala velika imena dirigentov, ki so v Münchnu gostovali tako pri zborih kot tudi orkestrih. Študentje smo imeli tedensko možnosti obiska vaj, koncertov, priprav in vpogleda v delo različnih dirigentov.

Vedno bolj vidim, kako je aktivnost in neumorna zagnanost takrat mojih nemških profesorjev tudi danes zame neprecenljiva in nezamenljiva. Študentom dati čim več »orodij« tako za nadaljnjo glasbeno kariero kot tudi za osebnostno rast, se mi zdi vrednota, ki je mora biti deležen vsak študent. Spodbuda in vzgoja lahko vsakemu posamezniku omogočita, da s svojimi najboljšimi potenciali ustvarja in poustvarja umetnost, kulturo, ki je za njegov narod eksistencialnega pomena.

■ ***Martina Batič**

Prihaja iz Ajdovščine. Po zaključeni diplomji leta 2002 na Akademiji za glasbo v Ljubljani, smer Glasbena pedagogika, je odšla na študij zborovskega dirigiranja na Visoko šolo za glasbo v München, kjer je najprej diplomirala iz zborovskega dirigiranja, nato prav tam leta 2005 pri profesorju Michaelu Gläserju z odliko zaključila še specialistični podiplomski študij iste smeri. Med leti 2004 in 2009 je bila zaposlena v SNG Opera in balet v Ljubljani kot zborovodja opernega zbora. V svojem prostem času projektno dirigira in vodi različne zборе, pevske sestave doma in v tujini (Komorni zbor RTV, Komorni zbor AVE,...) Poleg sodelovanj v domačih (Maribor 2008 in 2010, Celje 2008, Zagorje 2008) in tujih žirijah različnih zborovskih tekmovanj (Salzburg 2005, Corovivo 2008 in 2009, Linz 2009...) pripravlja in vodi seminarje o zborovskem dirigiranju (Zborovodska šola JSKD, OŠ Celje, Internationales Chorseminar Zell a.d.Pram, Chorwoche Bad Feilnbach...). S septembrom 2009 je prevzela vodstvo Slovenskega komornega zbora, kjer deluje kot pomočnica direktorja Slovenske filharmonije za področje zbora. Med njene najodmevnejše dosežke sodi 1. nagrada na mednarodnem tekmovanju za mlade zborovske dirigente "Eric Ericson Award" na Švedskem leta 2006, ki uresničuje Martinino željo po delu z najboljšimi ansambli po svetu (Bavarski radijski zbor I.2007, Švedski radijski zbor I.2007 in I.2009, Eric Ericson Chamber Choir I. 2010, Stuttgart Vokalensemble I.2010).

Živa Ploj Peršuh*

■ ***Živa Ploj Peršuh**

Rojena leta 1977 v Mariboru. Osnovno in srednjo glasbeno šolo je obiskovala v Mariboru in nato še Konservatorij Franza Schuberta na Dunaju. Glasbeno se je izpopolnjevala kot pevka v Mladinskem zboru Maribor (pozneje Carmina Slovenica). Že kot otrok je nastopala v opernih produkcijah SNG Maribor v vodilnih otroških vlogah. Po maturi na Prvi gimnaziji Maribor je šolanje nadaljevala na Filozofski fakulteti na oddelku za muzikologijo v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 2002. Do 2002 je kot pevka, korepetitorka, instrumentalistka in asistentka dirigentke sodelovala v instituciji za zborovsko petje Carmina Slovenica v Mariboru. Različni projekti nje- no glasbeno delovanje povezujejo tudi s komornim zborom Radia Slovenija, kjer je med drugim sodelovala v projektu Ajdna sodobnega slovenskega skladatelja Lojzeta Lebiča, z mladinskim zborom RTV Slovenija pa je kot asistentka dirigenta pripravila otroško opero Brundibar H. Krase.

Julija 2008 je uspešno zaključila študij dirigiranja na Visoki šoli za glasbene umetno- sti v Mannheimu pri prof. Georgu Grūnu (zborovsko dirigiranje) in prof. Klausu Arpu (orkestrsko dirigiranje).

Že v času študija je dirigirala Filharmoniji iz Baden-Badna, Württemberški Filharmoniji Reutlingen, Komornemu orkestru Stuttgart, Filharmoniji iz Plovdiva v Bolgariji in orkestru ter zborom šole. Redno je sodelovala pri različnih glasbenih projektih v Mannheimu in na mednarodnem festivalu v Luzernu.

Junija 2005 je v okviru mednarodnega mojstrskega tečaja v Švici (Masterclass for Choral and Orchestral conductors Boswil) osvojila prvo mesto na tekmovanju.

Oktobra 2006 je sodelovala na dirigentskem tekmovanju nemških visokih šol za glasbo in kot predstavnica Mannheima dosegla semifinale in oktobra 2007 na povabilo žirije sodelovala na mednarodnem tekmovanju mladih dirigetov Lovro Matačić v Zagrebu. Uspešno je sodelovala je tudi na mednarodnem tekmovanju mladih dirigetov orkestra Cadaques v Španiji.

Letos je dirigirala Orkestru Slovenske filharmonije in Filharmoniji iz Wroclawa.

Živa Ploj Peršuh živi in ustvarja v Ljubljani, kjer se intenzivno ukvarja s koncertnim ciklom Festine in izobraževanjem otrok in mladostnikov s ciklom družinskih koncertov Festinice. Je umetniški vodja glasbenega in izobraževalnega projekta Povezovanje z glasbo in Mednarodnim orkestrom Maribor 2012. Vodi Damski komorni orkester Musidora in Simfonični orkester Festine ter Komorni zbor Krog.

Vidiki študija dirigiranja

Simon Krečič*

Vsakič, ko pričnem razmišljati o študiju dirigiranja, sem vedno znova presenečen, kaj vse se skriva za to besedno zvezo in kako širok pojem ta stvar predstavlja. Po mojem mnenju je v prvi vrsti pomembno, da izhaja študij dirigiranja iz praktičnega vidika obvladovanja instrumenta. Znano je, da je na nekaterih akademijah po svetu pogoj za vpis na smer dirigiranja predhodna diploma iz instrumenta. Z drugimi besedami - obvladovati vsaj en instrument za možnost ukvarjati se z vsemi instrumenti povezanimi v en sam velik instrument.

Nato sledi akademsko šolanje, ki v prvi vrsti poskrbi za obvladovanje teoretičnih temeljev dirigentske izobrazbe: branje partitur, nauk o instrumenih in orkestraciji, zgodovina, literatura - skratka del študija, ki ga v kasnejši koncertni praksi opravi dirigent doma. Druga naloga študija na akademiji je razvoj manualne tehnike, ki se mora razviti do te mere, da je dirigent zmožen v vsakem trenutku orkestru z rokami posredovati vse informacije, ki jih glasbeniki potrebujejo za nemoteno igranje. V to mora vplesti še vse tisto, kar je naštudiral doma, na koncu pa še vse skupaj oplemenititi s sugestivno močjo lastne muzikalnosti, ki mu v končni fazi daje moč za tisto najpomembnejše, za kar je tam postavljen: vodenje orkestra.

Ko se približno prebijemo skozi zgoraj omenjene osnove, se pa šele začnemo pogovarjati o tem, da dobi dirigent v roke tudi svoj instrument - orkester. To bi moral biti nujen in najpomembnejši del vsakega študija dirigiranja. Če pomislimo, koliko ur vsak instrumentalist preživi v stiku s svojim instrumentom preden se izbrusi v vrhunskega glasbenika, pri dirigentu stvar ni popoloma nič drugačna. Dirigent za študij dirigiranja potrebuje orkester. Zato je najpomembnejša naloga

vsake akademije, da študentom dirigiranja omogoči delo z orkestrom. Brez tega ostane študij dirigiranja na nivoju sicer koristnega in uporabnega leporečja, ki pa na žalost z realno koncertno dirigentsko prakso nima kaj dosti skupnega.

Naslednji po mojem zelo pomemben vidik vzgoje dirigenta je psihološko-socialnega značaja. Osebnost me glasba navdušuje tudi kot sredstvo komunikacije. Na svoji glasbeni poti sem se ogromno ukvarjal s komorno glasbo. Vedno znova sem presenečen, koliko glasbeniki skozi glasbo en drugemu povemo o sebi in o svojih najintimnejših občutjih, ko igramo en z drugim. Povrhu vsega pa še vse skupaj poteka na nekih povsem drugih nivojih komunikacije, kjer ne le, da je iskrenost pogoj, ampak laž preprosto ni mogoča. Če stvar razvijemo še malo dlje, ugotovimo, da

več kot je glasbenikov, več je komunikacij. Orkester je potemtakem ekstaza komunikacij. Dirigentova naloga pa je, da te komunikacije uredi, jih združi v eno enotno stvar z imenom Glasba, katero skupaj z orkestrom posreduje občinstvu - zopet željnemu glasbene komunikacije z njim in orkestrom.

Za opravljanje te težke naloge pa so potrebne nekatere osebnostne lastnosti in psihološka znanja. V današnjem zahodnem svetu in njegovi družbeni ureditvi ni več potrebno, da je dirigent diktator. Dirigenti te vrste v današnjem času ne kažejo več uspehov. Nivo zornice orkestrskih glasbenikov se je močno dvignil. Glasbeniki so izvrstni in vsak zase natančno ve, kaj je njegova naloga in kako jo opraviti. Zato vpitje in jeza na vajah vrhunskih korpusov ni več v modi. Kar pa ne pomeni, da ima kaj dirigent kaj manj avtoritete. Le izraža jo na drugačen način: z glasbeno prepričljivostjo ter jasnostjo roke, misli, in besede. Izobrazba in izkušnje mu postavljajo temelje za odločnost in prepričljivost, ki sta potrebni za delo s psihologijo množice, ki se imenuje orkester.

Ko takole nakoncu premišljevanj poskusim strniti misli v en stavek, se mi pri opazovanju dirigentov in njihovih življenjskih in glasbenih poteh vedno bolj utrinja misel, ki na nek način ruši vse zgoraj naštetе vidike. Poznamo toliko različnih vrst dirigentov, da je govoriti o dirigentskem študiju in vzgoji ter receptih za to preprosto nemogoče. Poznamo dirigente z diplomami, ki to niso, pa tiste brez, ki so; poznamo vrhunske glasbene intelektualce, ki niso sposobni dati niti znaka

za začetek, pa intelektualne neandertalce, ki z lahkoto vodijo največje korpuse s prvinsko glasbeno silo. In seveda pri vseh naštetih primerih tudi obratne primere. Tako da se na koncu razmišljanj vračam k eni sami osnovni misli: Dirigenta se ne naredi, se ga ne vzgoji, ampak se rodi.

■ ***Simon Krečič**

Leta 2002 je zaključil študij klavirja na ljubljanski Akademiji za glasbo kot zadnji diplomant prof. Acija Bertoncija, julija 2005 pa podiplomski študij klavirja na visoki umetniški šoli v Bernu v razredu prof. Aleksandra Madžarja.

V času študija klavirja v Švici je Simon Krečič začel študirati še dirigiranje v razredu profesorja Dominique-a Roggen-a. V teh letih je dirigiral več švicarskim orkestrom (UNI Orchester Bern, Kammerorchester Spiez, Orchester der HKB Bern ...). Maja 2005 je posnel svojo prvo dirigentsko zgoščenko – otroško opero „Schneewyttl“ Rolanda Zossa. Novembra 2008 je na mednarodnem dirigentskem tekmovanju v italijanskem Grossetu prejel tretjo nagrado ter dirigiral orkestru „Città di Grosseto“ na zaključnem koncertu nagrajencev. Njegovi najpomembnejši dirigentski uspehi so trije koncerti z orkestrom Slovenske filharmonije. Prvi marca 2009 v okviru slovenskih glasbenih dni, drugi februarja 2010 s solisti – nagrajenci tekmovanja mladih glasbenikov Slovenije in tretji – mladinski koncert v sodelovanju z Glasbeno mladino Slovenije aprila 2010. Od septembra 2009 Simon Krečič vodi simfonični orkester Domžale-Kamnik. Maja 2010 je bil prvič gost orkestra Subotiške filharmonije.

Poleg solističnega nastopanja je Simon Krečič zelo iskan komorni glasbenik. Sodeluje z glasbeniki vseh generacij: Aleksandar Madžar, Igor Mitrovič, Matej Šarc, Jaka Stadler, Slokar brass trio, ansambel Slavko Osterc, pihalni kvintet Slowind, Mirjam Kalin, Branko Robinšak.. Oktobra 2008 sta se z violinistko Anjo Bukovec vrnila s svetovne turneje, v sklopu katere sta nastopila v najeminentnejših dvoranih pomembnih svetovnih mest: Washington, Edinburgh, New York, Ottawa, Kairo, Madrid, Lizbona, Berlin, Kijev, Praga, Bratislava, Tel Aviv, Sarajevo, Skopje ... Decembra 2009 je izšla njuna prva zgoščenska.

Med pomembnejše koncerte v zadnjem letu spadata recitala z basbaritonistom Marcosom Finkom ter violinistom Primožem Novšakom.

Študij zborovskega dirigiranja v Italiji

Mirko Ferlan*

Na tržaškem konservatoriju je do leta 2000 obstajala smer *Zborovska glasba* (*Musica corale*). Zaradi radikalne spremembe glasbenega šolskega sistema na akademski ravni v Italiji je prišlo do številnih reform: med drugimi je se je iz prej omenjene smeri razvila nova: *Vokalna in zborovska kompozicija ter zborovsko dirigiranje* (*Composizione vocale e corale e direzione di coro*). Novo smer sestavljata dve glavni katedri: kompozicija in dirigiranje, odgovarjajoči predmeti pri študiju potekajo vzporedno. Stranski predmeti so informatika, akustika in psihoakustika, tuj jezik, metrika in poetika, zgodovina, harmonija in kontrapunkt, partiturna igra in še obvezni izbirni predmeti. Redni študij traja tri leta, nadgradi ga lahko še dvoletna specializacija na področju dirigiranja ali kompozicije. Bodočemu zborovskemu dirigentu, ki se odloči za tak študij, predstavlja večkrat najtrši oreh kompozicija. Cilj triletnega študija kompozicije je, da vsak študent spozna in obvlada tehniko komponiranja z namenom, da lahko bolje razume zgradbo skladb in jih zna pravilno interpretirati. To sploh še ne pomeni, da mora postati vsak študent skladatelj. Po vsakem letniku študent opravi izpit, sestavljen iz treh pisnih nalog »klavzur«, ki trajajo od 6 do 12 ur, in iz ustnega zagovora.

Druga katedra je zborovsko dirigiranje. Program te smeri je precej spremenljiv: odvisen je od pogojev, ki se ustvarijo za delo. Na tržaškem konservatoriju je glavni docent zborovskega dirigiranja magister artium Adriano Martinolli. Po njegovi zaslugi je smer zborovskega dirigiranja v Trstu ena izmed najuspešnejših in najbolj kakovostnih v Italiji. Študij je zelo raznolik: vrstijo se individualne in skupinske lekcije tehnike dirigiranja, diskusije in analiza partitur, vaje s projektnim zborom, študij in priprava koncertnih in izpitnih programov. Prof. Martinolli obravnava

repertoar iz vseh obdobij, predvsem pa se posveča renesančni polifoniji, nemški romantiki in skladbam italijanskih skladateljev 20. stoletja. Na začetku vsakega šolskega leta pripravi seminar, pri katerem obravnava obsežnejše delo iz svetovne zborovske literature. Na omenjenih seminarjih smo v času mojega študija obravnavali Pergolesijev Stabat Mater, Mozartov Requiem, Brahmsov Requiem in Mendelssohnove oratorije. V okviru projekta Erasmus smo na tridnevni mojstrskih tečajih dvakrat gostili nemškega dirigenta Georga Grüna, s katerim smo obravnavali skladbe nemških romantičnih skladateljev (Brahms, Mendelssohn, Reger, Wolf). Vsako leto študenti zborovskega dirigiranja pripravijo koncert, na katerem dirigirajo projektnemu zboru. Med pomembnimi in uspešnimi projekti bi rad omenil izvedbo Brahmsovega Requiema, s katerim smo nastopili tudi izven konservatorija in sodelovanje na koncertu Poti prijateljstva 2010, pri katerem je pod vodstvom Riccarda Mutija sodeloval tudi zbor tržaškega konzervatorija

Študij dirigiranja v Trstu je zelo raznolik in popoln. Pri študiju sem pogrešal pouk vokalne tehnike, kar pa se iz programskega vidika kaže kot izbira in ne kot pomanjkljivost: cilj te šole je vzgojiti profesionalne zborovske dirigente, v delo profesionalnega dirigenta pa ni vključena vokalna tehnika, za katero skrbi pevski pedagog. Na amaterskem nivoju pa so pogoji slabši in ker zbori v velikih primerih ne razpolagajo s pevskim pedagogom, mora zborovodja opravljati tudi to funkcijo.

Med pomanjkljivostmi bi rad omenil tudi odsotnost stalnega pevskega sestava, s katerim bi lahko študenti dirigiranja redno vadili. To je pereč problem, za katerega je težko najti rešitev. Pri pomembnejših projektih se študenti in profesor angažirajo in vabimo tudi zunanje sodelavce, tako da nam je vedno uspelo ustvariti soliden zborovski sestav. Na žalost v Italiji primanjkuje profesionalnih pevskeh sestavov (če izključimo operne zборе), s katerimi bi lahko konservatoriji sodelovali, kot se na primer dogaja v Nemčiji in drugih severnih državah; tako sodelovanje naj bi imelo za cilj študij, predvsem pa promocijo mladih talentiranih dirigentov.

Poleg rednega študija na konservatoriju sem se udeležil in se še vedno udeležujem raznih mojstrskih tečajev in seminarjev v Sloveniji, Italiji, predvsem pa v tujini. S tečaji sem zelo zadovoljen, saj ti akademski študij nudi dobro znanje, ki pa ga je treba stalno dopolnjevati, postaviti v prakso in primerjati z drugimi šolami. Zborovstvo se stalno razvija, zato mora dober zborovodja poznati nove tendence, moderen repertoar ter z njim povezane izvajalske prakse. Sam se udeležujem tečajev vsaj dvakrat letno; novo znanje in ugotovitve in izkušnje seveda vedno vnesem v delo s svojimi zbori.

■ ***Mirko Ferlan**

Rodil se je leta 1977 v Gorici, a se je kmalu preselil v Nabrežino pri Trstu, kjer tudi sedaj biva. Že kot desetletni otrok je začel igrati harmoniko na Glasbeni Matici Marij Kogoj v Trstu v razredu prof. Dorine Kante. Študij harmonike je dokončal leta 2001 na konservatoriju G. Rossini v Pesaru (Italija). Po diplomi se je vpisal na tržaški

konservatorij G.Tartini v Trstu na smer Zborovsko dirigiranje) in vokalna in zborovska kompozicija in študiral pri mag. Art. A. Martinoliju in prof. M. Sofianopulu. Študij je dokončal leta 2007. Prve izkušnje na zborovskem področju je imel kot pevec in korepetitor pri Mepz Hrast (Doberdob, Italija), kot dirigent pa je deloval pri Žpz Vesna iz Križa pri Trstu, Mepz F.B.Sedej iz Števerjana (Gorica) in kot gostujoči dirigent pri Ljubljanskim Madrigalistih. Kot dirigent in predavatelj redno sodeluje na poletnih pevskih seminarjih Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. Od leta 2008 vodi moško vokalno skupino Sv. Jernej iz Opčin pri Trstu. Od leta 2006 vodi Dekliški pevski zbor Kraški Slavček iz Nabrežine, s katerim je prejel številna priznanja: srebrno plaketo na mednarodnem tekmovanju Slovakia cantat 2009, zlato plaketo z odliko, nagrado za najboljši ženski zbor in posebno priznanje za najboljšo izvedbo skladbe primorskega skladatelja na regijskem tekmovanju v Postojni leta 2009 in prvo mesto v kategoriji mladinskih zborov na italijanskem državnem tekmovanju Vittorio Veneto 2010. Poleg teh dveh sestavov od leta 2009 vodi tudi Mepz Postojna, s katerimi je na slovenskem državnem tekmovanju Naša Pesem 2010 dosegel srebrno plaketo in posebno nagrado za perspektivnega zborovodjo. Izpopolnjuje se na seminarjih in mojstrskih tečajih s priznanimi dirigenti v Sloveniji in tujini: Kalman Strausz, Peter Hanke, Ragnar Rasmussen, Georg Grün in Frieder Bernius.

Slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu

1. del

Gostovanja slovenskih zborov v tujini

97

Borut Loparnik*

Zborovska gostovanja niso izum srečnega sveta po drugi svetovni vojni, stara so stoletje več. Na površje kulturnega življenja jih je pripeljal nebrzdani razmah ljubiteljskih društev, ki so si številčno in upravno jedro našla v pevcih, imenovali pa so jih glasbena, pevška, zborovska, kulturna, prosvetna ali kakorkoli že. Sprva jih je usmerjalo izključno liedertafovstvo, pri nas in po vsej habsburški monarhiji z nemškim rodovnikom ter vidno, še raje poudarjeno nacionalno pripadnostjo. To je po eni plati uvrščalo petje k skupinskemu razvedrilu in ga štel za najprimernejši okvir društvene družabnosti, po drugi med orodja narodnostnega ozaveščanja, kakor so kmalu razumeli zlasti mali narodi ali vsaj njihovi prvaki. Zborovski nastopi, tudi (redki) koncerti so postali in ostali manifestacije z mnogimi, navadno hkratnimi predznaki – političnimi, nazorskimi, društvenimi, - vedno pa v nacionalnem kontekstu ter z domala vselej očitno družabno konotacijo. Da so društvom ustvarjali ime, širili sloves in dajali občno (nacionalno) težo, je bilo jasno, mnogo bolj kakor delež umetniške ravni, ki naj bi zagotavljal njihove vidne prednosti.

Količjak trdnega, kaj šele samoumevnega razmerja med umetniškimi dejanji ter socialno in politično vlogo zborovstva nista poznala ne 19. ne dobesedno 20. stoletja. Vzpostavljalo se je zgolj občasno, celo po naključju, vselej pa z dokazi, ki so jih najlažje priskrbeli gostovanja. Bila so tista plat pevske društvenosti, v katerem so vsi videli vrhunski dosežek nacionalnega zavedanja, zborovstva in družabnosti. Kajti na gostovanja se je odhajalo k prijateljskim društvom, kar se je reklo s temeljito prepetim repertoarjem (večidel ljudskih pesmi), v poklon društvom »bratskih narodov« še z eno, morda dvema njhovima ljudskima ali (redkeje) kako njihovo budnico. Takih potovanj je bilo do prve svetovne vojne, znatno manj po

njej, ničkoliko, seveda pretežno po domačih krajih, kvečjemu do bližnjih sosedov. Le izjemoma, v mestih in zelo uglednih društvih, je šlo za koncerte, praviloma pa so gostje nastopali ob domačinih na prireditvah, ki niso ne želele ne zmogle koncertnega razpona in zahtev.

Tudi zato - ter še bolj spričo izdatkov - so v imenu društev oz. zborov gostovale pretežno male moške zasedbe, kvarteti ali kvinteti, s kar najbolj znanim repertoarjem. O resnih glasbenih merilih niso preudarjali, šlo je za priljubljeno, iz čitalniškega duha spočeto in zabavi namenjeno pol budniško pol veselično zmes ljubiteljskega uveljavljanja. Take ravni zborovske poti, domišljene z opevanimi višjimi smotri, niso le presegale, imele so tudi zahtevnejša (strokovna) izhodišča v glasbenih rečeh, kar je zajemalo celoten koncertni spekter od vsebinsko upravičenega sporeda do izvedbene vzornosti. Bilo je pač na dlani, da ga lahko, pravzaprav ob skrajnem naporu, dosežejo le izjeme v organizacijski (društveni) podpori in v glasbenem delu. Vemo, da ni slednje v ljubiteljskem okolju nikoli docela zasidrano, odločujoče in osrednje, tudi če ga zbori že imajo in podprejo.

Danosti, ki se morajo »ujeti« in spojit, da zbor tvega pot na tuje, predvsem pa z njo upraviči umetniške zahteve svojega dejanja, so potemtakem težko dosegljive. Vrhu tega se nikoli ne dopolnijo brez političnega ozadja ter namena, kar sicer ne pomeni, da je »resno« gostovanje že samo ob sebi vrhunski dosežek (to navadno in spričo opravljenih nalog razumljivo zagotavljajo društva) - pomeni pa, da smemo pomembnejše zborovske viške navadno iskati ob potovanjih na tuje in koncertih, ki gostovanja uvajajo ali sklepajo doma. O pojmu tujine ne kaže razpredati, ker je bil pri ljubiteljskih zborih vsaj do let po drugi svetovni vojni večidel opredeljen z državami oz. narodi, ki jih je domača oblast štela za prijateljske. Uporništvo, ki si ga je Ljubljanski zvon dovolil poleti 1910 z nastopi v Beogradu, je bilo vsekakor izjema, tudi tako, da gostiteljem ni ponudilo »pravega« koncerta. (Navsezadnje je bil »osrednji« večer umetniška srčika potovanj in referenca, na katero so se sklicevali poročevalci.)

Dokler niso obiskov prek domačih meja poskusili tudi bolj povprečni zbori, kajpak v želji, da bi jim podvig navrgel znatnejši ugled - in to se je začelo dogajati okrog prve svetovne vojne ter po njej -, so si dovolila podobna gostovanja le izjemoma in zgolj po Avstro-Ogrski monarhiji, na Češkem ali pri Hrvatih. Glasbena matica na Dunaju pa v Zagrebu in Trstu, Slavec v Pragi. Po nastanku Jugoslavije je Glasbena matica potovala na Češko in Poljsko, v Francijo in Bolgarijo, Slavec znova v Prago, Učiteljski pevski zbor na Češko in v Bolgarijo, enako Trboveljski slavček. Da pa tudi to ni bilo edino znamenje najboljšega med domačimi zbori, nas opozarja zgodba Maroltovega Akademskega pevskega zbora, ki mu ni uspelo nikamor čez državno mejo, a je vendar izpisal važen del slovenske zborovske preteklosti.

■ ***dr. Borut Loparnik**

(Podgorci, 1934) je diplomiral 1962 na Oddelku za glasbeno zgodovino Akademije za glasbo v Ljubljani, doktoriral 1990 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V naziv znanstvenega svetnika za muzikološke znanosti so ga izvolili na Univerzi v Ljubljani 1995. Med 1963-1987 je bil glasbeni urednik Radia Ljubljana, med 1987-2003 vodja Glasbene zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice. Hkrati je 1966-1972 vodil oktet Gallus ter 1967-1972 predaval na Oddelku za glasbeno vzgojo in zborovodstvo Pedagoške akademije v Ljubljani. Raziskuje slovensko glasbeno preteklost, zlasti dogajanja od srede 19. do srede 20. stoletja.

Jože Humer*

■ ***Jože Humer**

Diplomiran pravnik, rojen 1936. Bil je sodnik občinskega sodišča, tajnik Vrhovnega sodišča, strokovni sodelavec - svetovalec na Ustavnem sodišču.

Na področju kulture je bil med drugim namestnik za kulturo v Republiškem komiteju za znanost in kulturo, namestnik v RK za kulturo, predsednik Zveze kulturnih organizacij Slovenije, nepoklicno pa predsednik Glasbene mladine Ljubljanske, organizator pri zboru Ljubljanskih madrigalistov, zadnja leta je eden od snovalcev in tvorcev nove podobe Glasbene matice Ljubljana.

Kot pevec je sodeloval v Akademskem pevskem zboru „Tone Tomšič“, oktetu „Gallus“, pri Slovenskih madrigalistih in Ljubljanskih madrigalistih, kot solist tudi z ansamblom Tončke Maroltove.

Ustvaril je velik opus pevnih prepesnitev za različne zasedbe, od opernih libretov do otroških pesmic, teh slednjih največ. Uglasbljenih je blizu sto njegovih pesmic za otroke.

Ukvarja se z različnimi oblikami povezovanja kulturnih dogodkov, zlasti glasbenih, in radijskih oddaj s tega področja.

Predstavitev zborovske piramide v Sloveniji

101

Mihela Jagodic*

Zborovska dejavnost je najštevilčnejša ljubiteljska dejavnosti v Sloveniji. Okoli 64.000 pevcev (3,2% prebivalstva) je uradno aktivnih v šolskih, društvenih in cerkvenih zasedbah. Razširjenost se odraža v zadnji statistiki (2008):

V državi z nekaj več kot dvema milijonoma prebivalcev je bilo na vseh področjih umetnosti približno 4,500 društev s 100,000 aktivnimi člani (5% prebivalstva). Od tega 1800 na glasbenem (pevske in inštrumentalne zasedbe), 550 na področju gledališča in lutkarstva, 480 folklornih skupin z več skupinami ljudskih pevcev in godcev, 290 na področju likovne umetnosti, 200 skupin za sodobni ples, 160 društev, ki se je ukvarjalo s kulturno dediščino, prav toliko združenj pisateljev/pesnikov, 65 na področju filma, ostala pa so se ukvarjala z bolj specifičnimi projekti ali povezovala področja med seboj.¹

LJUBITELJSKI IN POKLICNI ZBORI²

Otroški in mladinski zbori³ so večinoma organizirani v šolah (izven šol so redki, verjetno zaradi zborom še naklonjenega izobraževalnega sistema). Leta 2008 je bilo 442 otroških (1-glasnih, do 12 let), 284 mladinskih (2-3 glasnih, do 15 let) in 117 mladinskih pevskih zborov (nad 15 let) - 45 mešanih, 70 dekljskih in 2 fantovska. Pod vodstvom 450 zborovodij je pelo pribl. 31.800 pevcev.

1 Podatke je zbral Marko Studen, JSKD

2 O cerkvenih zborih bo govoril prispevek mag. Tomaža Faganela

3 Podatki dr. Inge Breznik

Vsaka javna osnovna šola (takšne so skoraj vse), mora imeti zbor (zahteva Ministrstva za šolstvo), položaj učitelja glasbe kot zborovodje pa je sistemiziran. 6 ur na teden je namenjenih vjam zborov; 2 uri otroškemu, 4 ure za pa za 2-3 glasnemu mladinskemu. Petje je prostovoljno, delo pa čedalje bolj otežuje težka organizacija vaj zaradi prekrivanja urnikov z izbirnimi predmeti. V javnih glasbenih šolah bo položaj učiteljev kot zborovodij sistemiziran v letošnjem šolskem letu. V srednjih šolah položaj učiteljev kot zborovodij ni sistemiziran. Zborov je mnogo manj, saj je vse odvisno od učiteljeve zagnanosti. V zadnjih letih se stanje kljub temu izboljšuje in število zborov narašča. V zadnjem času je prišlo do povečanje števila študentskih zborov.

Odrasli zbori: deluje približno 1.100 zasedb: 393 mešanih, 233 moških in 167 ženskih zborov, 101 oktetov, 180 ostalih malih pevskih zasedb. Skupno približno 24.500 pevcev in 890 zborovodij (nekateri vodijo po več zborov).

102 ■ Poklicni zbori: Trenutno imamo tri poklicne zборе: Slovenski komorni zbor (a cappella zbor, od leta 1991) in zbor opernih gledališč v Ljubljani in Mariboru (izredno redko samostojno koncertirata). Od leta 1946 obstaja tudi polprofesionalni Komorni zbor RTV Slovenija, ki pa zadnja leta žal deluje le projektno. Radio Slovenija ima tudi otroški zbor in mladinski zbor.

PIRAMIDALNI SISTEM JSKD KOT POMOČ DVIGU KVALITETE DRUŠTEV

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti je inštitucija z nalogo pomagati razvoju kulturnih društev in šolskih kulturnih skupin, enakomerno po vsej državi. K temu prispeva z največjim in edinstvenim sistemom prireditev s strokovnim svetovanjem ter izobraževanji. Poleg tega še financira izbrane projekte in izdaja gradivo za vsa področja ljubiteljske kulture.

Sistem prireditev: JSKD s svojimi 59 lokalnimi izpostavami vsako leto prireja revije pevskih zborov na osnovni območni ravni. Najuspešnejši slovenski zborovodje po ogledu revije komentirajo nastope, ter predlagajo zборе, ki napredujejo na regijsko raven. Tam iščejo in vzpodbujajo vse, za katere se zdi, da so sposobni napredka na državni nivo. Tako organiziran sistem svetovanja je edinstven in pripomore h kvalitetnemu napredku. Tolikokrat obžalovana majhnost Slovenije je za nas v tem primeru gotovo velika prednost, saj bi bil tak sistem v večji državi neobvladljiv.

Državna in mednarodna tekmovanja vseh vrst – zборе izbere umetniški svet, običajna udeležba ok. 12 – 35 zasedb, ter občasni **večji mednarodni projekti za izbrane udeležence.**

Bienalna regijska tekmovanja in tematski koncerti (Sozvočenja in Attacca) – izbrani zbori, ki presegajo območni nivo. Običajna udeležba od 60 – 90 zasedb.

Območne revije pevskih zborov – k nastopu so vabljeni vsi zbori. Spored je predpisan: 3 skladbe, od tega slovenska ljudska skladba, skladba slovenskega avtorja in skladba po izbiri, ter **Tabor Slovenskih zborov Šentvid pri Stični** – najbolj množična zborovska prireditev v Sloveniji.

Izobraževanje, z namenom izobraziti čim več zborovodij brez formalne zborovodske izobrazbe, ali zborovodje seznaniti z novostmi, poteka na več ravneh:

- zbornica: kratki lokalni svetovalni termini (še v nastanku)
- dvostopenjske 80-urne regijske zborovodske šole: A: osnove dirigiranja, B: vokalna tehnika (oboje za zborovodje in korepetitorje), C: a vista petje (za pevce)
- krajši državni seminarji na teme, ki so pri nas manj poznane ali predstavitve odličnih dirigentov, zborov, literature...

Založništvo: JSKD izdaja revijo Naši zbori, notne zbirke z novimi skladbami, monografije, izbrana dela posameznih skladateljev, antologijske zbirke ter zgoščenke zgoščenke. V knjižnici so na voljo na ogled in za študij.

Z vsemi dejavnostmi se trudimo biti v pomoč in povezovanje zelo živi in kar pomlajeni zborovski skupnosti.

■ ***Mihela Jagodic**

Na Akademiji za glasbo je končala študij glasbene pedagogike (mentorica dr. Breda Oblak). Že pred diplomom (1994) je začela poučevati Predšolsko glasbeno vzgojo in Nauk o glasbi na Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani, kjer še danes uči razred Pripravnice. Z dodatnimi razredi jih vsako leto pripravi na sklepni nastop na matineji v Slovenski filharmoniji, kjer redno izvedejo novitete za otroške zборе. Z razredom Pripravnice je lani in letos na vabilo Uroša Rojka in Veronike Bervar sodelovala na Slovenskih glasbenih dnevih, kjer je bila kot novost vpeljana delavnica sodobne glasbe za otroke.

Od leta 1995 do 2002 je pela v Akademskem pevskem zboru Tone Tomšič (pod vodstvom Stojana Kureta). V tem času je spoznala več tekmovanj in festivalov v tujini, kar ji koristi pri delu na Javnem skladu RS za kulturne dejavnosti, ki ga opravlja od leta 2000.

V tem času je s sodelavci JSKD in zunanjimi strokovnjaki utečene programe preoblikovala v nove prireditve: regijska tekmovanja, Sozvočenja, Attacca, zborovodske šole, ter uvrstila Mednarodno zborovsko tekmovanje Maribor med šest tekmovanj za Veliko nagrado Evrope..

Od leta 2006 je članica Odbora Evropske zborovske zveze Europa Cantat, letos je seni pa bo s sodelavcem Matijo Varlom začela vodenje generalnega sekretariata Zveze za Veliko nagrado Evrope.

Carmina Slovenica – piramida svetovno znanega zbora

Karmina Šilec*

Koncertni zbor Carmina Slovenica, ki ga vodi dirigentka Karmina Šilec, sodi med vodilne ansamble v svetovnem zborovskem gibanju. Kot je zapisal eden izmed uglednih glasbenih strokovnjakov, »zbor Carmina Slovenica obvladuje prostor svetovnih odrov med Berlinom in San Franciscom«. Prestižni ugled zbora potrjujejo številni koncerti po vsem svetu – v Cankarjevem domu v Ljubljani, Simphony Hallu v San Franciscu, v gledališču Teresa Careno v Caracasu, v Teatru Colon v Buenos Airesu in vse tja do hongkonškega kulturnega centra ter tokijskega Metropolitan Art Spacea.

S »choregie – vokalnim teatrom« uvaža zbor Carmina Slovenica nov koncept, vključujoč glasbo, gib, igro in druge odrske elemente. Tovrstne odrske produkcije zadnjega časa (CS Light, Scivias, Vampirabile, Iz veka vekov, Slovenski zvoki, Adiemus) so nagrajeni projekti, izvajani na mnogih mednarodnih festivalih in predvajani na EBU in Evroviziji.

Zbor Carmina Slovenica je bil povabljen na številne ugledne festivale, kot so Svetovni glasbeni dnevi, Svetovni simpozij za zborovsko glasbo, Moskovski velikonočni festival, Dresdner Musikfestspiele, Evropski simpozij za zborovsko glasbo, Polyfolia, America Cantat, Choir Olympics, Europa Cantat. Koncertne turnee v skoraj vseh evropskih državah, v Združenih državah Amerike, Kanadi, Afriki, Srednji in Južni Ameriki, na Japonskem in Kitajskem, najvišje nagrade na pomembnih mednarodnih tekmovanjih v Kanadi, v Združenih državah Amerike, idr., udeležba v mnogih mednarodnih projektih, številna snemanja za radijske in televizijske

postaje, deset izdanih zgoščenk, izvrstni odzivi glasbenih strokovnjakov in kritikov – vse to so dosežki, ki pričajo o najvišjem ugledu zbora in ga utrjujejo.

Za Pevsko šolo CS je 17 let navdušenih aplavzov. Gre za kontinuiteto, s katero se lahko pohvalijo le redki. Zamisel - vrh otroškega in mladinskega petja v Sloveniji - je v zborovske vrste pritegnila pevce, zbrane iz celotne regije. S svojevrstnim pristopom do poučevanja petja je ustanoviteljica prve tovrstne pevske šole - Karmina Šilec - začrtala prepoznavno pedagoško in umetniško identiteto.

Pevska šola CS deluje na različnih ravneh in je tako hkrati izobraževalno telo in vokalni ansambel. Pevke in pevci glasbeno znanje pridobivajo ob pripravi skladb, izpopolnjujejo pa ga z dodatnimi poglavji glasbene teorije. Namen delovanja zbora je glasbeno izobraževanje na najvišji ravni, razvoj glasbenega talenta vsakega posameznega člana, spodbujanje zanimanja za glasbo, negovanje prijateljstev in skupinskega duha, potovanja in srečevanje ljudi iz različnih držav.

Zbori Pevske šole CS izvajajo številne koncerte doma in v tujini, uprizarjajo najrazličnejše odrske projekte s poudarkom na sodobni in zgodnji glasbi, sodelujejo pri projektih s koncertnim zborom Carmina Slovenica, sodelujejo pri izvedbah vokalno-instrumentalnih skladb, se udeležujejo zborovskih tekmovanj v Sloveniji in tujini, snemajo nove skladbe in izbrana dela za nacionalni radio in učbenike, se udeležujejo dobrodelnih dogodkov, ...

Eden najpomembnejših ciljev Pevske šole CS je promoviranje ideje 'Glasba v službi miru', in sicer s pomočjo dediščine slovenske in mednarodne glasbe. V tem duhu in s tem navdihom zbori Pevske šole CS odmevno nastopajo tako doma kot v tujini (Avstrija, Italija, Belgija, Madžarska, ZDA, ...).

Pevska šola CS ima več oddelkov:

- Otroški zbor PU
- Otroški zbor Junior CS
- Mladinski zbor Secunde CS
- Solopetje in vokalna tehnika
- Glasbena teorija (oddelenki: Osminke, Četrtnke, Polovinke, Celinke, Prime, Secunde)
- Choregie: drama, tolkala, gibalne tehnike, sprostitvene tehnike, ljudski instrumenti, dikcija

106 ■

Pevska šola CS je dobitnica številnih nagrad. Še posebej pomembne so nagrade strokovne žirije na zborovskih tekmovanjih:

- Mednarodno solopevsko tekmovanje v San Franciscu, Golden Gate, ZDA 1997 (prvo in drugo mesto)
- Mednarodno solopevsko tekmovanje Des Moines, Iowa, ZDA 1997 (prvo in tretje mesto)
- Mednarodno tekmovanje v Neerpeltu, Belgija (Cum laude 2006, prva nagrada 2010)
- Regijsko tekmovanje Štajerske in Prekmurja, Ptuj, 2007 (zlato priznanje z odliko, posebno priznanje za najboljšo izvedbo slovenske sodobne skladbe, posebno priznanje za najboljši mladinski zbor, zborovodkinja Franja Kmetec je prejela posebno priznanje zborovodji za najboljšo izbiro sporeda, zlato priznanje z odliko, posebno priznanje za najboljši otroški zbor)
- Državno tekmovanje otroških in mladinskih zborov Zagorje ob Savi (več zlatih priznanj leta 2010, 2008, 2006 in 2004, zlato priznanje s pohvalo 2006, 2004 in srebrno priznanje 2008)
- 28. mednarodni mladinski pevski festival, Celje, 2009 (srebrna plaketa, posebno priznanje za najboljšo izvedbo slovenske skladbe)
- 3. regijsko tekmovanje otroških in mladinskih zborov Štajerske in Prekmurja, Šentilj, 2009 (zlato priznanje z odliko, zlato priznanje, posebno priznanje za najboljši otroški zbor, posebno priznanje za najboljši mladinski zbor, posebno priznanje za najboljšo izvedbo slovenske ljudske skladbe)

■ *Karmina Šilec

V vokalno glasbo je vnesla svežino, odprla nove prostore izraza, prepričljivosti, intenzivnosti doživljanja in komunikacije. Z inovativnimi posegi je vokalni glasbi razprla prostor h kompleksnim večvrstnim umetniškim dogodkom.

S »choregie – glasbenim teatrom« uvaža nov koncept, vključujoč glasbo, gib, igro in druge odrske elemente. V njenih projektih je glasba postavljena na višjo raven: iz glasbe je izvzeta zgodba, v njej se gibno udejstvuje pevec in z njim sodeluje tudi oder kot prostor.

Pri snovanju projektov je provokativna, drzna, s svojimi idejnimi zasnovami razbija tabuje, tako družbene kot glasbene.

Karmina Šilec projekte oblikuje kot zaokroženo sliko, ki nanizane podobe spaja v enovito celoto. Tak širši lok povezuje vse njeno snovanje – od koncertov glasbe srednjega veka do glasbeno-scenskih produkcij.

Ob umetniškem delovanju z zborom Carmina Slovenica ter kot gostujoča dirigentka je tudi članica strokovnih žirij in umetniških svetov na zborovskih tekmovanjih in revijah, predavateljica na zborovodskih seminarjih, mednarodnih konferencah in kongresih.

Leta 2001 je Karmina Šilec prejela nagrado Prešernovega sklada za projekt Vampirabile, leta 2004 pa ugledno mednarodno nagrado za prispevek stroki v svetovnem merilu – Robert Edler Prize, z utemeljitvijo »da Karmina Šilec z umetniškimi in še bolj s pedagoškimi dosežki dosega najvišjo raven kreativnega dela z mladimi in se ji priznavata pomembna vloga in močan vpliv na razvoj svetovnega zborovskega gibanja«. Leta 2008 je za predstavo Iz veka vekov ... (glasba Lojze Lebič, režija Jernej Lorenci, produkcija Opera in balet SNG Maribor) prejela nagrado Mednarodnega gledališkega inštituta ITI "Music Theatre Now".

Sedanje delo

- Umetniška voditeljica in dirigentka:
- Zbor Carmina Slovenica
- Choregie – Novoglasbeno gledališče
- Ansambel !Kebataola!
- Pevska šola CS
- Attacca

Zborovska piramida Zavoda sv. Stanislava

Damjan Močnik*

Zavod sv. Stanislava je leta 1905 ustanovil ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič, kar je bilo pomembno državotvorno, kulturno in versko dejanje, saj je v sklopu zavoda začela delovati prva slovenska gimnazija. Na šoli so poučevali profesorji, ki so se uveljavili v širšem slovenskem in znanstvenem življenju: dr. Anton Breznik, Jakob Šolar, Stane Kregar, Matija Tomc in drugi. Po 2. svetovni vojni je bil Zavod ukinjen, ponovno pa je bil ustanovljen leta 1993.

V Zavodu sv. Stanislava se je v 17 letih vzpostavila zborovska piramida, ki predstavlja unikum v Sloveniji. Zasnoval jo je Damijan Močnik, umetniški vodja glasbenih dejavnosti, ki je s poznavanjem in raziskovanjem podobnih modelov po Evropi izdelal sistem, prilagojen slovenskim razmeram in v mnogočem nadgradil tuje izkušnje. Strokovni tim trenutno sestavljajo še zborovodkinje Helena Fojkar Zupančič, Bernarda Kink, Željka Ulčnik Remic ter prof. vokalne tehnike Marta Močnik Pirc in Barbara Tišler.

Zbori Škofijske klasične gimnazije predstavljajo na eni strani izredno kvantiteto pevskega udejstvovanja, saj so v preprostejše oblike prepevanja na skupnih srečanjih in pevskega festivalu vključeni pravzaprav vsi dijaki (680), v petih zborih, kjer so deležni kvalitetnega profesionalnega vodstva pa jih sodeluje običajno med 280 do 300. Oba komorna zbora že desetletje sodita v sam kvalitetni vrh slovenskega in evropskega mladinskega zborovstva. Komorni deklški zbor je bil pod vodstvom Helene Fojkar Zupančič dvakrat celo najboljši zbor celotnega tekmovanja, leta 2009 pa je zmagal tudi na prestižnem tekmovanju »Let the peoples sing«.

Logično nadaljevanje gimnazijske zborovske piramide je ustanovitev KZ Megaron (2003) in KZ Mens sonora (2005). KZ Megaron se je po pičlem enoletnem delovanju že uvrstil med zlate slovenske zbore, kar je spet svojevrsten unikum in hkrati dokaz pravega in uspešnega strokovnega dela z mladimi pevci na ŠKG. Skupaj s Komornim mešanim zborom ŠKG predstavlja upoštevanja vreden oratorijski zbor 95 pevcev, ki se je že izkazal pri sodelovanju s profesionalnimi institucijami (Simfoniki RTV Slovenija, Slovenska filharmonija). Z razvejanim mednarodnim sodelovanjem predstavljamo slovensko kulturo in umetnost v tujini, hkrati pa pridobivamo nove izkušnje s sodelovanjem z različnimi tujimi šolami in koncepti.

Zborovska piramida v Zavodu sv. Stanislava in na Škofijski klasični gimnaziji v Ljubljani je izredno pomembna za krepitev slovenske narodne zavesti in samobitnosti in za nadaljnji razvoj slovenskega zborovstva, saj se izobraženi in navdušeni pevci vključujejo v odrasle zbore po vsej Sloveniji. Repertoarji pevskega zborov odsevajo vzgojna in izobraževalna hotenja Škofijske klasične gimnazije, saj želimo pri dijakah vzbuditi čut za slovenstvo, klasične vrednote in duhovne razsežnosti.

■ *Damijan Močnik

Rodil se je 30. novembra 1967 v Kranju in živi v Cerkljah na Gorenjskem. Po študiju in odlični diplomii iz kompozicije v razredu Daneta Škerla na Ljubljanski Akademiji za glasbo, kjer je med študijem prejel študentsko Prešernovo nagrado za kompozicijo, se je večkrat izobraževal v tujini na različnih seminarjih, simpozijih in mojstrskih tečajih, med drugim tudi pri Ericu Ericsonu.

Sedaj je zaposlen kot umetniški vodja glasbenih dejavnosti v Zavodu sv. Stanislava. Že od šestnajstega leta se intenzivno posveča zborovskemu dirigiranju in je s svojimi zbori prejel več nagrad in priznanj na slovenskih in mednarodnih zborovskih tekmovanjih. Tako ni presenetljivo, da je največje uspehe na kompozicijskem področju dosegel z ustvarjanjem vokalne glasbe. Zmagal je na številnih kompozicijskih natečajih doma in v tujini. Skladbe izdaja pri založbah Ausburg Forters (ZDA), Ferrimontana v Frankfurtu, Carus v Stuttgartu in slovenski založbi Astrum. Je član uredništev revij Cerkveni glasbenik in Naši zbori in vodja avtorske skupine učbenika Glasba za gimnazije, ki je izšel avgusta 2007.

Njegove zborovske skladbe so bile predstavljene na 6. Svetovnem simpoziju za zborovsko glasbo v Minneapolisu 2002, z uspehom pa jih izvajajo odlični zborovski sestavi v Evropi, ZDA in na Japonskem. Decembra 2004 je založba Carus izdala Močnikovo avtorsko zgoščenko Verbum supernum prodiens, ki je požela nedeljena priznanja strokovne kritike v Evropi in ZDA. Leta 2006 je bil »composer in residence« na Bavarski glasbeni akademiji v Marktoberdorfu, na festivalu Europa Cantat v Mainzu pa je vodil atelje »composer – conducting«. V oktobru in novembru 2007 je gostoval v ZDA, kjer je pripravil koncert svoji skladb z zborom in komornim orkestrom na Orcas Islandu in predstavil svojo glasbo s predavanji na University of Washington in Seattle Pacific University ter z univerzitetnim zborom izvedel osem svojih skladb. Je največkrat izvajani sodobni slovenski skladatelj v tujini. Med najpomembnejšimi izvajalci so World Youth Choir (Gary Graden in Theodora Pavlovitsch), The London Sinfonietta Voices (Terry Edwards), St Jacob's Chamber Choir Stockholm (Gary Graden), Singer Pur (Regensburg), Opus 7 (Seattle –USA),

Missouri State Concert Chorale (Guy B. Webb), The Cardinal Singers University of Louisville (Kent Hatteberg) in mnogi drugi zbori iz vsega sveta.

■ *Damijan Močnik

Profession: Composer

Current positions: *Artistic leader of music activities in St. Stanislavs' Institution Ljubljana* (cultural and educational establishment consisting of the Diocesan Classical Gymnasium, the Jeglič Student Home, the Music School, the Janez Gnidovec Residence Hall, the Cultural Centre Slovene Home and Studia Slovenica....)

Studies: Damijan Močnik completed his studies at the Music gymnasium (1986) before continuing in composition at the University of Ljubljana's Academy of Music. A student of Dane Škerl, he graduated with distinction in 1991. Since receiving his degree, he attended many seminars, symposiums and master classes abroad, including one with renowned Swedish choral conductor Eric Ericson.

Career:

Močnik since 1993 teaches music and is the choral conductor and artistic leader at the Diocesan Classical Gymnasium (sector of St. Stanislavs' Institution) in Ljubljana, where he has carried out a variety of innovative approaches to music education and practise among secondary students. He and his school choirs have received numerous awards and honors at the national and international competitions in Zagorje and Celje. With school choirs regularly performs works with orchestra (Haydn: Missa Brevis in F; Mozart: Krönungsmesse, Missa Brevis in G; Bruckner: Te Deum ...). Since 2000, he has served as the artistic leader of music activities for the whole of St. Stanislav's Institution.

An active choral conductor since 1986, Močnik now directs the Women's Church Choir Andrej Vavken from Cerklje and Chamber choir Megaron Ljubljana. With these two and also other choirs, Močnik has won many additional awards at the national and international competitions in Maribor, including three Golden Plaques from the city of Maribor.

Prizes for compositions

Prešeren Student Prize (the most prestigious student prize in Slovenia) for composition *SYMPHONIC MOVEMENT* for full symphony orchestra (1991)

First prize in competition for a hymn on the occasion of the Pope's John Paul II visit to Slovenia (1966)

Second prize (first prize was not awarded) at the composition competition of the Internationales Chorfestival Rhein/Rhur 1996 in Bochum in Germany for *DYPTICHON IN HONOREM TOLERANTIBUS* (SSATTB)

First prize for piece *BRIŽINSKI SPOMENIKI / FREISING MONUMENTS* (TTBB) and second prize for piece *KRALJ / THE KING* (SSAA) in the composition competition organized for the 50th anniversary of the choral journal Naši zbori / Our Choirs (1996)

Prize for *MISSA BREVIS ET SIMPLICITA* (SATB) in the composition competition for church music (1998)

His choral work have been preformed by choirs and vocal groups throughout the world, including: World Youth Choir (Gary Graden), The London Sinfonietta Voices

(Terry Edwards), St Jacob's Chamber Choir Stockholm (Gary Graden), Singer Pur (Regensburg),

Opus 7 (Seattle –USA), Chamber Choir Ave Ljubljana (Andraž Hauptman),

APZ Tone Tomšič Ljubljana (Stojan Kuret), Missouri State Concert Chorale (Guy B. Webb), The Cardinal Singers University of Louisville (Kent Hatteberg), and many other choirs from Europe, USA, Japan and Taiwan.

Other important achievements:

Cantata CIRCULUS AETERNUS was performed in Europa Cantat Singingweek in Ljubljana 2004 conducting by Malcolm Goldring.

Composer in residence at the Bavarian Musikakademie in Marktoberdorf 2006 –resulted a new piece IM-MORALIA for SSAATTBB

EUROPA CANTAT 2006 in Mainz – leader of the Composers conducting atelier

Damijan Mocnik won two "Favorite Piece of the Month" with Musica, the Virtual Choral Library:

August 2005, Damijan Mocnik, Verbum supernum prodiens, mixed choir

October 1999, Damijan Mocnik, Christus est natus, (piece for Christmas) mixed choir

Works / Publications: IMPORTANT CHORAL WORKS

Treble voices

Magnificat (sopran solo)*, Si vox est canta (SSA)**, Acclamatio (SSAA)*, Kralj / The King (SSAA) version in Slovene and English**, Prošnja / The Prayer (SSA) version in Slovene and English**, Blagri / The Beatitudes (SSA) version in Slovene and English**, Doxologia (SSAA)*, Godec pred peklom (in Slovene language) SSAA, Venit lumen (SSA + strings + organ)**

Male voices

Benedictus Deus Israhel (baritone solo)*, Blagri / The Beatitudes (TTBB) version in Slovene and English**, Prošnja / The Prayer (TTBB) version in Slovene and English**, Si vox est canta (TTBB)**, Brižinski spomenik (in Slovene language) TTBB, Ecce bi dedt nas ne segresil (in Slovene language) TTBB

Mixed voices

Dyptichon in honorem tolerantibus (SSATBB)***, Missa brevis et simplicita (SATB)*, Verbum supernum prodiens (SSATB)*, Christus est natus (SSATBB)*, Evhe (SSAATTBB)*, Regina caeli (SSAATTBB)*, Prošnja / The Prayer (SSAATTBB) version in Slovene and English**, Blagri / The Beatitudes (SSAATTBB) version in Slovene and English**, Doxologia (SSAATTBB)*, Si vox est canta (SSATB)**, Magna ista vis est memoriae (SSAATTBB)**, Praesagium (SSAATTBB)**, Sacra religio (SSSAAATTTBBB)**, Adventus Spiritus Sancti (SSAATTBB)**, Veni Creator Spiritus (4 choirs or 4 soloist groups)**, Hymnus tertiae horae (SAATBB), Romanje v Kelmoranj (in Slovene language) SSAATTBB, Kosmi časa (in Slovene language) SSAATTBB, Lepa Vida (in Slovene language) SSAATTBB, Godec pred peklom (in Slovene language) SSAATTBB, Rojstva (in Slovene language) SSSAAATTTBBB, Luna sije (in Slovene language) SATB, In taberna quando sumus (SSAATTBB + hand drum)**,

Ecce sacerdos magnus (SSAATTBB + organ ad libitum)*,
Missa in organi benedictio (SSATBB + organ)*,
Circulus aeternus (a cantata for SSATBB, brass, timpani, percussion and organ)**,
Vode novega neba / The Water of The New Sky (a cantata for soli, choir and sym-
phonic orchestra)

Published by:

* CARUS Stuttgart - Germany

**ASTRUM Tržič - Slovenia

***FERRIMONTANA Frankfurt - Germany

Recordings: CD: VERBUM SUPERNUM PRODIENS sacred vocal music published by
Carus (Stuttgart)

Zborovska piramida sv. Nikolaja Litija

Helena Fojkar Zupančič*

Zbor sv. Nikolaja Litija je pričel delovati pred dobrimi trinajstimi leti iz skupine mladih, ki pravzaprav ni bila namenjena petju. V nekaj letih se je zbor okrepil, pričel nastopati tudi izven domače župnije, stopil na koncertne in tekmovalne odrede doma in na tujem in se postopoma uveljavil kot eden najboljših slovenskih zborovskih sestavov. Danes Zborovsko piramido sv. Nikolaja sestavljajo štirje zbori različnih starosti, zasedb in dejavnosti. V naslednjih odstavkih predstavljam organizacijski in vsebinski okvir, ki je v tako majhnem kraju, kot je Litija, omogočil številen in kvaliteten zbor z zdravim zaledjem, v katerega se vključujejo tudi pevci iz bolj oddaljenih krajev.

I. ORGANIZACIJSKA IZHODIŠČA

1. Župnija Litija je prostor delovanja in srečevanja vseh zborov, društvo Nova kultura Litija pa pravno formalni okvir delovanja.

Zbori sv. Nikolaja so župnijski zbori, njihova osnovna dejavnost je petje pri nedeljskem bogoslužju. Najstarejši zbor - Zbor sv. Nikolaja Litija deluje širše.

2. Pevci z odraščanjem, starostjo, pridobljenim znanjem in ambicijami napredujejo v naslednji zbor.

Sorodne metode dela in naravnost dirigentov posameznih zborov ter njihovo medsebojno sodelovanje naj s časom omogoči prehajanje oz. napredovanje pevcev iz zbora v zbor. Dolgoročna perspektiva piramide je formiranje petega zbora,

v katerem bodo peli manj ambiciozni odrasli pevci, osnovna dejavnost bo petje pri bogoslužju.

II. VSEBINSKA IZHODIŠČA

1. Delovanje zbora je tek na dolge proge.

Delo pri zboru in z zborom je potrpežljivo, zbor ne sledi le kratkoročnim ciljem in idejam, temveč deluje z dolgoročno perspektivo. Vztrajno delo z dobro metodo in jasno vizijo v zrelem trenutku prinese zelene rezultate, kot potrditev prave smeri. Aktivnosti kot so tekmovanja, koncerti, gostovanja, izdaja zgoščenk, prve izvedbe so širše gledano pravzaprav metode dela, potrebne za vsestransko rast zbora. Če kratkosapne aktivnosti, ki v kratkem času terjajo veliko energije, postanejo glavni, ali celo edini cilj zbora, se lahko pevec kot posameznik, zbor kot celota in dirigent izčrpajo in odnehajo.

114 ■

Dolgoročna vizija Zbora sv. Nikolaja je prekasiti in pomembno sooblikovati kulturni prostor osrednje Slovenije (ki je pravzaprav le periferija Ljubljane, kjer se koncentriira kakovostna kulturna ponudba) in od tu navzven.

2. Pevca se vzgoji v zboru.

Zbor je že od začetka odprt za nove pevce, ki izkazujejo vsaj nekaj glasbenih sposobnosti.

Vzgoja posameznih pevcev in zbora kot celote je delo zborovodje. Zborovodja ne čaka, da v zbor pridejo »narejeni« pevci, ali jih celo lovi po drugih zborih, temveč jih vzgaja/vzgoji sam. Proces zahteva precej časa in potrpljenja ter uvida v prihodnost, a ima tudi veliko prednosti. Predpogoj je pevsko dovolj izobražen in prožen dirigent.

Pevec v zbor pride z zavedanjem, da bo deležen temeljite vokalno tehnične in tudi siceršnje potrebne glasbene izobrazbe. Perspektiva Zbora sv. Nikolaja je, da sam vzgaja pevce.

3. Zbor je prostor za vsestransko uresničevanje pevca kot individuuma v okviru skupnosti.

V zbor pridejo pevci različnih starosti, izobrazbe in statusov z zelo različnimi pričakovanji. Za mnoge petje v zboru ni glavni cilj, temveč le sredstvo za druženje. Zborovodja mora biti dovolj občutljiv in dovzeten, da vidi različne potrebe posameznikov v skupini in jih v pravem trenutku oblikuje na skupni imenovalci v skladu z lastno vizijo in vizijo zbora kot celote.

Vizija zbora je ustvarjati klimo in okolje, v kateri se lahko posameznik sprostí do te mere, da se zmore in hoče izraziti, dokazati in uresničiti ne le z glasbenega temveč tudi s socialnega in sociološkega vidika.

III. ZGRADBA

Zasedba, leto nastanka, starost, struktura pevcev, program, področja delovanja zbora

Nikolajev otroški zbor, 2000, 6 – 15, osnovnošolski otroci, eno do dvoglasne duhovne in posvetne pesmi slovenskih in tujih avtorjev, a capella ali s spremljavo, bogoslužje, cerkvene, posvetne revije, koncertiranje v domači in sosednjih župnijah, snemanje.

Mešani mladinski zbor sv. Nikolaja, 2007, 15 – 25, srednješolci in študentje, tri do štiri glasne duhovne pesmi slovenskih in tujih avtorjev, a capella, ritmične duhovne pesmi s spremljavo, bogoslužje v domači župniji, cerkvene revije, koncertiranje v domači in sosednjih župnijah.

Moški zbor sv. Nikolaja, (sekcija) 1999, 15 – 50, srednješolci, študentje, odrasli, zaposleni, štiri in več glasne duhovne, umetne in ljudske pesmi slovenskih in tujih avtorjev a capella, bogoslužje, cerkvene in posvetne revije, koncertiranje, občinske prireditve.

Zbor sv. Nikolaja Litija, 1997, 15 – 50, srednješolci, študentje, odrasli, zaposleni, duhovna, umetna in ljudska zborovska literatura slovenskih in tujih avtorjev različnih stilnih obdobj in žanrov a capella ali s spremljavo. Poleg zgornjega koncertiranje in tekmovanja v Sloveniji in tujini, snemanje, naročanje skladb, sodelovanje s priznanimi domačimi in tujimi solisti, orkestri in dirigenti.

115

■ *Helena Fojkar Zupančič

Glasbena pedagoginja in akademska glasbenica – solopevka, deluje na Škofijski klasični gimnaziji v Ljubljani in na Gimnaziji Litija. Z Zborom sv. Nikolaja Litija, Dekliškim zborom Škofijske klasične gimnazije Ljubljana in Zborom Gimnazije Litija koncertira po vsej Evropi ter na državnih in mednarodnih tekmovanjih dosega številna zlata odličja (med zadnjimi pomembnejšimi je zmaga na EBU tekmovanju evropskih radijskih postaj Let the Peoples sing v Oslu 2009 z dekliškim zborom) in posebne nagrade za izvedbe gregorjanskega koral, ljudskih pesmi, sodobnih skladb in skladb iz obdobja romantike. Je večkratna dobitnica priznanja za najbolj prepričljiv dirigentski nastop. Sodi med najvidnejše slovenske zborovske dirigente in je cenjena predavateljica na seminarjih za zborovodje šolskih zborov in na tečajih za cerkvene glasbenike. Posebno pozornost posveča vokalni tehniki, jasni dikciji ter prepletanju besedila in glasbe, kar se odraža v lepem zborovskem zvoku ter prepričljivih izvedbah skladb različnih obdobj in žanrov.

Helena Fojkar Zupančič, a music educator and solo singer, is among the most prominent Slovenian choral conductors. She has worked as a choral director at the Diocesan Classical Gymnasium in Ljubljana as well as the gymnasium in Litija. In addition to the Zbor sv. Nikolaja Litija /Saint Nicholas Choir in Litija, she conducts the Komorni dekliški zbor Škofijske klasične gimnazije Ljubljana/Girls' Chamber Chorus of the Diocesan Classical Gymnasium Ljubljana. She has toured the whole Europe, and attained overwhelming national and international successes at competitions

with this two choirs, including Golden Plaques (the last highest honour is win of EBU choral competition Let the Peoples sing in Oslo 2009 with her girls's choir) , special honors for the performance of gregorian chant, folk, Romantic and contemporary pieces, and awards for best choir and best conductor. She is highly regarded lecturer at choral conducting seminars for school choirs and courses for church musicians. Her work with singers is marked by her emphasis on vocal technique, diction, and the relationship of text and music. Her approach results in a superior choral sound, and musical and persuasive interpretations of a wide range of compositions.

Cerkvena glasba kot del slovenske zborovske piramide

117

Tomaž Faganel*

Ko slovensko glasbeno zgodovino govori o davnih koreninah slovenske glasbe, se dotakne najprej tudi cerkvene glasbe, čeprav ta po Juriju Slatkonji pridobi značaj tudi kulturno-jezikovno slovenskega šele s Trubarjem in njegovimi, kasneje šele proti sredini 19. stoletja, predvsem s prvim slovenskim „spevoskladnikom“ Riharjem, zadnja desetletja 19. stoletja pa z dodatnim zagonom oz. pobudami iz sicer nemškega kulturnega prostora, a so nesporni dosežki slovenskih cerkvenih glasbenikov tega časa še danes lahko vzor in časovno prilagodljiv model za aktualni razvoj.

V prvi vrsti je to organiziranost cerkvene glasbe, ki sta jo takrat spodbujala stano-vsko strokovno društvo, revija Cerkveni glasbenik, od je leta 1878 do konca druge vojne – živa spet od 1976 – najpomembnejše periodično ogledalo naše glasbe, tudi zborovske glasbe ter orglarska šola s podružnicami, šola za cerkveno glasbo, iz katere so izšli vsi takratni organisti in zborovodje praktiki, takrat v svojem poklicu kot plačani uslužbenci oz. uradniki, a tudi zelo številna, kasneje pomembna imena in sooblikovalci slovenske glasbe. Dnevna cerkvenoglasbena praksa je do druge vojne s svojimi zbori hodila po župnijah v korak s kulturnim utripom krajev tudi v siceršnji glasbi, v večjih okoljih mestnih središč pa je ta ali oni, predvsem katedralni zbor pomembno sooblikoval splošni glasbeni in kulturni utrip ter razvoj.

Današnji pogled na položaj cerkvene glasbe in zborovskega petja v njej je v števil-kah spodbuden, v nekaterih okoljih tudi med Slovenci onstran meje, poustvarjalna raven pa siceršnjega razvoja in ravni našega zborovstva tudi zaradi drugačnosti dnevne cerkveno-pevske prakse iz različnih vzrokov ne dosega. Izmed skoraj 800

župnijami v Sloveniji ima pravzaprav vsaka od njih pevsko telo oz. zbor, marsikatera več. Največ je mešanih, številni so otroški, razmeroma veliko je dekliških, zelo malo pa moških zborov. Dobro organizirani, s primerno podporo in strokovno podornejšim vodstvom so vidno prisotni tudi v posvetni sferi in sežejo tudi v zgodnjo raven slovenskih zborov. Ocena je, da lahko v slovenskih cerkvenih zborih v matici in zunaj nje govorimo o skupaj do 15.000 cerkvenih pevcih vseh generacij, ki predstavljajo skupaj do ok. 30 % vseh slovenskih pevskih zborov. Osnovna dejavnost je pevsko sodelovanje v liturgiji, pogosta so področna revijalna tudi festivalska srečanja, velikokrat je cerkveni zbor nosilec pevske kulture kraja ali ožjega okolja. Podrobnejši podatki o številčnem ali strokovnem stanju slovenske cerkvene glasbe oz. zborovstva, ki bi upoštevali vse, tudi cerkveno petje Slovencev zunaj meje, pa niso znani. Temeljijo na ocenah in predstavljajo zelo potrebno, a do zdaj neuresničeno in zapleteno raziskavo.

118 ■

Strokovna usposobljenost kadrov v slovenski cerkveni glasbi je za področje zborovodstva različna, od samoukov ali priučenih moči, do delno in/ali akademsko izšolanih glasbenikov, tudi zborovodij, podobno velja za organiste, marsikje z dvojno vlogo v eni osebi. Tako rekoč petdesetletna neajavnost cerkvene glasbe in praznina v izobrazbeni vertikali cerkvenega glasbenika sta opazni in delujoče škofijske šole za cerkveno glasbo ter seminarsko izobraževanje so le delna zapolnitev sprotih kadrovskih potreb, ki se bodo rešile le z dolgoletnim kakovostnim akademskim študijem cerkvene glasbe in/oz. zborovskega dirigiranja. Odgovor na strokovni razvoj cerkvene glasbe in glasbenikov bo treba iskati tudi v njihovi zaposljivosti in možnosti javne strokovne potrditve znotraj Cerkve.

V širšem slovenskem prostoru bomo morala razširiti in spremeniti tudi zavest o cerkveni glasbi kot o glasbeno-kulturnem pojavu, ustvarjalno in reproduktivno, o cerkveni glasbi kot o dosednji in prihodnji glasbeni dediščini. Domisliti bomo morali njeno realno in kakorkoli zgodovinsko neopredeljeno vrednotenje, doreči njeno objektivno prevrednotenje v celovitem glasbenem kontekstu. Slovensko cerkveno glasbo in zborovstvo bomo morali začeti razumevati ne le kot spremljevalko vsakdanjega ali slovesnega cerkvenega obredja, marveč kot javno glasbeno vrednoto in splošno kulturno dobrino, vredno vseh naših strokovnih in organizacijskih pozornosti ter moči, s strani laikov, ki so njeni večinski nosilci in s strani institucije, katere izjemno živ, ustvarjalen in klen del cerkvena glasba v razširjenem slovenskem prostoru tudi je.

■ ***mag. Tomaž Faganel**

Študiral je orgle, solopetje, violino in muzikologijo v Ljubljani, dirigiranje pa v Gradcu. Izpopolnjeval se je pretežno v Avstriji. Poučeval je na ljubljanski Srednji glasbeni šoli, vodil več zborov in raznovrstno glasbeno deloval. Petnajst sezon je vodil Akademski pevski zbor France Prešeren Kranj. Z njim je nastopal doma in v številnih evropskih državah, bil uspešen na zborovskih tekmovanjih in konec 80. let sodeloval v sporedih Komornega ansambla Slovenicum pri izvedbi različnih,

predvsem Bachovih, Mozartovih in Haydnovih kantatnih del. Posveča se mentor-skemu delu z zbori in dirigenti ter uredniškemu delu. Je član strokovnih žirij, urednik revije *Cerkveni glasbenik* in aktualni predsednik Slovenskega Cecilijinega društva. Z zborom Chorus N'omen je nastopal z a cappella in vokalno-inštrumentalnimi sporedi ter snemal. Je dirigent Mešanega pevskega zbora sv. Anton Padovanski župnije Ljubljana – Vič, zbora Vox medicorum, projektno pa Komornega zbora RTV Slovenija. Kot basist je sodeloval pri izvedbah in snemanjih baročne in sodobne glasbe. Več mandatov je deloval v odborih evropskega zborovskega združenja Europa Cantat in Mednarodnega zborovskega združenja IFCM. Od leta 1986 do 2008 je bil sodelavec Muzikološkega inštituta Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer je raziskoval predvsem starejšo slovensko glasbo in sodeloval pri kritičnih izdajah slovenske glasbene zapuščine.

■ ***mag. Tomaž Faganel**

Tomaž Faganel studied organ, solo singing, violin and musicology in Ljubljana, as well as conducting in Graz. He took additional advanced study courses, mostly in Austria. He taught at the Music and Ballet High School in Ljubljana, conducted several choirs and took part in various musical activities. The Academy Choir France Prešeren from Kranj was under his leadership for 15 years. During that time, the choir performed at home as well as in different European countries and attended choral competitions with success. In the late eighties, the choir cooperated with the Slovenicum Chamber Orchestra to perform various – mostly Bach's, Mozart's and Haydn's – cantata works. The work of Tomaž Faganel is dedicated to the mentorship of choirs and conductors. He is the conductor of Chorus N'omen, with whom he records and gives performances of a cappella programmes, oratorios and cantatas, the Parish choir of St. Anton of Padua (sv. Anton Padovanski) Ljubljana – Vič and Vox medicorum. He has also cooperated with Slovenian Radio and Television Chamber Choir on different projects. As a bass soloist Tomaž Faganel sang at performances and recordings of baroque and contemporary music. He regularly serves as member of the juries and national and international choral competitions and is the editor of Church Musician magazine (*Cerkveni glasbenik*). Tomaž Faganel is also an acting president of Slovenian Cecilian Association. For several years he was a member of the Board of Directors of the European Federation of Young Choirs Europa Cantat and the International Federation for Choir Music. Since 1986, he has been working at the Institute of Musicology of the Scientific Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, where his work mostly focuses on older Slovenian music and contributes to critical editions of the Slovenian music heritage.

Otroški pevski zbori in glasbeno-scenski projekti

OPZ RTV Slovenija

Anka Jazbec*

Otroški in mladinski zbor delujeta že od leta 1957. Oba zbora sta bila ustanovljena na pobudo profesorja, skladatelja in urednika Janeza Bitenca. Otroški pevski zbor je najprej vodil Janez Kuhar. Kasneje pa dolga leta Matevž Fabjan, skupaj z mladinskim zborom. Z obema zboroma je dosegel zavidljive uspehe.

Vseskozi so temeljna dejavnost obeh zborov snemanja za arhiv Radia Slovenija in v petdesetih letih se je na policah zbralo okoli 700 trakov, kaset, zgoščenk z raznovrstnim programom od renesančne do moderne zborovske glasbe, s podarkom na ustvarjalnosti domačih skladateljev, ki so zanju vseskozi pisali. Jeseni 2004 je vodenje otroškega zbora prevzela Anka Jazbec. V široki paleti nastopov Otroškega zbora vzbuja posebno pozornost sodelovanje v operi Boris Godunov v avgustu 2007, skupaj z opero iz Bolšoj teatra. Poleg nastopov na številnih državnih prireditvah je ostal v spominu koncert ob 80. obletnici rojstva Janeza Bitenca. V sodelovanju z J. Bitencem je zbor posnel 50 pesmi za zbirko 100 najlepših, ki je izšla v Založbi kaset in plošč in je še vedno med najbolj prodajanimi v Sloveniji.

Nastopil je tudi na Slovenski popevki, marca 2008 na Slovenskem oglaševalskem festivalu v Portorožu, na Festivalu Pike Nogavičke v Velenju, v Postojnski jami, na Festivalu otroških popevk, na božičnem koncertu v Cankarjevem domu skupaj z mladinskim zborom RTV, Simfoniki RTV in Eroico.

Že več let snema nove pesmi slovenskih skladateljev za redne radijske oddaje. V zadnjih dveh letih za oddajo Violinček. Slovesno so praznovali ob svoji 50.

obletnici delovanja. Pogosto snema tudi za potrebe televizije. Videli smo ga na prireditvah Unicefa, Karitasa, Miklavževih koncertih, obletnicah radia in televizije, zabavnih oddajah, pri Zajčku Binetu in v filmu Lepo je biti Mozart. Posnel je tudi štiri videospote na priljubljene otroške pesmice. Vseskozi dirigentka Anka skrbi, da bi se pevci pri zboru dobro počutili, da bi bila zborovska dejavnost zanje vseskozi privlačna in hkrati poučna.

V zadnjih letih se je porodila želja tako pri dirigentki kot pri producentki in vodstvu glasbene produkcije, da bi zbor izvedel noviteto, ki bi poleg petja vsebovala še elemente besede in giba. Izbrana je bila pravljica Gal v Galeriji. Za uglasbitev je poskrbela mlada skladateljica Tadeja Vulc, ki se je v sodelovanju z dirigentko odločila, da napiše delo za otroški zbor, simfonični orkester in pripovedovalca. Delo je bilo pisano na kožo otrokom in izvedba je bila vrhunska.

124 ■ Skladateljičin strah, da za otroke ni vajena pisati, se je razblinil in že v naslednji sezoni je nastala ideja, da napiše novo delo, ki bo imelo predvsem didaktičen pomen za mlade poslušalce. Želela jim je približati zvok posameznih instrumentov in njihovo vlogo v orkestru. Nastalo je delo z naslovom Pisani svet orkestra.

Lansko sezono je zbor zaključil s koncertom ljudskih pesmi iz različnih slovenskih pokrajin. Pevci so pesmi zelo radi prepevali, ob njih so spoznavali življenje ljudi v preteklosti, raznolikost slovenskih narečij in značilnosti petja po pokrajinah.. Koncert so pevci povezovali sami in sicer z veznim tekstom, ki je vseboval stare otroške igre, zbadljivke, izštevanke. Bili so oblečeni v stara otroška kmečka oblačila in bili bos. Ob nastopu so neizmerno uživali.

Vsak od teh projektov je bil za pevce zelo zanimiv. Skupaj z dirigentko so jih v polni meri doživeli, se ob njih ogromno naučili in na koncu težko pričakovali same izvedbe.

Vsaka pevska sezona je za otroški pevski zbor RTV Slovenija zelo pestra in pogosta snemanja so včasih lahko tudi moteča pri učenju zahtevnejšega in daljšega projekta. Zato je zelo pomembno natančno načrtovano delo. Pevce moraš imeti rad, potrebujejo veliko vzpodbudnih besed in zmorejo tudi nemogoče.

■ *Anka Jazbec

Rojena Šoštanjčanka in je s krajem svojega otroštva še vedno čustveno in dejavno povezana. Prve zborovodske izkušnje si je pridobila s cerkvenim otroškim zborom, ki ga je začela voditi kot šestošolka in ga vodi še danes (35 let). S tem zborom je nastopala na številnih festivalih, snemala za radio Vatikan in Ognjišče, in 2001 posnela božično zgoščenko Spi, Dete, spi.

Ko je bila stara 17 let, so ji zaupali vodenje Mešanega pevskega zbora Svoboda Šoštanj, ki mu je tudi še vedno zvesta (28 let) in s katerim je prejela mnoga najvišja priznanja, med njimi več bronastih in srebrnih ter zlato plaketo mesta Maribor na tekmovanju Naša pesem. Kot zborovodkinja tega zbora se je Anka Jazbec na tem

tekmovanju s Svobodo predstavila enajstkrat. Z zborom je posnela dve zgoščenki *Zaljubilo se je sonce* (1995) in *To smo mi* (2001).

Po končanem študiju na Pedagoški Fakulteti v Mariboru se je jeseni 1985 zaposlila na OŠ bratov Letonja v Šmartnem ob Paki in prevzela tamkajšnji otroški in mladinski pevski zbor. Mladinski zbor je pod njenim vodstvom na državnem tekmovanju v Zagorju trikrat prejel zlato priznanje. Leta 2001 je na mednarodnem mladinskem festivalu v Celju prejel srebrno plaketo, prav tako tudi leta 2003 in hkrati osvojil prvo mesto v svoji kategoriji. Leta 2001 je z obema šolskima zboroma posnela prvo zgoščenko *Na mavrici prijateljstva*, leta 2005 pa drugo z naslovom *Na mavrici prijateljstva 2*. Od leta 2002 je Strokovna spremljevalka območnih in medobmočnih zborovskih srečanj.

Leta 2005 je diplomirala tudi na Akademiji za glasbo v Ljubljani, na oddelku za Glasbeno pedagogiko pri prof. Marku Vatovcu.

Je dobitnica priznanja župana občine Šmartno ob Paki in častna občanka občine Šoštanj.

Jeseni 2004 je bila Anka Jazbec izbrana za dirigentko Otroškega pevskega zbora RTV Slovenija in kaj kmalu je s svojim trdim in prizadevnim nastopanjem upravičila svojo odličnost.

Pevska šola CS – Otroška glasbeno-scenska predstava z okoljevarstveno tematiko Čmrljonavi

Franja Kmetec*

Sodobna glasbenopedagoška praksa poudarja pomen dejavnostno naravnane glasbene vzgoje. Tako je tudi v pevskem zboru, ki z interakcijo glasbenih dejavnosti spodbuja aktivno pridobivanje glasbenih izkušenj. Tako imenovano metodo ustvarjalnega giba lahko vključimo v pevske vaje. S tem zagotovo pridobimo na motivaciji. Ta metoda se izkazuje za uspešno pri razvoju glasbenih spretnosti in znanj. Pevci se z vajami in praktičnimi nalogami naučijo zavedanja gibanja lastnega telesa. Ustvarjalno izražanje omogoča pevcu razvijati estetski čut, spoznati različne zvrsti umetnosti, razviti pozitiven odnos do kulture. Pridobi si znanja za razvijanje ustvarjalnega izražanja.

Pevska šola CS, ki deluje v okviru Carmina Slovenica, ob klasičnem zborovskem kanonu sledi tudi konceptu Choregie in v okviru koncertnih in izobraževalnih sezon tako izvaja tudi glasbeno-scenske projekte. V letošnji sezoni je otroški zbor Junior CS pripravil glasbeno-scensko predstavo Čmrljonavi. Vsebina predstave je zelo aktualna, saj govori o trenutno zelo perečem problemu – onesnaževanju okolja. Celotna zgodba je zasnovana na dialogu med bitji iz vesolja Čmrljonavi (Bubblesnouts) in skupinami otrok na našem planetu Zemlji. V musicalu se tako zvrsti 11 skladb, od tega je uvod samo instrumentalen, nato pa sledi 10 pesmic, ki jih otroci pojejo in hkrati z gibom prikazujejo zgodbo.

Študiranje predstave smo zastavili tako, da so se otroci najprej naučili vse pesmi, ki jih zapojejo na pamet ter z vsemi dinamičnimi in agogičnimi oznakami. Zatem je Mojca Kasjak postavila celotni musical v gibanje. Avtorica musicla Debbie Campbell sicer opiše v navodilih situacije v posameznih skladbah, vendar smo se

odločili, da bomo musical prikazali izključno z gibom, brez scene in velikih scenskih rekvizitov, kot so npr. vesoljsko plovilo, avtomobili, drevesa, živali... Prav zato smo nekoliko »dodali« v glasbenem smislu, saj je Danilo Ženko na podlagi obstoječe klavirske spremljave in od avtorice predlagane male instrumente (percussion), naredil aranžmaje smislu zabavne otroške pop variante za vse skladbe, torej celotni musical. Tako se je tudi skozi glasbo in ritmični karakter posameznih skladb, pridobil efekt posamezne situacije.

Pri študiju posameznih skladb smo pri gibalnem delu skladb vsekakor upoštevali tudi predloge otrok, kako oni »gibalno vidijo« neko zanimivo situacijo in pa kaj je po njihovem pomembno, da z gibom povedo. S tem smo hkrati razvijali kreativnost in ustvarjalnost otrok. Moramo povedati, da je bilo kar nekaj zanimivih in kreativnih predlogov sprejetih in vključenih v dogajanje.

Če pogledamo še z vidika zanimivosti dela, je to vsekakor dobrodošlo pri delu z otroci. Prisotnost na vajah je bila v času študija musicla skoraj vedno 100% in ne dvomimo, da tudi zaradi večje motiviranosti za delo in sodelovanje, saj se je kar naprej »dogajalo«.

- Avtorica glasbe: Debbie Campbell
- Slovenski prevod: Jože Humer
- Oblikovanje glasbene podlage: Danilo Ženko
- Odrska postavitev: Mojca Kasjak

- Glasbeno vodstvo: Franja Kmetec
- Izvaja: otroški pevskih zbor Junior CS (Pevska šola CS)

Predstave:

- Maribor, Dvorana Union, 13. 12. 2009
- Maribor, Dvorana Union, 6. 3. 2010
- Osnovne šole v Mariboru in okolici, marec, april 2010
- Mednarodna revija Poje vam mladost, Boljunec, Italija, 11. 4. 2010
- Festival otroških zborov Attacca, Maribor, Dvorana Union, 25. 5. 2010
- Festival Lent, Maribor, 27. 6. 2010
- Mednarodni festival Attacca, Maribor, Dvorana Union, 28. 6. 2010

■ *Franja Kmetec

Po končani Srednji glasbeni in baletni šoli v Mariboru (smer klavir in glasbeni stavek) nadaljuje študij zborovskega dirigiranja na Univerzi za glasbo v Grazu, kjer 1998 tudi diplomira. Od 1998 deluje pri Pevski šoli CS, kjer je vodila MPZ Prime, Secunde, še vedno pa vodi OPZ Junior CS.

Doseženi uspehi zborov Pevske šole CS, ki jih je vodila Franja Kmetec:

Zagorje 2004: Državno tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov (zbor Junior CS – zlato priznanje)

Neerpelt 2006: Mednarodno tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov (zbor Junior CS – zlato priznanje z odliko)

Zagorje 2006: Državno tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov, (zbor Junior CS – zlato priznanje; zbor Četrtnke – zlato priznanje)

Ptuj 2007: Regijsko tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov Štajerske in Prekmurja (zbor Junior CS – zlato priznanje z odliko 1.mesto; zbor MPZ Prime – zlato priznanje z odliko 1. mesto)

Zagorje 2008: Državno tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov (zbor Junior CS – zlato priznanje; zbor MPZ Secunde – zlato priznanje)

Malcesine (Italija): Mednarodno tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov (zbor MPZ Secunde – 4. mesto)

Šentilj 2009: Regijsko tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov Štajerske in Prekmurja (zbor Junior CS – zlato z odliko 1. mesto)

Zagorje 2010: Državno tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov (zbor Junior CS – zlato priznanje)

Projekta ABC in Pedenjped Otroškega pevskega zbora Glasbena matica Ljubljana

Branka Rotar Pance*

Uvodni del prispevka je namenjen predstavitvi Otroškega pevskega zbora Glasbena matica Ljubljana, ki je začel delovati leta 2005 pod umetniškim vodstvom Branke Rotar Pance. Prvi glasbeno-scenski projekt, s katerim se je zbor predstavil širši slovenski javnosti, je bil ABC. Naslov projekta je prevzet po zbirki petindvajsetih otroških pesmi za glas in klavir Marjana Kozine na besedila Lili Novy. Otroški pevski zbor GM jih obudil iz pozabe ter ob skladateljevi stoletnici rojstva skupaj s solistko Tejo Saksida in pianistko Margareto Gregorinčič predstavil na koncertih v Ljubljani, Mariboru in Novem mestu. Napoved posameznih skladb so predstavljale projicirane ilustracije pevcev ter inicialke in slike akademske slikarke Katarine Toman Kracina, ki jih je multimedijsko obdelal videast Damjan Kracina. Pred vsako zapeto pesmijo je besedilo interpretiral profesionalni igralec (Jure Ivanušič, Andrej Kurent).

Tako je nastal krogotok likovne, besedne in glasbene umetnosti, ki je obiskovalce vodil od Antilope do Žabe ter tako na svojstven način poudarjal sporočilnost vsake pesmi. Koncertnim predstavitvam ABC-ja je sledilo avdio snemanje na Radiu Slovenija, kasneje pa še televizijsko snemanje otroške oddaje ABC v uredništvu Milana Dekleve, režiji Braneta Bitenca, z igralko Violeto Tomič in ilustratorko Majo Češnovar. Krovni koncept je podoben, le da Tomičeva ob ilustracijah interpretira pesmi, nato pa jih zapoje otroški pevski zbor. Oddaja traja dobrih dvajset minut, doslej pa je bila dvakrat predvajana na 1. programu TV Slovenija. Jože Humer je z novim aranžmajem veznih besedil poskrbel, da pesmice večkrat zazvenijo tudi v Sobotni iskrici Radia Ognjišče, načrtovana pa je tudi njihova izdaja na zgoščenki.

Drugi glasbeno-scenski projekt Otroškega pevskega zbora GM nosi naslov po junaku iz ciklusa otroških pesmi Nika Grafenauerja. Pedenjpedove vragolije, razmišljanja in raziskovanja so spodbudile skladatelje različnih generacij in poetik k uglasbitvam. Zborovodkinja je za projekt izbirala med deli, napisanimi za otroški zbor s klavirsko spremljavo, Glasbena matica pa je v ta namen naročila pet novitet. Izoblikovan je bil ciklus petnajstih skladb, ki ga tvori pet del Karola Pahorja, tri dela Matevža Goršiča, dve noviteti Alda Kumarja, dve noviteti Tadeje Vulc ter eno delo Boruta Lesjaka, Petra Šavlija in Črta Sojarja Voglarja (noviteta). Zbor je začel skladbe študirati februarja 2009, takrat pa so stekli tudi prvi pogovori o koprodukciji predstavi Glasbene matice s Cankarjevim domom. Dogovor je bil sklenjen pomladi 2009, ko je bila glasbeno-scenska predstava z naslovom Pravljičen glasbeni potep s Pedenjpedom in otroki uvrščena v ciklus decembrskih prireditev za otroke Kraljestvo pravljic. Posamezne skladbe je zbor začel predstavljati na javnih nastopih, večji del ciklusa pa je bil nato izveden na letnem koncertu maja 2009 v Mestnem muzeju. Udeležili so se ga tudi pesnik Niko Grafenauer in skladatelj Aldo Kumar in Tadeja Vulc. Srečanje pevcev in obiskovalcev koncerta z umetniki je pustilo neizbrisen pečat in pomenilo spodbudo za nadaljnje delo. Poletne počitnice so sicer dale potreben čas za odmik in zorenje že naučenih pesmi, jeseni 2009 pa je otroški pevski zbor naštudiral še zadnji dve noviteti in se začel pripravljati za nastop v Cankarjevem domu. Avtor scenarija in idejni vodja projekta Jože Humer je skladbe povezal z pantomimično igranimi vložki. Pri tem je želel, da bi bila glasbena govorica in nastop zbora v ospredju predstave. Režirala jo je Katja Pegan,

vlogo Pedenjpeda pa je prevzela igralka Vesna Slapar. Sceno in kostume je pripravila Barbara Stupica. Tako je nastala petinštiridesetminutna predstava, ki je bila premierno uprizorjena 12. in 13. decembra 2009 v štihozi dvorani Cankarjevega doma. V dneh od 14.–18. decembra je sledilo še pet predstav – vse so doživele pozitiven odmev s strani publike in strokovne javnosti. Nekatere skladbe so vključevale tudi solistične dele, ki so jih na vseh predstavah suvereno izvedli izbrani člani zbora ob spremljavi pianistke Tine Bohak, sicer tudi stalne korepetitorice zbora. Režiserka je pianistki namenila tudi nekaj glasbeno-improvizacijskih vložkov med Pedenjpedovo pantomimično igro.

Odlične izkušnje, vtisi in ocene predstave so spodbudile snovanje televizijske oddaje za otroke na nacionalni televiziji. Predvidoma bo imela nov scenarij in režijo, tako da bo Pedenjped dobil tudi novo igrano podobo. Otroški pevski zbor je spomladi 2010 že posnel vse pesmi. Izdane se na zgoščenki, priloženi knjigi Pedenjped ima spet rep. Rezultati projekta so torej več kot spodbudni za Otroški pevski zbor Glasbena matica. Posebno dragocen pa je celoten proces projekta, v katerem je zorela otroška poustvarjalnost v povezavi s profesionalno umetniško dejavnostjo.

■ ***doc. dr. Branka Rotar Pance**

Predstojnica oddelka za glasbeno pedagogiko na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani.

Znanstveno-raziskovalno delo usmerja na različna področja, povezana z glasbeno pedagogiko: preučuje vlogo motivacije v glasbenem izobraževanju (Motivacija – ključ h glasbi, 2006), poklicno motivacijo in vseživljenjsko učenje učiteljev glasbe, zgodovino slovenske glasbene pedagogike in glasbene didaktike, medpredmetno povezovanje ter koncept kulturno-umetnostne vzgoje v šolah. Svoje znanstvene in strokovne prispevke predstavlja na simpozijih doma in v tujini ter jih objavlja v različnih publikacijah. Vrsto let je nacionalna predstavica v Evropski zvezi za glasbo v šoli (European Association for Music in Schools - EAS), od leta 2009 pa tudi članica predsedstva EAS. Aktivno je sodelovala v dveh mednarodnih projektih, izvedenih v okviru programov Sokrates – Comenius. Dejavnost je tudi v okviru različnih organov in komisij, imenovanih s strani državnih organov Republike Slovenije. Ukvarja se z uredniškim delom in pisanjem recenzij. Januarja 2005 je prevzela umetniško vodstvo takrat novoustanovljenega Otroškega pevskega zbora Glasbena Matica Ljubljana. Sestavljajo ga osnovnošolski otroci iz Ljubljane in bližnje okolice, stari od 6 do 10 let. Z zborom, ki vadi dvakrat tedensko, je nastopila na številnih javnih nastopih doma in v zamejstvu. Otroških pevski zbor Glasbene matice je prejel zlato priznanje na 20. reviji otroških in mladinskih zborov Zagorje ob Savi (2006), ter zlato priznanje in posebno priznanje za izvedbo slovenske ljudske pesmi na 3. regijskem tekmovanju otroških in mladinskih zborov (osrednja Slovenija, 2009). Večja dosežka zbora pomenita tudi projekta ABC (2007/08) in Pedenjped (2009/2010) s koncertnimi predstavami, snemanji, CD-jem, radijskimi ter televizijskimi oddajami.

OPZ Fran Venturini

Suzana Žerjal*, Rosana Sabadin Celin*

1968 je bilo v Domju (TS) ustanovljeno slovensko KD Fran Venturini, ki se ukvarja pretežno s pevsko in glasbeno dejavnostjo. V tem okviru danes delujejo 4 zbori, šola klavirske harmonike in harmonikarski ansambel.

V razpravi se osredotočam na delo OPZ, katerega vodim od ustanovitve leta 1982. OPZ deluje na narodnostno mešanem območju dolinske občine na Tržaškem. Šteje povprečno 30 pevcev od 6. do 15. leta, ki izhajajo iz slovenskih, znatni delež pa iz mešanih ali italijanskih družin. Iz tega izhaja posebnost našega delovanja.

Pri delu z mladimi zasledujemo vzgojne cilje in nudimo dejavnosti za ustvarjalno preživljanje prostega časa, spoznavanje lastnih korenin, oblikovanje identitete. Od samega začetka je OPZ usmerjen v doseganje kakovosti, ki jo preizkušamo tudi na najzahtevnejših tekmovanjih. Leta 1984 se je prvič udeležil revije Naša pomlad, katere redni gost je bil v vseh naslednjih letih in razen redkih izjem v glavnem nastopal na zaključnih koncertih najboljših OPZ. 1994 je prvič nastopal na državni reviji Zagorje ob Savi, kjer se je uvrstil med najboljše slovenske zборе, nadalje se je pomeril na tekmovanjih v Celju in Novi Gorici. V Italiji je dosegel najvišje rezultate na tekmovanju Corovivo z dvema zlatima odličjema, odlične rezultate pa še na državnih tekmovanjih Vittorio Veneto in Il Garda in coro, kjer je osvojil nagrado državnega združenja FENIARCO in posebno nagrado za najnižjo starost pevcev (9,5 let). Redno sodeluje na deželni reviji Primavera di voci – Pomlad glasov in na mednarodni božični reviji Nativitas.

Repertoar, priprava programov in motivacija pevcev

Glede na projekte in tekmovanja izbiram skladbe, ki tvorijo zaključene tematske sklope z rdečo nitjo neke zgodbe. Izbiram na osnovi glasbe in dobre klavirske spremljave, nato pride na vrsto besedilo. Odločilna pri izbiri je karakteristika v akordih. Iz študija glasbe nosim izkušnjo ruske šole, zato sta mi posebno blizu ruska literatura in ciganska glasba, ki imajo v sebi neko "vzmet" čarde. Za izvajanje izbiram večglasne skladbe z dobro klavirsko spremljavo na maksimalnem nivoju, ki ga pevci zmorejo in take, ki prevzamejo zborovodjo, pevce in poslušalce. Repertoar sloni na približno 70% slovenskih umetnih pesmi zaradi priljubljenosti posameznih stilov, uvrščamo zlasti sodobne slovenske avtorje: Tomaža Habeta, Bojana Glavino, Damjana Močnika, Jakoba Ježa, Uroša Rojka, Marija Kogoja, Lojzeta Krajncana in druge večglasne skladbe. Na klavir spremlja prof. Neda Sancin, sodelujemo še s skladateljem Aljošo Tavčarjem in Nomos Ensemble.

Za delo z OPZ je potrebno razumevanje in vživljanje – ni dovolj samo glasbeno znanje. Dela se resno, otroci so pogosto utrujeni in treba je pripravljati privlačne vaje. Delo je intenzivno, zahteva celega človeka. Zborovodja vliva v zbor temperament, ki pa se oblikuje tudi pod vplivom okolja. Značajska moč našega zbora izvira iz dveh različnih svetov, ki ju združujeta mediteranska odprtost in energičnost ter slovenska ugajenost.

Uspeh, ki ga zbor doseže na tekmovanjih, je drugi bistveni element motivacije za petje in resno delo v OPZ. Poleg dobre literature si prizadevam za izbor zanimivih in včasih animiranih projektov, za sodelovanje z glasbeniki, udeležbo na tekmovanjih, festivalih in revijah, tako da tudi skupaj potujemo in prijateljujemo. Izvajamo tudi delavnice učenja glasbe skozi igro. Naše matično društvo je nosilec mednarodne revije OPZ in MPZ Poje vam mladost pod pokroviteljstvom ZSKD.

Zbor je istočasno vpet v dogajanje na slovenski pevsko-glasbeni sceni kakor tudi na deželni in državni ravni preko lastnih dejavnosti in preko članstva v Zvezi slovenskih kulturnih društev ter v USCI FJK. Pristop k delu se zaradi dvojezičnega okolja verjetno nekoliko razlikuje v primerjavi z enojezičnim, kar po eni strani pomeni prednost, po drugi pa več prilagajanja. Ena od težav slovenskih zborov v zamejstvu je maloštevilčnost populacije, kar vpliva na število pevcev v zboru. OPZ obiskujejo otroci med 6. in 15. letom, vendar je povprečna starost nizka (9,5 let) v primerjavi z zbori, ki jih srečujemo na tekmovanjih. V zadnjih letih je bila povprečna starost še nižja, kar je oteževalo tehnično pripravljenost zbora pri tekmovalnih programih, predvsem pa delo zaradi prevelikih razponov v letih. Zaradi tega smo začeli resno razmišljati o piramidi zborovstva v okviru društva. Iz OPZ smo oddvojili otroke do 6. leta v predšolsko skupino, v kateri teče pripravljalo delo za vstop v OPZ. Poskušali smo tudi z mladinskim zborom in dekleško skupino, kjer smo dosegli tudi nekaj uspehov, vendar pa zaenkrat nismo uspeli zagotoviti številčnosti glede na populacijo v občini.

Iz analize skoraj 30-letnega delovanja OPZ ugotavljamo, da je naše poslanstvo na tem teritoriju nepogrešljivo, zato moramo nadaljevati in razvijati glasbeno in jezikovno znanje. Prizadevamo si za navezovanje stikov z društvi, šolami, kulturnimi in humanitarnimi organizacijami v matični Sloveniji.

■ *Suzana Žerjal

S študijem harmonike je pričela pri petih letih na Glasbeni šoli z rusko metodo v Trstu, kjer ga je zaključila pred rusko komisijo iz moskovskega zavoda in opravila študij harmonije za učitelje v Puli. Sodelovala je na številnih koncertih in tekmovanjih doma in v tujini kot solistka in v harmonikarskem ansamblu iz Trsta. Študij dirigiranja je opravila na zborovodski šoli pri Glasbeni matici v Trstu. Vodila je otroške, mladinske in dekleški zbor ter sodelovala pri korepetiranju raznih odraslih skupin in v komisijah na tekmovanjih in festivalih. Sodelovala je na sledečih seminarjih za zborovodje:

- Seminar o J. Gallusu – Zveza slovenskih kulturnih društev v Trstu
- XXXII. Seminar za zborovodje mladinskih pevskih zborov Cankarjev dom Ljubljana (Slo)
- Seminar E.J. Dalcroze – Zveza slovenskih kulturnih društev v Trstu
- Tečaj za zborovodje – Zveza slovenskih kulturnih društev v Trstu
- Seminar o zborovskem dirigiranju in vokalnosti - Zveza slovenskih kulturnih društev v Trstu
- Zborovodska šola – Glasbena matica in Zveza slovenskih kulturnih društev v Trstu
- Glasbena delavnica International youth choir festival – Celje (Slo)
- Seminar o orffovi metodiki - Trst
- Seminar za otroške in mladinske zbore v zborovski dejavnosti – Trst Seminarji za zborovodje otroških in mladinskih zborov v Portorožu, v Ajdovščini, Dekanah, Kopru, in Pivki.

Za dolgoletno in uspešno delo na glasbenem področju je prejela zlato Gallusovo značko Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

■ *Rosana Sabadin Celin

Diplomirala je na Univerzi v Ljubljani iz upravnih ved in zaključila specializacijo na podiplomskem študiju za sodelovanje in razvoj pri SDZPI v Trstu. Po poklicu je svetovalka za kulturno umetniške programe in publicistka. Več let je bila zaposlena v javni upravi in kot samostojna oblikovalka. Ukvarja se s svetovanjem pri organizaciji dogodkov, evroprojekti na kulturnem področju in publicistično dejavnostjo ter deželno koordinacijo pri ZSKD.

Slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu

2. del

Pomen in vloga glasbenega ustvarjanja med Slovenci v izseljenstvu

137

Marjan Drnovšek*

Pridružujem se mnenju dr. Eda Škulja, da je vsako glasbeno delovanje lahko glasbeno ustvarjanje. Petje, dirigiranje, igranje na različne inštrumente je glasbeno ustvarjanje. Zavedal se je širine tega delovanja tudi v izseljenstvu. Glasbeno ustvarjanje v izseljenstvu je bilo del širšega kulturnega ustvarjanja in hkrati v tesnem stiku s sorodnimi dejavnostmi, npr. z deklamiranjem, s petjem, s folkloro, z igranimi prizori ipd. Izpostaviti moramo petje, ki je bilo razširjeno že doma, v domačem krogu. Izseljenci so peli v šolah, pri verskem in družabnem dogajanju in s sistematično gojitvijo pevske umetnosti v pevskih zborih in študiju glasbe. Prepletanje vseh kulturnih prvin, vključno glasbenih, je zaznati v vseh katoliških ali laičnih izseljenskih društvih po svetu, tako v preteklosti kot tudi še danes.

Vsak, ki je za kratek ali daljši čas zapustil domovino je s seboj vzel njeno podobo, ki jo je nosil v sebi, če le ni skozi čas počasi (z)bledela. Težko to rečemo za pesem in glasbo. Prvi koraki v tujini so bili namenjeni pridobitvi dela in nastanitvi, sčasoma pa se je posameznikov interes razširil. S kulturnega vidika se je začel zanimati in vključevati v izseljenska društva in v druge organizacije, ali pa je ostal zunaj njih in postal del novega priseljskega okolja.

Nedvomno je glasba spremljala izseljence zaradi notranje potrebe, občutka imaginarnega stika z domovino, prijetnih pevnih melodij in preprostosti harmonij, vse z namenom, da bi dosegla srca izvajalcev in poslušalcev. V izseljenstvu najdemo tako preproste in poslušalcem všečne melodije in pesmi kot izvedbe na višji ravni, kar vse je bilo odvisno od izobrazbene stopnje in interesa izseljencev. Skozi obe stoletji so nastajali otočki izobražencev, ki so težili bolj k resni kot popularni glasbi.

Eden temeljnih otokov je bila emigracija v Argentini, ki je (bila) še posebej dejavna na glasbenem področju. Zlasti po letu 1945 so odšli v tujino mnogi skladatelji, bolj ali manj zaradi političnih, vendar tudi umetniških in življenjskih razlogov. Skozi obe stoletji je bil v izseljenstvu največji poudarek na cerkveni glasbi. Že v misijonarskem obdobju v Združenih državah Amerike so prihajajoči bogoslovci in misijonarji glasbeno delovali med staroselci in hkrati vnašali v ameriški prostor slovensko glasbeno ustvarjalnost. Uporabljali so različne inštrumente, npr. harmonij in klavir (v samostanih), oblikovali skupinsko muziciranje, peli slovenske pesmi, prirejali in prevajali angleške pesmi. S prihajanjem izseljencev se je krog širil tudi na laično muziciranje, povezano z raznimi prireditvami, proslavami in podobno. Med misijonarji naj omenim Jakoba Trobca (1838–1921), ki je priredil marsikatero pesem po napevih ljubljanskega organista Gregorja Riharja.

138

Kulturno dejavnost med izseljenci so uresničevali predvsem na področjih folklorne ter glasbenih in pevskih skupin v manjših in tudi širših sestavah. Pod vplivom ameriškega načina življenja so do druge vojne prevladovala razne godbe od otroških do odraslih godbenikov. Če je bila kulturna dejavnost pred drugo svetovno vojno vezana samo na izseljence, se je po drugi vojni povečalo število gostujočih skupin iz domovine, zlasti narodno-zabavnega žanra. To velja tudi za današnji čas. Če je bilo znanje in ohranjanje slovenskega jezika v izseljenstvu na prvem mestu, je bila slovenska izseljenska glasbena kultura na drugem mestu. V obeh primerih gre za ohranjanje etnične identitete, pri čemer ne smemo pozabiti na regionalne prvine, tudi na glasbenem področju. Da ponovim: petje in igranje sta bili ena od pomembnejših identitetnih prvin. Ravno pri glasbi so bili stiki s priseljskim okoljem najpogostejši. V najnovejšem času prihaja do pogostih srečanj, kjer se petje jezikovno prepleta, saj se nove in nove generacije integrirajo in sčasoma asimilirajo. Utrinek. Ko je slikar Božidar Jakac v tridesetih letih v Clevelandu poslušal mlade na zabavi, ki so plesali v ritmu džeza, se je zavedal amerikanizacije kot neustavljivega dejstva.

Slovenska pesem in glasba sta bili čustvena motorja, ki sta bila hkrati zatočišče in spodbujevalec domotožja. Eni so se zatekali h glasbi zaradi žalosti, drugi zaradi veselja. Glasba je lahko združevala in hkrati ločevala izseljence, slednje z ozirom na njihovo politično in ideološko usmerjenosti. Na obeh straneh pa je imela funkcijo krepitve slovenstva. Oblike delovanja so bile podobne. Od pevskih zborov do instrumentalnih zasedb. In če danes odpremo You Tube na medmrežju je glasbo možno poslušati preko novih medijev, ker pomeni boljši stik med Slovenci po svetu. Internetna povezava prinaša večje možnosti za stike med izseljenci po svetu, hkrati tudi prenosu slikovnega in glasbenega materiala. Skratka, glasbena ustvarjalnost med Slovenci po svetu ima zgodnje korenine in z novimi mediji je prisotna tudi danes.

■ ***dr. Marjan Drnovšek**

Rojen 1948 v Ljubljani, doktor zgodovinskih znanosti, znanstveni svetnik in arhivist, zaposlen na Inštitutu za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU. Proučuje

zgodovino slovenskih izseljencev v 19. in 20. stoletju. Glavno raziskovalno pozornost usmerja na odnose Cerkve, politike in javnosti do izseljevanja v preteklih dveh stoletjih. Ukvarja se tudi s kulturnimi vprašanji iz slovenske izseljenske problematike. Proučuje zgodbe izseljencev in izseljenic skozi zgodovinsko optiko. Razen znanstvenih razprav in knjig objavlja tudi dela za otroke, prireja razstave z migracijsko tematiko, sodeluje s šolami ipd. Nekaj rezultatov: Pot slovenskih izseljencev na tuje. Od Ljubljane do Ellis Islanda – Otoka solza v New Yorku 1880–1924, Ljubljana 1991 (monografija); Usodna privlačnost Amerike. Pričevanja izseljencev o prvih stikih z novim svetom, Ljubljana 1998 (monografija); Franc Pirc, 1785–1880: sadjar na Kranjskem in misijonar v Ameriki, Naklo 2003 (monografija); Ljubljana: križišče na poti v svet / Ljubljana: The crossroads to the world, Ljubljana, Ljubljana 2006 (katalog in razstava). V letu 2010 je izšlo njegovo novo delo z naslovom: Izseljevanje, rakrana slovenskega naroda: od misijonarja Friderika Barage do migracijske politike države Slovenije. Ljubljana: Nova revija (Zbirka Korenine), 411 str.

Pevski zbori na avstrijskem Koroškem

Stanko Polzer*

Pogled na zborovsko delovanje na južnem Koroškem dopušča različne vidike. Odvisni so od stališča, od meril, ki jih nastavimo. Ocena glasbenih strokovnjakov iz Slovenije se najbrž razlikuje od ocene zavednih Slovencev na podeželju. Oba vidika pa sta za delovanje pomembna, zato ju bom skušal v svoji kratki oceni upoštevati.

Število pevskih zborov

Vrste	Število
Mešani pevski zbori	18
Moški pevski zbori	9
Otroški in mladinski zbori	22
Male vokalne skupine	5
Slovenski šolski zbori	6

Narodni vidik

Pri pregledu aktivnih pevskih zborov sem upošteval skupine, ki so včlanjene v eno izmed obeh strešnih kulturnih organizacij – Slovensko prosvetno zvezo (SPZ) ali Krščansko kulturno zvezo (KKZ), in šolske zборе, ki obstajajo na naših slovenskih in dvojezičnih izobraževalnih ustanovah. Izvzel sem številne cerkvene zборе v naših farah, ki pa so prav tako bistven del zborovskega življenja. V preteklosti so bili namreč ravno organisti tisti, ki so imeli vsaj osnovno glasbeno izobrazbo in so navadno poleg cerkvenih vodili tudi posvetne zборе.

Zborovsko petje je med koroškimi Slovenci tisto kulturno udejstvovanje, ki zajame največ ljudi. Naše rojake združuje in jim krepi hrbtenico proti asimilacijskemu pritisku. Daje jim občutek skupnosti in veselje do slovenske materinščine v pogosto ponemčenem okolju.

Okoli 60 več ali manj aktivnih zborov nas bi lahko pomirilo, saj so izraz agilnega kulturnega življenja. Pa si oglejmo situacijo še iz drugega zornega kota.

Glasbeno-strokovni vidik

Koroška mentaliteta, ki se odraža v neki samozadovoljnosti (»Mi smo mi«) in istočasni obupanosti (»Važno je, da SPLOH še pojemo«), je največji sovražnik kvalitetnega razvoja naših zborov. Poleg tega nam primanjkuje izobraženih strokovnjakov. Samo peščica sedaj delujočih zborovodij je bila deležna strokovne zborovodske izobrazbe na konservatoriju ali glasbeni univerzi. Še zmeraj so zborovodje večinoma samouki z boljšim ali slabšim znanjem kekega glasbila. Podobno zaskrbljujoča je situacija na področju skladateljev in aranžerjev. Poleg g. Ropitza, ki je priznan strokovnjak na področju cerkvene glasbe, imamo od letos naprej vsaj enega izobraženega skladatelja, Edija Oražeta, ki je zaključil študij kompozicije na celovškem konservatoriju.

Na področju otroških in mladinskih zborov lahko opazimo veliko zagona in veselja. Vodje/voditeljice so večinoma dvojezični učitelji/-jice. Na tem področju nastaja tudi največ novih skladb (Lenčka Kupper, Edi Oraž et al.). Moški zbori so programsko večinoma ostali zasidrani v romantičnem repertoarju umetne pesmi 19. stoletja ali v priljubljenih priredbah narodnih pesmi (Kernjak, Kramolc, Švikaršič et al.). Mešani zbori so v svojih programskih usmeritvah zelo različni. V glavnem se ukvarjajo s priredbami slovenskih narodnih pesmi, s pesmimi drugih narodov in s priredbami iz področja popularne glasbe. Nekoliko izstopajo iz te usmeritve MePZ Podjuna, MePZ Danica, MePZ iz Sel in MePZ Gallus. Ti zbori so v preteklih desetletjih naštudirali tudi zborovsko-orkestralne skladbe in so deloma sodelovali tudi na raznih pevskih tekmovanjih. Zelo priljubljene so tudi male vokalne skupine. S skupino Voxon iz Pliberka imamo tudi kvaliteten zbor na področju vokalnega jazza.

Perspektive

Manjkajo nam zaenkrat predvsem vrhunski zbori. Smo kot piramida brez vrha. Manjka nam povezava do sodobnega skladateljskega ustvarjanja v Sloveniji. Primanjkuje nam učiteljev solopetja, ki bi lahko dajali pevcem solidnejšo podlago.

Pozitiven razvoj vidim predvsem pri izobraževanju čim boljšega kadra. Na žalost nimamo rednih povezav z izobraževalnimi ponudbami v Sloveniji, tako da smo v glavnem odvisni od tega, kar zmoremo sami. V okviru GŠ smo se odločili za ponudbo dvoletnega zborovskega šolanja v moduli. Gre za način učenja, pri katerem se udeleženci srečajo približno enkrat na mesec za cel dan. Kot se je izkazalo, ta oblika zelo nagovarja potencialne kandidate. Prijetno smo bili presenečeni, da se je v šolskem letu 2009/10 prijavilo kar 18 interesentov iz Zilje do Podjune v novo

zborovodsko šolo. Dve udeleženci pa prihajata iz Slovenije. Poleg osnovnega tima predavateljev, ki ga sestavljajo prof. Jožko Kovačič, Doris Urak, mag. Roman Verdel in mag. Stanko Polzer, vabimo tudi strokovnjake od zunaj, ki poskrbijo za dodatne impulze. Odločili smo se tudi za tesno povezavo zborovodske šole s krajevnimi društvi. Nekaj modulov smo izvedli pri krajevnih društvih. Udeleženci seminarja so v teh enotah spoznavali realne situacije pri zborovodskem delu, društveniki na podeželju pa so lahko doživeli novo generacijo bodočih zborovodij.

Za zaključek bi se zahvalil vsem tistim, ki so v preteklosti na južnem Koroškem ustanavljali in vodili zборе. Samo tam, kjer je delovalo močno slovensko društvo (ponavadi z zborom) in kjer so bili zavedni duhovniki, je naša beseda in pesem ostala živa do danes.

■ *mag. Stanko Polzer

Stanko Polzer se je rodil leta 1962 v Celovcu. Ljudsko šolo je obiskoval v Št. Primožu ob Zblaškem jezeru. Maturiral je na ZG/ZRG za Slovence v Celovcu. Šolsko glasbo, instrumentalno glasbeno vzgojo (solopetje / klavir) in zborovsko dirigiranje (Prof. Karl Ernst Hoffmann) je študiral na Glasbeni visoki šoli v Gradcu. Dve leti je sodeloval pri profesionalnem zboru „Pro arte“ (vodstvo Prof. Karl Ernst Hoffmann), ki se je ukvarjal predvsem s sodobno glasbo. Bil je ustanovni član vokalnega ansambla „Voices Company“ (sedaj „Voices Factory“).

Od leta 1990 naprej poučuje glasbo in vodi mladinski zbor na ZG/ZRG za Slovence v Celovcu. Poleg tega še poučuje oblikovanje glasu, nauk o glasbi in je umetniški vodja zborovodske šole na slovenski Glasbeni šoli.

Med leti 2003 in 2005 je bil član umetniškega gremija koroške zborovske akademije (Chorakademie Kärnten), ki se zavzema za nadaljno izobrazbo zborovodij.

Leta 1992 je prevzel vodstvo MePZ „Danica“ iz Šentprimoža v Podjuni. Z izvajanjem zborovsko orkestralnih skladb je dal repertoarju zbora nove akcente. Leta 1989 je zbor pod njegovim vodstvom izvajal Schubertovo mašo v G, leta 1990 sodeloval pri izvedbi kantate »Miklova Zala« (Anton Nagele), leta 1991 koncertiral z Mozartovo »Mašo ob kronanju«, leta 1994 je naštudiral Orffovo kantato »Carmina Burana«, leta 1997 je sledila izvedba »Es-Dur« maše Franza Schuberta, ob božiču leta 2000 pa je zbor izvajal skupno z zborom »Kärntner Madrigalchor Klagenfurt« Bachov Božični oratorij.

Pri zborovskem tekmovanju v Feldkirchenu na Koroškem je z zborom »Danica« leta 1999 dosegel prvo mesto. Leta 2005 pa je zbor dosegel srebrno plaketo (87,7 točk) na republiškem pevskem tekmovanju »Naša pesem« v Mariboru.

Z MePZ »Danica« je gostoval v mnogih srednjeevropskih državah, dvakrat v Ukrajini (1993, 2003) ter v ZDA in Kanadi (1995), kjer so obiskali slovenske rojake.

Zborovsko petje med Koroškimi Slovenci danes

Engelbert Logar*

Spremembe socialnega in družbenega življenja so bile v zadnjih desetletjih tako močne, da se je tudi zborovsko petje močno spremenilo. Mladi glasbeno nadarjeni ljudje se radi srečavajo v malih skupinah (Akzent Ledince, Dvojezični zbor, Kvintet Smrtnik, Oktet Suha, Trio Rož, Kavartet Borovlje, Kvartet v Črnicah, Kvintet F. Hartman, Družina Zwitter, Klika, Nomos, Voxon, Hartmanova dekleta, Vidrinke, Bene) in številčni zbori izgubljajo člane. Močna medijska prisotnost "izbranih" zborov (Danica, MoPZ Trta, MoPZ Obirsko, MePZ Sele) olajša tem delovanje, drugim zborom in skupinam pa je nekako odvzeta medijska javnost, ker jih komaj kdaj slišiš, pa čeprav je bil izgrajen celodnevni slovenski radijski signal (Radio Dva-Agora) leta 1997 (prej ORF samo 1 uro dnevno). Drug vzrok za pešanje zborovstva na Koroškem je, da so močni letniki otrok in mladine v 60-ih letih olajšali delovanje zborov in skupin v 70-ih in 80-ih letih, medtem ko se v današnjem času rodi le še tretjina otrok v primerjavi s tedaj. Vprašanje dobrega vodstva zbora je postalo bolj pomembno, ker se zbori lotevajo zahtevnejše pevske literature. Nekdanji "koroški melos" (način prepevanja s počasnim, vezanim petjem spevnih domačih melodij) zaide vedno bolj v pozabo in iz navade. Otroci se učijo v šolah in že tudi doma pretežno "novih" pesmi in deloma popevk celo iz anglo-amerikanskega ali morda afriškega kulturnega kroga. V gostilnah, na prireditvah, pri praznovanjih godov, rojstnih dnevov, družinskih obletnic, torej v privatni družbi so možnosti za domačo petje sicer boljše, toda vedno manj je skupnih pesmi, ki jih vsi znajo zapeti.

Večglasno ljudsko petje še slišiš npr. na pliberškem jormaku, pri rozalskem žegnaniu v Globasnici, pri farnem prazniku na Djekšah, pri vaškem prazniku v Šmihelu, pri domačih ohceti v gostilnah okolice, po maši pred cerkvijo v Kortah, na Zilji

ob štehanju in pri raznih drugih priložnostih. Gostilničarka mi je pripovedovala, da se večkrat ustavi kakšen bus penzionistov in v veseli družbi se veliko prepeva. Lahko torej trdim, da na Koroškem funkcionalno petje ni izumrlo, je pa bolj skrito.

Zborovskega petja je po številu pevskih koncertov manj kot npr. v 70-ih letih. Ti so pa dandanes navadno bolj profesionalno pripravljeni (Stanko Polzer, Roman Verdel, Edi Oraže, Sonja Koschier, Božo Hartman, Jože Ropitz, Aleš Schuster, Janez Petjak, Dominik Hudl). Dandanes je zborovstvo živo in močno gojeno v Št. Primožu, na Radišah, v Selah, v Žitari vasi, v Pliberku, Bilčovsu, Celovcu, Globasnici, na Obirskem, ob Baškem jezeru, Škocijanu, na Suhi in še kje. Koroška poje v Celovcu (letni koncert) predstavi ciklično delovanje zborov in/ali tudi večja glasbena dela. Vsakoletno srečanje otroških in mladinskih zborov je prikaz dobrega tozadevnega delovanja. Šolski zbori in zbori na Slovenski gimnaziji in v šoli pri Št. Jakobu v Rožu nastopajo redno. Zagnani pevci Voxon uvajajo nov stil prepevanja med koroškimi Slovenci. Razvija se tamburaštvo v Ločah in tudi v Železni Kapli, nekaj časa pa že delujejo rok-skupina (Bališ) in jazzovski sestavi (Trio Feinig, Emil Krištof). Na Koroškem je nekaj narodnozabavnih ansamblov (Trio Pavlič, Kežar, Korenika, Lipusch, Dobrovnik, Pegrin, Hanzej Ogris). Delujejo oddelki glasbene šole in iz njih izhajajo instrumentalni solisti (Janez Gregorič, Kernjak, Christian Filipič, Andrej Feinig, Monika Thurner, Janja Kassl, Miha Vavti, Mario Podrečnik, ...) in tam deluje tudi zborovodska šola. Za glasbeni razvoj se ni treba bati, pojema pa znanje slovenščine.

Slovensko petje na Koroškem je najbolj razvito prej ko slej v cerkvenih zborih. Takšni zbori obstajajo tudi v krajih, kjer že dolgo ni več prosvetnega organiziranja slovenskega petja in tudi število nastopov presega daleč vso prosvetno delovanje. (S suškim cerkvenim zborom prepevamo pri mašah povprečno 75 krat na leto). Vidi se pa tudi, da če umre ali odide slovenski župnik, da je potem slovenskega petja v fari vse manj. Med nemškim prebivalstvom na Koroškem je pri mašah močno razširjeno skupinsko petje (Volks-gesang). Takšno petje je seveda tudi zaželeno, je pa v naših primerih mnogokrat slabejša varianta. Dokler se najdejo domači zagnani cerkveni pevci, ne vidim razloga, da bi večglasno petje lepih in spevnih slovenskih cerkvenih in duhovnih pesmi prekinili. Po pestrosti priredb bi ga ocenil za milo zvencega, občutenega in dragocenega, nima pa tipično koroškega melosa. Tega mu da šele "koroški" način zavlačevanja, tako da ga tudi Nemci sosedje radi posnemajo.

Mag. phil. Dr. phil. Engelbert Logar
Institut für Ethnomusikologie
Kunstuniversität Graz
Leonhardstrasse 15
A-8010 Graz/Austria
Tel.: ++43/(0) 316/389-3416
Email: engelbert.logar@kug.ac.at

The Slovenian Choral Tradition in North America

145

Joseph Valenčič*

Singing societies have been an important cultural tradition for the Slovenians of North America for nearly 150 years. Choruses provided entertainment for Slovenian communities, preserved and promoted Slovenian music, and served as a social outlet for singers and their families. They are still vital today.

The first Slovenian singing societies in the United States and Canada grew out of church choirs. In the 1870s, newly-formed Slovenian Catholic parishes in Minnesota and Michigan organized choirs. Independent choruses appeared in the 1890s, with members often united by political views or Slovenian region of origin. One Cleveland example, the Zora men's chorus, evolved into the progressive Slovenian Sokol gymnasts in 1897.

Cohesive, thriving communities and pride in the new Yugoslavia stimulated a renaissance of Slovenian creativity in the years following World War I. Slovenian-owned halls and new national homes sought music and entertainment to fill their stages. Each Slovenian settlement supported at least one chorus. Cleveland, Ohio, with the largest Slovenian population outside of Europe, was home to thirty, many of which are active today.

Singers could choose from socialist, Catholic, neighborhood, formal or casual choruses, as well as ensembles for men, women, children or young singles. Concerts included musicians, skits and variety acts. Selections ranged from folk melodies, art songs, and sacred works, to American show tunes, spirituals and patriotic

The Korotan Singing Society was organized by Slovenians who settled in Cleveland in the 1950s following the aftermath of World War II in Slovenia.

songs in English. A charismatic director was key to the success and longevity of a chorus. Some singers became local stars.

Cleveland's Zarja Singing Society, founded in 1916, attempted more ambitious music under John Ivanusch, who studied with Franz Lehar. In 1926, Zarja presented Foerster's folk opera, *Gorenjski Slavček* with orchestra, scenery, costumes and a cast of sixty in the new 1,100-seat Slovenian National Home. Success inspired Ivanusch to write America's first Slovenian opera, *Turjaška Rozamunda*, based upon Prešeren's poem.

In 1930, the chorus split into *Samostojna Zarja* and *Socijalistična Zarja*. Both alternated concerts with operas, such as *Il Trovatore*, *La Mascotte*, *Martha*, *Nikola Šubic Zrinjski* and *Urh, Grof Celjski*. In 1940, *Samostojna Zarja* became *Glasbena Matica* under the direction of poet and composer Ivan Zorman and Anton Schubel of the Metropolitan Opera Chorus. From the late 1940s until 1963, Schubel led a new generation of singers in concerts and full-scale operas, including *Cavalleria Rusticana*, *Rigoletto*, *La Traviata* and *Carmen*. Director Josephine Turkman revitalized Zarja in the 1960s with cabaret-style concerts, sketches and new songs from Slovenia by Avsenik and Slak. Both choruses still perform regular concerts.

The Adrija Singers of New York City were the first to record in the 1920s. Jerry Koprivšek led the group for decades. In the 1950s, more choruses issued records, such as Chicago's *Prešeren Singing Society* and Cleveland's *Jadran Chorus*, *Slovan Men's Chorus* and *St. Vitus Church Choir*. Zarja recorded wedding and wine songs

Generations of Cleveland children learned Slovenian music and heritage as members of the Slovenian Junior Chorus, Circle No. 2 of the Slovene National Benefit Society (SNPJ). The chorus still performs two concerts a year and travels for special appearances.

in a set with a handbook and lyrics. Since the 1970s, most groups produced their own albums, cassettes or CDs. Choruses appeared on Slovenian radio broadcasts, at festivals, and on local television shows.

In the years following World War II, a small wave of political and economic emigrés from the homeland reinvigorated Slovenian choruses. New groups were formed, notably Korotan in Cleveland and Bled in Toronto, and are still active. The American-born sons of this generation created the Fantje na vasi a capella ensemble in Cleveland.

In the 1930s in Cleveland, Louis Šeme directed eight children's choruses affiliated with national homes. Children's circles of the Slovene National Benefit Society (Slovenska narodna podporna jednota/SNPJ), the largest Slovenian-American organization, promoted singing. The Slovenian Junior Chorus of SNPJ Circle 2 in Cleveland staged musical plays, recorded albums, and appeared in Slovenia three times under the direction of Cecilia Valencic Dolgan from 1965 to 2005.

Concert tours of the Slovenski Oktet in the 1960s inspired American groups to perform in Slovenia. Choruses and octets from Slovenia and Austria have been regular visitors to North America since the 1970s.

Choruses are still important to Slovenian communities. The USPEH Singing Society is a vital part of Milwaukee's Slovenian Arts Program. The Singing Slovenes of

Duluth, Minnesota, perform in national costumes as musical ambassadors. Slovenian parishes host concert choirs, such as the Naša Pesem Chorus of Our Lady of the Miraculous Medal in Toronto and the Ilirija Chorus of St. Mary's Church in Cleveland.

About twenty Slovenian singing societies flourish today, mostly with older members. New, young groups are being formed, such as the Mi Smo Mi men's chorus in Cleveland and the Novi Rod girls' choir of Toronto, thus ensuring the choral tradition among Slovenians will continue for years to come.

■ ***Joseph Valenčič**

Piše, predava in producira dokumentarne filme o zgodovini slovensko-ameriškega izseljenstva in popularni kulturi. Leta 2005 je sodeloval pri dokumentarcu Američanke za TV Slovenija in v 2009 in 2010 dokumentarca o tržaškega slikarja v ZDA Bogdana Groma in o slovenske glasbe v Ameriki, Polka film. Valenčič je bil soavtor biografije goriške igralka Nore Gregor, zvezde Renoirjeve filmske kasike Pravila igre. Soustanovitelj je slovenskega glasbenega muzeja v Clevelandu, ameriško mesto ki ima največ Slovencev. Dolgoletni krajevni predsednik je največje slovenske zavarovalniške organizacije v ZDA Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ).

TRIGLAV – prvo slovensko kulturno društvo na Švedskem

149

Olga Budja*

V času migracijskega vala v 60.-ih in 70.-ih letih prejšnjega stoletja je na Švedsko prišlo več tisoč Slovencev, da bi se zaposlili na začasnem delu v industriji v nekaterih večjih krajih. Predvsem so bile ladjedelnice in konfekcijska industrija lačne naših delavcev. Četudi so se Slovenci dobro znašli in se integrirali na Švedskem, je pri večini ostalo kanček domotožja po domovini, kar se je med drugim izražalo v pesmi in glasbi.

Oče Avgust Budja in njegov sin Janez sta ustanovila prvi kulturni klub med slovenskimi izseljenci v Zahodni Evropi.

Po prihodu na Švedsko so se vsi člani Budjeve družine naselili v Landskroni. Kulturo petja so prinesli s seboj, saj je bilo njih otroštvo prepleteno s kulturnimi dejavnostmi skozi očetovo delo. Tudi Cerkev jim je veliko pomenila. Tako so se radi zbirali, najprej ob očetovem harmoniju, ki ga je od župnika v Landskroni dobil zastonj. Nato je brat Janez nekje staknil star piano, in tako se je oče kmalu specializiral tudi na tem instrumentu. Nekoč v mladosti je igral tudi v tamburaškem orkestru pri Mali Nedelji. Z mamo Angelo sta se spoznala pri petju, oba sta pela v cerkvenem pevskem zboru pri Mali Nedelji. Kaj je bilo torej bolj naravnega, kot da se organizirajo v društvo? To se je leta 1968 tudi zgodilo, predvsem na pobudo prvega slovenskega izseljenskega duhovnika na Švedskem, zdaj že pokojnega Jožeta Flisa, in msgr. Kunstlja iz Anglije. Brat Janez je društvo Triglav 1. decembra 1968 registriral pri Slovenski izseljeniški matici ter pri Kulturni organizaciji mesta Landskrona. Izkazalo se je, da je društvo TRIGLAV bilo prvo društvo, ustanovljeno v Zahodni Evropi, ki je delovalo na podlagi petja, kar je ostala rdeča nit skozi vsa

leta delovanja. SIM je društvu priskrbelo tudi nekaj notnega gradiva.

SIM so povabili na svoj prvi koncert, vendar predstavnikom izbor vseh predvajanih pesmi ni bil pogodu, ker so izvajali nekaj pesmi z nabožno vsebino. To je povzročilo, da so pri SIM obstoj društva namensko spregledali v svojih občilih naslednjih nekaj let, obenem pa 1973 vzpodbudili ustanovitev ideološko »protiutežnega«
društva SLOVENIJA v Landskroni. Na ta način se je društvo TRIGLAV razklato na dva (če hočete - politično obarvana) pola, česar posledice so pri Slovencih v tem kraju vidne še danes tudi pri mlajši generaciji. Več o tem lahko najdemo dokumentiranega v knjigi Temna stran meseca s podnaslovom Zgodovina totalitarizma v Sloveniji od 1945 do 1990, zbornik člankov in dokumentov, ki jih je uredil pisatelj Drago Jančar.

Mama Budja.

Preko društva TRIGLAV so Slovenci v Landskroni kmalu prišli v stik s švedskim kulturnim življenjem. S svojimi glasbenimi nastopi po južni Švedski so kmalu vzpodbudili tudi druge slovenske zelenice, da so se po nekaj letih začele organizirati v slovenska društva. Nekatera društva so občasno gojila glasbo, petje in folkloro, med drugimi društva v Landskroni, Stockholmu, Göteborgu, Malmö, Köpingu in Halmstadu. Društvo Planika v Malmöju goji zborovsko slovensko pesem še danes. V sredini osemdesetih let prejšnjega stoletja je oče Avgust Budja predal taktirko hčerki Olgi Budja, ki pevski zbor v nekoliko različnih sestavi vodi vse do danes.

Po neuspeli združitvi obeh društev TRIGLAV in SLOVENIJA v tretjeimensko društvo LIPA 1977, se je ideološki in interesni razkol med rojaki v Landskroni večal, zato je 1999 ustanovljeno družinsko pevsko društvo ORFEUM. Društvo LIPA pa je prenehalo delovati 2008. Z nastankom društva ORFEUM je istoimenskemu družinskemu pevskemu zboru in tercetu sestram Budja uspelo neovirano izpeljati svoj glasbeni program.

V dolgih desetletjih se je nabralo toliko lepih pesmi, da so jih od leta 1998 posneli in ovekovečili na šestih glasbenih fonogramih. Veliko skladb so sestre Budja napisale same, Olga melodije, Augustina pa besedila, Gabrijela je pomagala pri vokalni izvedbi. Izvajajo pa tudi slovenske ljudske in umetne pesmi skladateljev Ipavca, Vodopivca in drugih ter švedske pesmi Taubeja, Lundella in drugih. Na nekaterih zgoščenkah so sodelovali tudi člani pevskega zbora Orfeum, z več solisti druge generacije. Videokaseto so sestre Budja v režiji Matjaža Koncilje 2000/01 izdale v

sodelovanju z občinama Landskrona in Ribnica. Ribnica zato, ker v domači občini Ljutomer takrat ni bilo razumevanja za njih kulturno poslanstvo, za katerega pa je tedaj imelo posluh vodstvo občine Ribnica na Dolenjskem, s tedanjim županom Jožetom Tankom na čelu. V Landskroni pa so na podlagi njihovih nastopov in VHS posnetkov z naslovom Glasbeni mostovi postale sestre Budja dobitnice kulturne štipendije mesta Landskrona za leto 2000. Na to so seveda še posebej ponosne.

Na Švedskem živi okoli štirideset Budjevih sorodnikov; tu živi njihova mati, vdova Angela Budja, tri sestre s skupno devet otrok, 20 vnukov in že tudi enega pravnuka. K tej številki prištejemo lahko le še vseh enajst partnerjev, vsi razen dveh Slovencev in enega Finca so Švedi. Švedska je tako postala usoda Budjevih.

■ *Olga Budja

Rojena 14. 1. 1950 na Ptuj. Osnovno šolo je obiskovala pri Mali Nedelji. Že v predšolskem času je nastopala na pevskih in kuturnih prireditvah, katere je organiziral oče Avgust. V šoli je sodelovala pri številnih kulturnih prireditvah in kot samouk tudi s kitaro v roki. Pela je v šolskem pevskem zboru in v cerkvenem pevskem zboru. V Ljubljani na Centru strokovnih šol je pela kot samostojna solistka in s šolskim ansamblom. Po opravljenih izpitih poklicne šole se je preselila k sorodnikom na Švedsko, kjer živi od leta 1968. Solopetje in piano je študirala v Škofji Loki, deloma pa se je izpopolnjevala še sama. Po dokončanem visokošolskem študiju Socionomije v Lundu se je zaposlila kot socionom v Helsingborgu. Oba starša, sestra in brat so v mladosti sodelovali v prosvetnem in cerkvenem pevskem zboru, ki ga je vodil oče, pozneje pa v slovenskem društvu TRIGLAV 1968 (LIPA1977), ORFEUM od 1999 v Landskroni na Švedskem, kjer so se postopoma po letu 1964 znašli prav vsi.

Olga je avtorica cca. 25 melodij, priredila jih je blizu osemdeset. Glasbo je ustvarjala za narodnozabavni orkester LASTOVKE, za vokalni tercet sestre BUDJA ter za pevski zbor društva. Komponira v prostem času, včasih na besedila sestre Augustine. Navdih prihaja iz notranjosti, posebnih pravil za ustvarjanje ni. Pevski zbor v različnih oblikah vodi že skoraj 30 let. Občasno je vodila tudi otroški zbor VALOVI (1972-83), sestavljen iz druge generacije Slovencev na Švedskem. Pozneje so se člani priključili odraslim. Uspešnice Olge Budja so Lastovke, Novoletna polka, Otroci zemlje in druge. Pomembnejše nagrade in priznanja: SIM, SKM Göteborg, Slovenska škofovsko konferenca Ljubljana, Slovenska ambasada v Stockholmu ter kulturna štipendija mesta Landskrona (2000), ki jo je prejela skupaj s sestrama Gabrijelo in Augustino. Največje priznanje za ustvarjalno delo na glasbenem polju pa je zavest, da je naredila nekaj dobrega zase in za druge pri ohranjanju slovenske kulturne dediščine med rojaki na Švedskem.

Pojemo, torej živimo

Tone Mizerit

Glasbeno življenje slovenske skupnosti v Argentini danes

Brez dvoma je pesem bistveni element v življenju vsake izseljenske skupnosti. Posameznika vodi v družbo enakih in ga na krilih melodij in besedil povezuje z daljno izgubljeno domovino. Če sprejmemo dejstvo, da je slovenskemu človeku pesem vedno bila zelo pri srcu, ni čudno, da so v vseh naših izseljenskih skupnostih delovali, in še delujejo, razni bolj ali manj kvalitetni zbori.

To gotovo velja za prvi rod izseljencev. Kako pa ta pojav obrazložiti v drugi, in morda celo tretji generaciji, ki nima več nostalgije do daljne domovine? Pa vendar argentinski primer dokazuje, da se tudi drugi, tretji in celo četrti rod udeležujejo v pevskem in glasbenem izživljanju.

Po več kot šest desetletjih je glasbeno življenje v slovenski skupnosti v Argentini še vedno nadvse dinamično in tudi kvalitetno. Pevsko-glasbeno delovanje bi v tem primeru razdelili na štiri temeljna področja: 1) ljudsko petje; 2) šolsko petje; 3) pevski zbori in ansambli; in 4) posamezniki. Navedimo jih na kratko, v mejah razpoložljivega prostora.

Ljudsko petje

Običajno je pri mašah »ljudsko petje«, katerega vodi organist ali močnejša skupina pevcev. Tako je po vseh slovenskih središčih: Buenos Aires (slovenska cerkev Marije Pomagaj), San Justo (Naš dom), San Martin, Slovenska vas, Ramos Mejia (Slomškov dom), Castelar (Pristava) in Carapachay. V zadnjih treh središčih je

maša kar v dvorani Doma, prirejeni za bogoslužno opravilo, enako je v Mendози. V Barilochah pa je maša v kapeli zavoda sester. Včasih po okrajih, ob večjih slovensostih, zbori pojejo tudi pri mašah.

Šolsko petje

Gotovo imajo pevske skupine velik pomen za prihodnost slovenske pesmi v Argentini, saj se danes v slovenskih družinah vse manj prepeva. Skrb za slovensko pesem se je preselila v prvi vrsti na sobotne slovenske šolske tečaje.

V Argentini imamo danes šest šolskih tečajev v okolici Buenos Airesa (in enega ABC po slovensko) ter po enega v Mendози in v Barilochah; občasno še v Tucumanu. V vseh teh tečajih je petje reden predmet, torej je vsako soboto vsaj ena učna ura petja. Enako v prvem in drugem letniku srednješolskega tečaja. Večina pesmi je narodnih otroških, včasih se dodajo še nekatere bolj sodobne ali priložnostne (za materinski in očetovski dan, obletnice, itd.). Večina šolskih tečajev ima, poleg tega pouka, še svoj »šolski zbor«, ki nastopa na raznih šolskih in tudi drugih prireditvah krajevne skupnosti, poje pri šolskih mašah ipd.

Poleg tega velja omeniti, da je mnogokrat katera od osrednjih šolskih prireditev (imamo tri na leto) posvečena slovenski pesmi ali je predstavitev, kjer je pesem osrednji element.

Posebej bi omenili še **šolsko počitniško kolonijo**, ki jo v mesecu januarju vsako leto organizira osrednje društvo Zedinjena Slovenija. V preteklih letih se jo je udeležilo od 40 do 60 otrok. Kolonija poteka popolnoma v slovenskem jeziku, kjer ima vidno mesto v programu tudi petje. Otroci dobijo pesmarice ali razmnožena besedila slovenskih pesmi, tako da kolonija postane neke vrste »**seminar za slovensko petje**«. Tako kolonija kot »seminar« uživata podporo slovenske države.

Zborovsko petje in ansamblji

Na področju zborovske tradicije v Buenos Airesu je po razpustu pevskega zbora Gallus najbolj kvaliteten slovenski zbor **mešani pevski zbor San Justo** (MPZSJ) pod vodstvom prof. Andrejke Selan Vombergar. Vaje imajo tedensko. Nastopajo predvsem v okviru krajevne skupnosti (»Naš dom« San Justo) pa tudi pred celotno slovensko in argentinsko publiko. V San Justu so tudi že dvakrat organizirali »Srečanje slovenskih pevskih zborov«.

Pevski zbor iz San Martina deluje predvsem v sklopu skupnosti Slovenskega doma v okraju San Martin, na severozahodu buenosaireškega predmestja. Že več let ga vodi prof. Lučka Marinček Kastelic. Redno poje pri krajevnih slovenskih mašah v in na raznih proslavah, obletnicah in krajevnih srečanjih. Lani so obiskali slovensko skupnost v Sao Paulo, v Braziliji in jim poneslo svojo pesem.

Dekliški pevski zbor **Milina** druží dekleta na področju delovanja Društva Slovenska Pristava. Vodi ga prof. Marjana Jelenc Petrocco. Deluje v krajevnem okolju, nastopa pa tudi pred argentinsko publiko in je izvedel že posamezne turneje.

Pred kratkim je v Slomškovem domu v mestu **Ramos Mejia** nastal nov pevski zbor. Vodi ga gospa Marta Selan Brula. Prvi njihovi nastopi so bili zelo uspešni. Aktivno so sodelovali tudi pri izvedbi spevoigre »Hvalnica družine Trapp« ob zlati obletnici Slomškove šole, ki jo je imel na skrbi Marcelo Brula.

V Mendozi še vedno prepeva in nastopa, ne le v okviru domače skupnosti, temveč tudi pred argentinsko publiko, Slovenski pevski zbor, ki ga je ustanovil ravnatelj Marko Bajuk. Vodi ga dirigent Diego Basquet. Zanimivost zbora je, da prihaja kar nekaj zadnjih zborovodij iz argentinskih vrst. Trinajst let že deluje »Mendoški oktet«. Sestavljajo ga sami mladi fantje, katere vodi Tone Štirn. Posebnost Mendoze pa je tudi skupina »Los Chañares«, ki goji argentinsko folkloro. Sestavljajo jo bratje in bratrance Bajda in nastopajo pred slovensko in tudi argentinsko publiko. Imajo celo nekaj lastnih skladb.

154 ■ Če se vrnemo v Naš dom San Justo, moramo omeniti še Zbor materi in žena, ki ga vodi Anica Mehle in že nekaj let poje in nastopa v krajevnem domu in širši skupnosti.

Kar zadeva narodno-zabavne glasbe že dolga leta deluje »Slovenski inštrumentalni ansambel«, ki goji ta slovenski glasbeni izraz in navdušuje rojake na raznih prireditvah, ko nastopi trenutke, da se »malo pozibamo«.

Ob južnih jezerih v patagonskih Andih v Bariločah še vedno deluje znameniti otroški zbor, ki ga je ustanovila Lučka Kralj Jerman. Danes ga vodi Andrej Jan, v njem pa prepevajo večinoma argentinski otroci.

Mlade generacije pa lahko svoje glasbene ambicije predstavijo na tradicionalnem **Pevsko glasbenem večeru**. Letos je bil že 41. po vrsti. Sčasoma se je vsebina festivala seveda delno spremenila. Manj je zborov, več manjših skupin in zlasti solistov. Slovenska narodna glasba je v teh letih nekoliko izgubila svoje osrednje mesto. Sedaj je navada, da se vsak nastopajoči (zbor, solist, pianist ali skupina) predstavi s tremi interpretacijami: ena je slovenska, ena argentinska in ena svetovne glasbe. Moderni ansambli pogosto izvajajo kot slovenski »komad« kakšno stvaritev skupine Siddharta ali podobnih novejših skupin. Taki pevsko-glasbeni večeri so gotovo najbolj popoln izraz mladinskega glasbenega delovanja in neke vrste kašipot glasbenega okusa mladih slovenskih Argentinecev.

Zveza slovenskih mater in žena pa zadnja leta, ob priložnosti svojega dne, priredi srečanje pod naslovom »Pesem dobrote«, kjer sodelujejo predvsem družinske skupine.

Posamezniki

Čeprav bi jo morali imenovati v marsikateri izmed prej omenjenih področij, naj tukaj navedemo gospo **Anko Savelli Gaser**. Skoraj nepogrešljivi je njeno delovanje na glasbenem področju slovenske skupnosti v Argentini. Bila je zadnja pevovodkinja pevskega zbora Gallus. Vodi občasne zборе zlasti v sklopu področja slovenske

Pristave. Spremlja na klavirju ali orglah vse naše zборе in skupine pri koncertih in nastopih. Prireja razne skladbe. Podpira in vodi glasbene nastope. Je osrednja osebnost slovenskega petja v Argentini.

Da bo poročilo bolj popolno, naj omenim še soliste, seveda predvsem s področja vokalne glasbe. Med njimi gotovo izstopa Luka Debevec, ki se poklicno posveča glasbi in nastopa v vrhunskih argentinskih glasbenih hišah, kot je npr. Teatro Colon. Luka Debevec vodi tudi vokalno skupino, ki občasno pripravi koncerte. Poleg njega v tej skupini nastopajo še izvrstni pevci, kot so Ani Rode, Cvetka Kopač Debevec, Andrejka Zupanc, Damjan Ahlin, Matija Debevec, Mirko Grbec, Luka Somoza Osterc in drugi. Večkrat so v različnih zasedbah opravili kratke turneje po Sloveniji.

Na koncu lahko rečem, da so glavni nosilci glasbenega in pevskega dogajanja glasbeniki druge generacije povojnih izseljencev. Pri zborih prepevajo tudi že člani tretje generacije, med katere spadajo tudi nastopajoči na mladinskih Pevsko-glasbenih večerih.

Slovensko zborovstvo v Italiji

Marino Marsič*

Zveza slovenskih kulturnih društev (ZSKD) v Italiji je bila ustanovljena 1945 kot osrednja organizacija kulturnih in prosvetnih društev v treh pokrajinah Dežele FJK (tržaška, goriška in videmska), kjer so zgodovinsko prisotni Slovenci.

Danes združuje pod svojim okriljem 81 kulturnih društev. Njena vloga je povezoovati in podpirati včlanjena društva pri njihovem delovanju in uresničevati lastne kulturne projekte večjega obsega. ZSKD in članice se ukvarjajo z vsemi področji ljubiteljske kulture. Zborovstvo je najmnogičnejša dejavnost, ki združuje tudi največje število članov.

V razpravi se bom osredotočil na zborovsko področje pod okriljem ZSKD, kateri predsedujem od 2005, po pokrajinah pa delujejo še tri sorodne organizacije, ki se ukvarjajo z zborovstvom (SP Trst, ZSKP Gorica in ZCPZ Trst).

Zborovstvo kot najbolj množična ljubiteljska kulturna dejavnost v okviru ZSKD

Danes deluje v okviru ZSKD 49 pevskih zborov.

	Pokrajina Gorica	Pokrajina Trst	Pokrajina Videm
Mešani zbori	1	11	4
Moški zbori	3	10	2
Ženski zbori	2	3	
Otroški in mladinski zbori		12	1
Skupno število pevskih zborov po pokrajinah	6	36	7

Pregled skupnega števila zborov po pokrajinah

Članstvo ZSKD v deželnem zborovskem združenju USCI FJK in preko njega v državnem združenju FENIARCO prinaša članicam in ZSKD naslednje prednosti:

Promocijo slovenskega zborovstva, kulture, jezika in identitete v deželni in državni ravni ter sodelovanje v projektih večjega obsega

Urejanje redne rubrike ZSKD v specializirani strokovni reviji Choralia (izdaja USCI FJK), kjer beleži uspehe in dosežke zveze in članic

Soorganizacijo tradicionalne mednarodne božične zborovske revije "Nativitas" Alpe-Jadran z udeležbo slovenskih in drugih manjšinskih zborov

Udeležbo otroških in mladinskih zborov na reviji Primavera di voci – Pomlad glasov na pokrajinskih ravneh in izborom najboljših skupin na deželni ravni ter udeležbo odraslih zborov na tradicionalnih revijah

157

Spodbujanje kakovosti

ZSKD je bila pobudnica in soustanoviteljica revije Primorska poje, ki poteka že 40 let po Primorski tako v Sloveniji kot v Italiji in predstavlja za primorske pevce pravo kulturno gibanje. Poleg tega posamezni naši zbori sodelujejo na lokalnih in državnih pevskih tekmovanjih v Sloveniji, v FJK, Italiji in občasno po Evropi, kjer dosegajo tudi najvišje uvrstitve.

Da bi spodbujala zborovsko ustvarjalnost in zlasti mlade skladatelje in komponiranje za otroške in mladinske zборе, ZSKD razpisuje bienalni natečaj za zborovske skladbe Ignacij Ota. Udeležba skladateljev iz Slovenije in Italije na njem iz leta v leto narašča. V tem okviru bi želeli še več sodelovanja mladih in zlasti spodbud mentorjev pri mladinskem ustvarjanju.

ZSKD razpolaga z lastnim notnim arhivom, ki hrani okrog tri tisoč volumnov, tudi unikatnih skladb. Trenutno se posveča digitalizaciji gradiva, da bi s tem povečala dostopnost tudi preko interneta.

ZSKD je 2006 kot prva izmed lokalnih kulturnih organizacij uvedla redno tedensko rubriko Kulturni stiki na Primorskem dnevniku, kjer beleži dosežke društev, zborov in posameznikov na vseh področjih delovanja.

2009 je v sodelovanju s KD Fran Venturini izvedla revijo otroških in mladinskih pevskih zborov "Poje vam mladost" z mednarodno udeležbo, ki se je ponovila tudi v letošnjem letu.

ZSKD redno podpira in spodbuja udeležbo zborovodij in korepetitorjev na seminarjih v organizaciji ZSKD, JSKD in USCI. Pomanjkanje zborovodij se dopolnjuje z izmenjavo s slovensko glasbeno stroko.

Značilnosti in problematika zborovstva v okviru mreže ZSKD

Ohranjanje, vrednotenje in razvoj slovenske pesmi, promocija slovenskih avtorjev ter ohranjanje identitete in pripadnosti slovenski skupnosti kot osnovne značilnosti slovenskih zborov izven matične Slovenije in slovenska pesem kot najbolj uveljavljena oblika narodnostnega izražanja

Teritorialna razpršenost zborov in skupin, ki delujejo pod okriljem ZSKD

Maloštevilčnost nekaterih skupin zaradi teritorialne razpršenosti in demografskih značilnosti teritorija

Projektno združevanje zborov, zruševanje zborov *de facto* in vertikalizacija

Vprašanje zborovskih piramid in reprezentančnih zborov

Dileme povezane z vprašanjem spodbujanja manj številnih kakovostnih in vrhunskih skupin oz. dosežkov ali številčnosti in množičnosti

Nadaljnje delovanje zveze in članic na zborovskem področju

Nadaljnje delovanje zveze in članic na zborovskem področju naj bi slonelo na vsebinah, ki bi pripomogle k zviševanju kakovosti v delovanju in na novih pristopih, še zlasti na mladinskem področju. Nadaljevalo se bo tudi opremljanje notnega arhiva, da bi s tem povečali dostopnost in publiciranje notnega gradiva.

Drugo področje aktivnosti naj bi zadevalo organizacijske pristope in modernizacijo kulturnih prireditev in koncertov, ki bi bili vabljivi za mlajšo populacijo, vzbujali interes za zborovsko petje v otroških in mladinskih zborih in prispevali k zniževanju povprečne starosti uporabnikov pri nekaterih aktivnostih.

Soavtorica: Rosana Sabadin Celin

■ *Marino Marsič

Rodil se je leta 1967 v Trstu. Po zaključenem Tehničnem trgovskem zavodu Žiga Zois je študiral klarinet na tržaškem Konzervatoriju Tartini, kjer je diplomiral v letu 1988. Več let se je ukvarjal s finančnim svetovanjem in izvedeništvom, poleg tega pa je bil vseskozi aktiven kot glasbenik in kulturni delavec. Po študiju se je posvetil poučevanju glasbe in strokovnemu izpopolnjevanju. Leta 1993 je postal dirigent Pihalnega orkestra Ricmanje in ravnatelj godbeniške šole, ki je bila ustanovljena pod okriljem orkestra. Kot glasbenik sodeluje z raznimi vokalnimi, instrumentalnimi in folklornimi skupinami v čezmejnem merilu. Predsednik Zveze slovenskih kulturnih društev je od maja 2005, že pred tem pa je bil aktiven na vodstvenih mestih njenih statutarnih organov. V državnem godbeniškem združenju ANBIMA zaseda mesto člana umetniškega odbora za tržaško pokrajino, je pa tudi dejaven član izvršnega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze. V okviru društvene in godbeniške dejavnosti je pobudnik raznih izobraževalnih seminarjev, med njimi tudi Mednarodnega glasbenega laboratorija Intercampus, ki je doživel letos že svojo 6. izvedbo.

Pevski zbori v Italiji – še štiri slovenske zborovske piramide

159

Janko Ban*

Te štiri piramide so Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov v Gorici ter Slovenska prosveta in Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu.

Te zveze združujejo 98 odraslih in mladinskih zborov, ki so aktivni na kulturnih prireditvah in pojejo pri verskih obredih. Njihovo delovanje je razpeto med umetniškimi ambicijami in narodno-obrambno vlogo: nekateri med njimi se udeležujejo tudi tekmovanj in dosegajo na njih visoke in tudi prve nagrade, ponekod pa je zborovska dejavnost, čeprav skromna, še edina priča slovenske prisotnosti v določenem kraju. Zbori nastopajo na revijah posvetnega in nabožnega značaja, združeno sodelujejo pri posebnih projektih, pri izvedbah kantat ob spremljavi orkestra in pri postavitvah operetnih predstav.

Zveze prirejajo revije, tematske koncerte, tekmovanja za otroške in odrasle zборе, pevske in orgelske tečaje, simpozije in koncerte gostujočih zborov ali drugih izvajalcev; sodelujejo med sabo ter z zborovskimi zvezami v Italiji, Sloveniji in na Koroškem; spodbujajo raziskave in skrbijo za izdajanje pesmaric s posebnim poudarkom na domačih skladateljih in za izdajanje laserskih plošč najbolj reprezentativnih zborov s posebno značilnimi programi.

Zborovska dejavnost v Benečiji (Beneški Sloveniji), Reziji in Kanalski dolini pa živi v drugačnih razmerah.

■ ***Janko Ban**

Študiral je violino, violo in dirigiranje pri tržaški Glasbeni matici, po klasični maturi na liceju France Prešeren muzikologijo na univerzi v Parmi. Diplomiral je na tržaškem konservatoriju Giuseppe Tartini na oddelkih za tolkala in solopetje. Obiskoval je seminarje za solistično in zborovsko vokalno tehniko ter interpretacijo v Italiji in Sloveniji.

Bil je radijski urednik in televizijski režiser za resno glasbo pri RAI (Radio Trst A v slovenščini in STV - Slovenski televizijski program), ob službi pa je bil in je še aktiven na glasbenem področju, kjer so njegove dejavnosti vezane predvsem na Glasbeno matico in na zborovsko petje.

Igral je v orkestru GM in ga priložnostno tudi dirigiral; vodil je Otroški zbor GM in Komorni zbor GM, Tržaški oktet, solistično vokalno skupino Musica noster amor in zbor Jacobus Gallus; na glasbeni šoli GM je poučeval tolkala in glasbeno zgodovino; sestavljal je besedila za koncertne liste abonmajskih sezon GM; bil je predsednik umetniškega sveta GM, zdaj je član upravnega odbora GM.

Vodil je tudi druge cerkvene in posvetne zборе ter bil koordinator in eden zborovodij koncerta Gallusovo zvočno bogastvo leta 1991. Z različnimi zbori je dosegel visoke in tudi prve nagrade na raznih krajevnih in vsedržavnih italijanskih in slovenskih tekmovanjih, največ z zborom Jacobus Gallus (tri srebrne in dve zlati plaketi mesta Maribor na tekmovanju Naša pesem). S Tržaškim oktetom je posnel ploščo Umetne in ljudske pesmi Slovencev v Italiji, z zborom J. Gallus pa laserski plošči »Naša pesem z žlahtnimi odsevi« in »Božično pričakovanje – božične pesmi tržaških skladateljev«.

Priložnostno je predaval po šolah, društvih in na zborovskih seminarjih. Bil je član posvetovalnih in ocenjevalnih komisij na zborovskih prireditvah, član uredniškega odbora revije Naši zbori v Ljubljani in član sveta Mednarodnega festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi v Kanalu ob Soči. Zdaj je član izvršnega odbora Slovenskega Cecilijinega društva. Pisal je članke o glasbi in glasbene kritike za Primorski dnevnik in druge publikacije.

Leta 1988 je prejel Priznanje Zveze kulturnih organizacij Slovenije in revije Naši zbori za ustvarjalno sodelovanje in zavzeto spodbujanje slovenske zborovske dejavnosti in založništva, leta 1991 Priznanje Ministra za kulturno Republike Slovenije za sodelovanje ob počastitvi Gallusovega leta, leta 2001 pa Gallusovo plaketo Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti za izjemne ustvarjalne dosežke na glasbenem področju.

Kdo bi znal...

161

Tomaž Kuhar*

»Sto bi znau povedati, gda pa sto je začno tau porabsko pesem speivati ...? Edno je gvüšno, pesen je naša, guči od nas, lejpa je nam zátok, ka je porabska, slovenska! Pesmi so vsigdar »slike« ednoga naroda« pove Irena Barber, dolgoletna, žal že pokojna, predsednica, pevka in ena od pomembnih gonilnih sil zbora Avgust Pavel iz Gornjega Senika, ob njegovi 60. obletnici delovanja.

Njena misel zagotovo najlepše zveni v izvirnem, porabskem »napevu«, zato jo tako navajam, verjetno pa, vsaj tokrat, »prevod« ne bo odveč:

»Kdo bi znal povedati, kdaj in kdo je začel peti porabsko pesem...? Eno je zagotovo, pesem je naša, pripoveduje o nas, lepa nam je zato, ker je porabska, slovenska! Pesmi so zmeraj »slike« nekega naroda...»

Porabje je moj poseben kotiček že dobrih štirideset let, odkar sem kot pevec MePZ Štefan Kovač iz Murske Sobote na koncertu v Gornjem Seniku v nabito polni dvorani z obrazov poslušalcev razbral izjemno naklonjenost Porabcev slovenski govorici in pesmi - enako pri mladeži, kakor tudi pri odraslih. Potrditev, da je naklonjenost pristna, pa sem dobil dobrih deset let kasneje kot mentor zboru Avgust Pavel iz Gornjega Senika in mladinskima zboroma iz Monoštra in Gornjega Senika. Pri njih so bili vnema, skrb in navdušenje za pripravo Porabskega dneva v Cankarjevem domu leta 1984, izjemna. Prireditel v Gallusovi dvorani je tistikrat izzvenela kot pravi praznik porabskega slovenstva.

Od takrat do danes je MEŠANI PEVSKI ZBOR AVGUST PAVEL za Porabje ustvaril veliko razveseljivega in dragocenega. Njihov repertoar, pravo razkošje raznolikosti

in bogastva napevov in izpovedi, obsega porabske pesmi, ki so jih za njihov zbor priredili skladatelji Samo Vremšak, Viktor Mihelčič, Radovan Gobec, Uroš Krek in Janez Močnik, slovenski zborovodje pa smo jih z veseljem uvrščali v svoje programe. Slovenske ljudske in umetne pesmi pojejo največ v priredbah Emila Adamiča, Frana Venturinja, Vasilija Mirka, Danila Švare, Miroslava Vilharja, Davorina Jenka. Poleg tega v svoj repertoar uvrščajo tudi pesmi iz starejših obdobij in cerkvene pesmi. Zbor, ki deluje neprekinjeno od leta 1938, ostaja v regiji najuspešnejša kulturna skupina, znana na Madžarskem in izven njenih meja. Odmevnih nastopov je bilo veliko, tako v Porabju in na Madžarskem, kakor tudi v Sloveniji, Italiji, Avstriji in Srbiji. Leta 1998 je zbor pod vodstvom Marije Trifusz izdal kaseto; zgoščenko so posneli štiri leta kasneje. Pri tem ne gre spregledati, da mu je Inštitut za madžarsko kulturo leta 2005 podelil priznanje za ohranjanje slovenske ljudske pesmi in diplomu PRO CULTURA MINORITATUM HUNGARIAE.

Le upamo lahko, da bo zbor s tako zagnanostjo deloval še dolgo.

KOMORNI MEŠANI PEVSKI ZBOR PORABSKIH SLOVENCEV MONOŠTER

Mlada skupina smo, nova sezona nam bo peta, jubilejna. Pozna jesen leta 2006 je nanese na naše sodelovanje. Le čemu neki? Čim več slovenske govorice naj se sliši tudi v Monoštru, med petjem pa se to najbolje dá, je bila ideja gospe Klare Fodor in Marijane Sukič. In, ker je Porabje tudi moj kotiček, nisem okleval, ko so me zaprosili za sodelovanje.

Čeprav večina pevcev v zboru ni imela pevskih izkušenj, nas začetniške tegobe niso zlomile. Z veliko vztrajnostjo smo postali zbor, ki mu uspevajo prepričljive interpretacije, ubran zvok in lepa izgovarjava. Veselimo se, da smo v Monošter

prinesli tudi prleško govorico pevcev MePZ Radenska, saj jih pet iz tega zbora navdušeno poje s Porabci.

Do sedaj se nam je nabralo kar nekaj odmevnih nastopov na revijah v Murski Soboti, v Monoštru (Pesem ne pozna meja), Budimpešti, Sombotelu in Ljubljani (Cankarjev dom). Pojemo slovenske narodne pesmi, umetne pesmi slovenskih in tujih avtorjev različnih vsebin in stilnih obdobj (Kodály, Haendel, Praetorius, Ipavci, Adamič), seveda pa tudi izvirno ljudsko - po porabsko.

Upamo, da nam bo uspevalo še dolga leta: petje, poustvarjanje in druženje.

■ ***Tomaž Kuhar**

Rojen je leta 1945 v Murski Soboti. Tu je končal učiteljske, leta 1969 pa diplomiral na oddelku za glasbeni pouk Pedagoške akademije v Mariboru. Od leta 1968 do upokojitve leta 2007 je poučeval glasbeno vzgojo na nekaj pomurskih osnovnih šolah, nazadnje na Osnovni šoli II v Murski Soboti. Na teh šolah je vodil tudi mladinske in otroške pevske zборе, ki so po mnenju kolegov veljali za simpatične in prepričljive, z dovolj priznanimi dosežki na različnih ravneh, revijah doma in v širši regiji. Nekajkrat so se uvrstili na Mladinski pevski festival Celje (MPF), nekaj vzpodbudnih priznanj pa so bili deležni tudi za nastope na državnih revijah v Zagorju ob Savi. Tomaž Humar je bil hkrati tudi mentor različnim tamburaškim skupinam, komornim inštrumentalnim sestavam (Orffov inštrumentarij, kljunaste flavte), igranje ljudskih viž ter vokalnim skupinam, ki so gojile ljudsko petje.

Poleg navedenega pa že od leta 1972 naprej vodi tudi različne odrasle pevske zборе, s katerimi se je predstavljal doma in v tujini, pogosto tudi pri zamejskih Slovencih na Madžarskem, v Avstriji in Italiji. V 80-tih letih prejšnjega stoletja je bil mentor porabskim odraslim in otroškim pevskim zborom.

Mešani pevski zbor Štefan Kovač iz Murske Sobote je vodil devetnajst let. Z omenjenim zborom je na državnem tekmovanju Naša pesem v Mariboru dvakrat dosegel bronasto priznanje, v tem času pa je zbor izdal tudi svojo kaseto in zgoščenko. V istem obdobju je vodil tudi MePZ Radenska in z njim prav tako izdal kaseto in zgoščenko. MePZ Radenska vodi že petindvajset let.

Trenutno v Monoštru vodi še Komorni mešani pevski zbor porabskih Slovencev, s katerim bodo v novi sezoni slavili peto obletnico delovanja, v Beznovcih na Goričkem pa je mentor pevkam ljudskih pesmi.

Zborovska dejavnost na področju Augsburga, Ulma, Ravensburga in Stuttgarta

Roman Kutin*

Slovenska pesem je živa tudi med slovenskimi rojaki zunaj matične domovine. V Augsburgu, Ulmu, Ravensburgu, Stuttgartu in drugod obstajajo pevski zbori in skupine, ki gojijo slovensko pesem in tako ohranjajo slovensko besedo in kulturo na tujem. V zadnjih letih spremljajo to ljubiteljsko pevsko dejavnost redni pevski seminarji pod strokovnim vodstvom.

Kamor je Slovenca zanesla noga, tja je s seboj odnesel tudi pesem. Marsikdo, ki je odšel v tujino, si je s prepevanjem domače, v srce zapisane pesmi, blažil domotožje, si z njo obujal spomine na domače kraje, na mladostna leta in si z njo ohranjal zaklad materine besede. V pesmih je skrita moč življenja, v njih je vera in nezlo-mljivo upanje. Če se z odprtimi očmi zazremo v zgodovino slovenskega naroda, vidimo, da je Slovenec kot posameznik in narod obstal in ohranil svoj obraz, ker je prepeval in dušo hranil s pesmijo.

SLOVENSKI MEŠANI PEVSKI ZBOR V AUGSBURGU

Ko sem v začetku septembra 2002 prišel v Augsburg in se v tem mestu tudi nastanil, se mi še sanjalo ni, kako v resnici poteka življenje Slovencev v tem delu Nemčije. Kar kmalu sem iz pogovorov z ljudmi spoznal, da je moj predhodnik, pokojni župnik, Jožko Bucik pustil za seboj nepozabno sled delovanja med tu živečimi Slovenci. Vestno je opravljal duhovniško službo. Toda z ljubeznijo do petja in z zbiranjem pevcev v pevski zbor, ki ga je leta 1980 ustanovil in do smrti vodil, se je za vedno zapisal v srca slovenskih rojakov v Augsburgu. Po njegovi smrti je nastala enoletna praznina. Z mojim prihodom se je zbor ponovno sestel. Sedaj vadi in

prepeva pod mojim vodstvom. Vaje so redno enkrat na teden po dve uri. Vadimo cerkvene in ljudske narodne pesmi. Zbor občasno nastopa pri mašah, pri prireditvah društev in raznih drugih srečanjih. Če nas kdo kam povabi, se povabilu radi odzovemo in zapojemo.

SLOVENSKI MEŠANI PEVSKI ZBOR V ULMU

Zelo podobno kot v Augsburgu poteka pevska dejavnost tudi v Ulmu. Slovenski pevski zbor v Ulmu obstaja komaj šest let in pol. Na pobudo predsednika društva Vinka Majcna sem takrat takoj izrazil pripravljenost, da bom s pevci vadil, če se jih bo dovolj zbralo in bodo redno hodili na vaje. To se je zgodilo v novembru 2003. Od takrat naprej se redno enkrat na teden peljem iz Augsburga v Ulm, kjer vadimo in se pripravljamo na nastope. Ker sam vodim zbor v Augsburgu in Ulmu, je naš program petja enak v obeh zborih, kar omogoča, da ob izrednih prilikah skupaj nastopamo.

ŽENSKA PEVSKA SKUPINA V RAVENSBURGU

V Ravensburgu so pred leti imeli dober pevski zbor. Ugasnil je že pred mojim prihodom v Nemčijo. Več razlogov je k temu prispevalo. Nekateri so se vrnili nazaj v domovino, nekateri so pomrli, drugi se morda celo naveličali redno hoditi na vaje. Dejstvo je, da sedaj mešani pevski zbor v Ravensburgu več ne obstaja. Toda petje pa kljub vsemu le ni zamrlo. Pred sedmimi leti se je na novo oblikovala ženska pevska skupina. Vodi jo Jože Erjavec. Na nastopih pevke spremlja s harmoniko in običajno vedno požanjejo velik aplavz. Redno prepevajo na prireditvah domačega društva in ne zamudijo nobene priložnosti, če jih kdo povabi kam drugam.

MEŠANI PEVSKI ZBOR OBZORJE V STUTTGARTU

O slovenski zborovski dejavnosti v Stuttgartu ne morem kaj posebnega poročati, ker premalo poznam razmere na tem koncu. Iz pripovedovanja starejših ljudi, s katerimi se kdaj pa kdaj srečam, lahko izluščim, da je bilo še pred dvajsetimi leti na tem področju zelo živahno. Meni je danes poznan predvsem župnijski mešani pevski zbor Obzorje. Iz podatkov, ki jih imam na voljo, lahko povem, da je zbor zaživel v začetku leta 2005 na pobudo župnika dr. Zvoneta Štrublja, ki je dušni pastir za Slovence v Stuttgartu in okolici. Spoznal je študentko glasbe Marjetko Urbanič in z njeno pomočjo ustanovil pevski zbor. Pod njeno taktirko so se pevci radi zbirali in hitro napredovali. Žal se je Marjetka po končanem študiju vrnila v Slovenijo in zbor je ostal brez zborovodje. Po vztrajnem iskanju se je le našla rešitev. Sedaj vodi zbor študentka glasbe Ieva Sarja, doma iz Latvije.

IZOBRAŽEVANJE LJUBITELJEV PETJA

S slovenskim župnikom iz Stuttgarta dr. Zvonetom Štrubljem že od mojega prihoda v Augsburg dobro sodelujeva. V marcu leta 2006 sva organizirala pevski seminar. Od Augsburga, Ulma, Ravensburga in Stuttgarta sva na seminar vabila vse ljudi, ki jih petje zanima, tudi tiste, ki niso vključeni v noben pevski zbor. Lep odziv je

potrdil, da je odločitev za izobraževanje pevcev pravilna. Pod vodstvom prof. mag. Ivana Florjanca iz Glasbene akademije v Ljubljani vsako leto spomladi poteka pevski seminar, ki se ga ljubitelji petja v vedno večjem številu udeležujejo. Skupno izobraževanje na pevskem področju je že rodilo prve sadove, saj smo se za izredne prilike vsi pevci od Augsburga do Stuttgarta združili v skupni pevski zbor in uspešno zapeli. Zadnji tak skupni nastop je bil letos 1. avgusta 2010 na Svetih Višarjah ob tradicionalnem romanju treh Slovenij.

■ *Roman Kutin

Med Kobaridom in Tolminom se na levem bregu Soče mogočno dviga gora Krn. Na njeni južni strani leži vas z enakim imenom. V tej vasici sem 25. januarja 1956 zagledal luč sveta kot četrti otrok v družini. Za menoj se je rodila še sestra in tako prevzela vlogo najmlajšega družinskega člana pri hiši.

Otroška leta in čas osnovne šole sem preživel doma, v rojstnem kraju Krn. Z željo v srcu, da bi postal duhovnik, sem s štirinajstimi leti in pol zapustil rodni dom in pristal pri salezijancih v Želimljem blizu Ljubljane. Tu so mi leta srednje šole hitro minila. Takoj po maturi sem bil poslan na služenje vojaškega roka v Makedonijo, v Bitolo. Po odsluženi vojaški službi sem se v vpisal na teološko fakulteto v Ljubljani in bil leta 1983 posvečen v duhovnika. Kot kaplan sem bil poslan na prvo delovno mesto v Sevnico ob Savi. Po treh letih je sledila premestitev v Celovec, v Avstrijo. Tu sem bil prvi dve leti vzgojitelj v Modestovem dijaškem domu pod okriljem Mohorjeve družbe, nato pa imenovan za župnika Slovenske župnije sv. Cirila in Metoda v Celovcu. To službo sem opravljal do julija 2001, ko sem se za kratek čas vrnil v Ljubljano in v župniji Rakovnik prevzel kaplanske obveznosti. S 1. septembrom 2002 me je pot zanesla v Nemčijo. Sprejel sem nalogo župnika za Slovence v Augsburgu, Kemptnu, Ulmu in Ravensburgu.

Glasba me spremlja vse življenje. Že kot otrok sem rad poslušal narodno zabavno glasbo. Pri salezijancih v Želimljem mi je bilo omogočeno, da sem začel vaditi klavir, kitaro in druge instrumente. V času teološkega študija sem kot gost dve leti obiskoval orglarsko šolo. Nisem strokovnjak na glasbenem področju, sem pa vesel, da tisto, kar znam, lahko dajem naprej kot zborovodja vsem tistim, ki radi z menoj prepevajo.

Pevski zbor „Slovenski cvet“

Slowenischer Gesangs – und Kulturverein „Slovenski cvet“ e.V.

167

Nada Zupan*

Zbor „Slovenski cvet“ je bil ustanovljen in je začel delati leta 1977.

Pevce je zbiral in za zborovsko petje navdušil takratni duhovnik g. Pavel Uršič. Kmalu se nas je zbralo enajst pevcev, Slovencev, ki smo začeli pridno vaditi.

Nastopali smo na cerkvenih in državnih prireditvah ter še ob raznih drugih priložnostih. Vsa leta smo prepevali bodisi samostojno ali pa še s kakšno slovensko skupino ali zborom. Tudi zadnje obdobje imamo letno do deset samostojnih nastopov in tja do pet ali šest kot gostujoči zbor pri drugih slovenskih društvih. Organizirali in izvedli pa smo že nekaj koncertov za tukajšnjo, pretežno nemško publiko in dosegli zavidljive ocene.

Lahko bi rekli, da v vseh tridesetih letih tukaj v Porurju skoraj ni bilo slovestnosti slovenskih društev brez pevcev „Slovenskega cveta“. Nastopali smo v Švici, Franciji, Belgiji, Holandiji, Nemčiji, Kanadi in Sloveniji.

Vsa leta z veseljem in ponosom zastopamo Slovenijo in njen narod.

V svojih vrstah smo oz. imamo člane, ki so vešči tudi govorjene besede, recitiranja in igre. Tako so naša domena pogosto celotni programi posameznih prireditev. Iz našega zbora je nastal tudi moški zbor „Slovenski fantje“, katerih glas je nekaj posebnega.

Vsa leta so pevci prihajali, še bolj pa tudi odhajali zaradi starosti, bolezni, smrti ali vrnitve v domovino. Tako je pred parim letom zbor štel le še devet članov. Bil je na robu prepada.

Z vso močjo smo začeli iskati nove mlade pevce in jih navduševati za sodelovanje v zboru. Imeli smo uspeh, tako da danes šteje zbor kar enaindvajset stalnih pevcev. Srečni smo, da imamo pevce tudi iz druge generacije, ki se je navdušila za petje čudovitih slovenskih pesmi. Slovenski zbori tu okoli nam zavidajo tak podmladek.

Naša velika sreča je tudi, da imamo izvrstnega pevovodjo Istoka Kešpreta, ki je odlični vokalisti in človek takega kova, ki povezuje, mobilizira, predvsem pa skrbi za kakovost našega petja. Zbor vodi že 20 let.

168 ■ Na pevske vaje, ki so enkrat na teden, se pevci vozijo tudi iz do sto kilometrov oddaljenih krajev.

Te navdušene mlade ljudi je treba podpreti, kajti tudi njihovi potomci bodo poznali slovenske pesmi in slovenske običaje.

Pevci bi se radi predstavili še kje drugje. Imamo cilje in se hočemo za njih tudi potruditi!

Za vso vašo naklonjenost in razumevanje se vam prisrčno zahvaljujemo!

Pevski zbor Slovenski cvet

■ ***Nada Zupan**

Podpredsednica pevskega zbora Slovenski cvet.

Slovensko pevsko in kulturno društvo Slomšek iz Maasmechelena

Stani Revinšek*

Slovensko pevsko in kulturno društvo Slomšek iz Maasmechelena v Belgiji letos slavi svojo 50. obletnico obstoja, sicer pa se je razvilo iz društva sv. Barbare, ki obstaja že več kot 80 let.

Društvo s svojim mešanim in moškim pevskim zborom, s šolo za odrasle, z gojitvijo slovenskega zborovskega in ljudskega petja pri cerkvenih obredih, s svojimi rednimi letnimi kulturnimi prireditvami in srečanji, povezuje že tretjo generacijo rojakov izseljencev s slovensko besedo, pesmijo in običaji. Čeprav so predniki zapustili rodno grudo in šli v svet »s trebuhom za kruhom«, je tudi sedanji rod čustveno in jezikovno trdno navezan na domovino Slovenijo. Cilj društva je ohranjevati med slovenskimi izseljenci vse, kar nam je sveto, podedovano od prednikov, to je našo vero, našo pesem, jezik in običaje, in to prenašati na svoje potomce. Med člani vzbujati duha bratstva in krščanske solidarnosti ter gojiti kulturne stike s Slovenci po svetu! Letno koncertirata tako vsaj dva pevska zbora iz Slovenije v našem kraju.

Pevski zbor Slomšek pripada narodno jezikovni manjšini Slovencev v Belgiji. Prav zaradi tega goji predvsem slovensko pesem. Korenine tega zbora segajo skoraj 80 let nazaj, z imenom Slomšek pa je začel nastopati in se predstavljati širši javnosti leta 1960. Leta 1962 je vodstvo prevzel sedanji dirigent moškega zbora Vili Rogelj. Glasbeni repertoar se je od takrat do današnjih dni obogatil in trenutno vključuje dela slovenske narodne glasbe, vzhodne liturgije ter dela sodobnih slovenskih skladateljev.

Pravi čudež je, da sedaj pevci napravijo za vsake pevske vaje skupaj 1250 km in to vsaj dvakrat mesečno, na pripravi koncertih pa tedensko.

Zbor sodeluje na približno 15 do 20 deželnih koncertih v Belgiji, Nizozemski, Franciji in Nemčiji. Poleg tega smo imeli od leta 1982 dalje še nekaj drugih pomembnih koncertnih turnej v Gorici, Trstu in Benetkah, leta 1986 po Sloveniji v Ljubljani, Celju in Mariboru v svoji organizaciji in leta 1993 po Sloveniji na Vrhniki, v Škofji Loki, Št. Joštu nad Horjulom in v Ljubljani s pomočjo izseljenskega društva Slovenija v svetu. Leta 2003 smo bili v svoji organizaciji na turneji po Sloveniji v Ormožu, v Razkrižju, v Grobljah pri Domžalah in v Dornberku pri Gorici.

Leta 2007 smo imeli priliko sodelovati s Slovenijo v svetu in imeli pevske tečaje v Sloveniji ter nastope v Ljubljani, Sevnici in Grobljah pri Domžalah. Leta 2008 smo v skupnem sodelovanju s Slovenijo v svetu nastopili v Škofji Loki, pri pevskem zboru Adriatic iz Hrvatitov, v zdravilišču Laško in na Lisci v Sevnici.

Leta 2009 se je ustanovil ženski zbor, vodstvo je prevzel dirigent in pevec Karli Cverle.

Februarja 2010 smo praznovali 50. obletnico; našim zaslužnim osebnostim smo podelili priznanja za dolgoletno delo.

V soboto, 22. maja, se je v našem mestu Maasmechelen zgodila tradicionalna revija slovenskih pevskih zborov zahodne Evrope, ki se odvija na vsaki dve leti na različnih krajih v Nemčiji, Belgiji, Franciji ali na Nizozemskem. Prva tovrstna revija se je izvedla že leta 1972 in se po prekinitvi nadaljevala 1982. leta. Namen je bil in je ohranjanje slovenske kulture in spomina na preteklost. Prišli so: domači mešani, moški in ženski pevski zbor Slomšek, mešani in moški pevski zbor ATSO Aumetz iz Francije, mešani in moški zbor Jadran Freyming-Merlebach iz Francije in mešani zbor Zvon Heerlen iz Nizozemske. Opravičil se je mešani zbor Slovenski Cvet iz

Moersa, Nemčije. Po skupnem kosilu se je odvijalo opevanje in priprava za nastop. Revija se je začela ob tretji uri popoldne v čudoviti kapeli Heilig Hartcollege.

»Ljudska pesem je odsev slovenske duševnosti in zgodovine. Zato jo moramo spoštovati kot izročilo naših prednikov. Pesem je živa in vsaka zapeta beseda je praznik zvoka. Je lepota, zaradi katere je življenje lažje, prijetnejše in polnejše. Slovenska pesem je povezana z narodno zavestjo. Ne pozna meja in združuje vse Slovence ne glede na to, kje živimo. Ljubezen do Slovenije se kaže tudi s tovrstnimi revijami pevskim zborov, ki združujejo ubrano petje tu v Belgiji, na Nizozemskem, v Franciji in v Nemčiji... Evropa se povezuje. Prav tako se moramo tudi Slovenci povezovati in skupno delovati. Le tako bomo ostali skupaj.« (iz programa)

Iz ust Slovencev, ki domovino redko vidijo, je slovenska pesem zvenela prijetno čustveno in srčno. V kapeli je pesem zvenela še posebno svečano. Po uradnem delu so imeli zborovodje krajši posvet s strokovnjakom in ravnateljem glasbene šole iz Logatca Primožem Malavašičem. S čutom in taktnostjo je analiziral nastope posameznih zborov in jim postregel z obilo koristnih napotkov. Vsi povabljeni in pevci so v šolski dvorani imeli družabno srečanje.

Pesem je most, ki različnosti spaja,
je kot studenec, ki žejo gasi,
sonce, ki gore ledene odtaja,
roža, ki naše življenje krasi.
(N. Razboršek)

Slovensko pevsko in kulturno društvo »Slomšek« že 50 let neguje to rožo. Kljub različni starosti v naših srcih tli želja po lepem petju in ohranitvi slovenske ljudske, cerkvene in umetne pesmi, ki nam krasi življenje.

Iz srca se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali pri uresničitvi tega, našim pevcem, dirigentom, vsem nastopajočim zborom, sodelavcem, poslušalcem, Sloveniji

v svetu in posebno Republiki Slovenije, ministrstvu za Slovence po svetu ter tudi Svetovnemu Slovenskemu Kongresu, preko katerega se lahko še bolj združimo.

ATSO AUMETZ FRANCIJA

Dirigent André KOGOVSČEK

Številni delavci iz različnih dežel Evrope so prišli v Aumetz z namenom, da se podajo v rudnike železne rude, med njimi tudi Slovenci. Slednji so 9. maja 1926 ustanovili Slovensko delavsko društvo z namenom, da pomagajo svojim članom na socialnem področju, prirejajo skupne pevske večere, igrajo na različna glasbila in gojijo ljubezen do gledaliških predstav.

V letu 2006 je društvo praznovalo svojo 80. obletnico obstoja. Istega leta je moški pevski zbor praznoval svojo 35. letnico. V Aumetzu so leta 1972 priredili prvo srečanje slovenskih pevskih zborov zahodne Evrope.

Danes je društvo še vedno zelo dejavno, tako na pevskem kot klekljarskem in jezikovnem področju.

172 ■

Mešani zbor

Moški zbor

SLOVENSKO RUDARSKO PEVSKO DRUŠTVO »JADRAN« FREYMING-MERLEBACH FRANCIJA

Dirigent Laurent EGLOFF

Slovensko rudarsko pevsko društvo Jadran je bilo ustanovljeno 04. 06. 1966 z združitvijo dveh takratnih društev »Slavček« in »Sava« in sicer v Freyming-Merlebachu v severozahodni Franciji. Pevski zbor je glavna društvena aktivnost.

Pevski zbor prepeva že več kot 44 let, trenutno 40 pevk in pevcev, od prve do celo četrte generacije. Zraven pa še domačini, katere je pritegnila slovenska pesem. Prepevajo predvsem slovenske narodne in umetne pesmi in zraven še tujo pesem.

Nastopajo na različnih dobronamernih koncertih v okolici in izven nje, ter tudi v inozemstvu.

Mešani pevski zbor

Moški pevski zbor

MEŠANI PEVSKI ZBOR »ZVON HEERLEN« NIZOZEMSKA

Dirigent ga. Margreet Wesseling

Leta 1929 so tedanji izseljenci v Nizozemskem Limburgu, v okolici Heerlena ustanovili pevsko društvo »ZVON«. Zbor šteje 40 članov in poje ljudske in cerkvene pesmi. Sestoji večinoma iz Slovencev, ki so rojeni v Sloveniji ali na Nizozemskem. Zbor je večkrat gostoval na turnejah v Sloveniji, nazadnje junija 2008. V letu 2009 je zbor praznoval 80 let obstoja.

174 ■

■ ***Stani Revinšek**

Predsednik slovenskega pevskega in kulturnega društva »Slomšek«

Rojen 22.10.1956 v Maasmechelen – Belgija

Izobrazba

1975 maturiral na škofijski gimnaziji v Maasmechelenu – Belgija

1980 končal pedagoške študije

Poklicna pot

1980 – 1994 zastopnik različnih podjetij v Belgiji in Nemčiji

1994 – 2008 gradbenik v Belgiji

1995 – 2010 turistični vodič za Belgijce, Nizozemce in Nemce po Sloveniji
turistični vodič za iste ter Slovence po Beneluxu.

Predstavnik tretjega rodu Slovencev v Belgiji, ki so odšli na delo v belgijske rudnike. Že 25 let je predsednik slovenskega kulturnega društva Anton Martin Slomšek, čigar cilj je ohranjati med slovenskimi izseljenci v Belgiji, kar jim je bilo posredovano od prednikov in jim je »sveto – vera, pesem, jezik in običaje« ter to prenašati na potomce, da ne bodo pozabili, od kod izvirajo njihove korenine. V sklopu moškega, mešanega in ženskega zbora, ki nastopajo po vsej Belgiji ter sosednjih državah in tudi v Sloveniji, deluje istoimensko kulturno društvo, ki skrbi za člane in stik z flamskem prebivalstvom. Obenem pa z navdušenjem odkriva lepote Slovenije belgijskim turistom in Beneluxa slovenskim turistom.

Slovenski pevski zbori v Vojvodini

175

Katja Juršič-Huzjan*

Ocenjuje se, da je Slovencev v Srbiji danes okrog 10.000, od tega v Vojvodini 2.700, največ v Novem Sadu – 532. Sem so začeli prihajati že ob koncu 18. stoletja, največ ih je pa prišlo v prvi polovici 20. stoletja. Slovenci v Jugoslaviji so, tako rekoč, živeli v svoji »širši domovini«. Po razpadu SFRJ so postali ena od nacionalnih manjšin. Z željo, da bi ponovno vzpostavili potrgane kontakte z sorodniki in prijatelji v matični domovini in ohranjali kulturne vrednote slovenskega naroda, so se začeli organizirati.

Prvo Društvo Slovencev v Srbiji je utemeljeno leta 1997 v Novem Sadu in je to bilo Društvo Slovencev "Kredarica". Danes v Srbiji deluje 12 društev Slovencev. Poleg "Kredarice" so to društva v Vojvodini: v Zrenjaninu, Subotici, Vršču, Rumi, Pančevu, pa še na ožjem območju Srbije: v Beogradu, Nišu, Boru, Kragujevcu, Zaječaru in Leskovcu. Kolikor mi je znano, samo v štirih društvih redno delujejo pevski zbori. Najstarejši je zbor DS "Kredarica", ki je bil ustanovljen leta 2000 na iniciativo nekaj članov Društva in ob veliki podpori tedanjega vodstva. Potem so začeli delovati zbori društev Slovencev "Triglav" v Subotici, "Planika" v Zrenjaninu (Danijela Avram) in "France Prešeren" v Nišu (mag. Slobodan Kodela). Predvsem zahvaljujoč dejavnosti zborov se na teh prostorih znova sliši slovenska pesem in beseda, mladi člani Društva pa imajo priložnost na neposreden način spoznati kulturo in tradicijo naroda, kateremu pripadajo, starejši pa obujajo spomine na domovino in na ljube melodije in ritme prednikov.

MePZ "Kredarica"

zborovodja – Suzana Gros

Na začetku je zbor štel kar 8-10 članov, ki so bili povprečno stari več kot 50 let, dokler se niso začeli pridruževati mladi, izobraženi glasbeniki, ki nam še vedno pomagajo, kadarkoli je potrebno.

Temelje zbora sta postavila dirigente mag. Bogdan Đaković ter mag. Fedor Prodanov. Člani zbora se jih spominjajo z ljubeznijo. Imela sta težko nalogo, da iz majhne skupine pevcev, pretežno amaterjev, ustvarita homogen glasbeni kolektiv.

Novo svežino in polet je s svojim prihodom vnesla Suzana Gros, ki vodi zbor od leta 2002. Pod njenim vodstvom se je zbor uveljavil z nastopi v številnih krajih Srbije. Danes ima zbor bogat in raznovrsten repertoar: obdelave slovenskih ljudskih pesmi in skladbe slovenskih avtorjev, priložnostne božične in velikonočne pesmi ter duhovne skladbe znanih svetovnih avtorjev.

V desetih letih svojega obstoja je imel zbor veliko uspešnih nastopov in gostovanj v Sloveniji (Novo mesto, Dolenjske Toplice, Bohinj, Kranj, Dutovlje, Nova Gorica, Pišce, Šentvid pri Stični). Nepozabna so gostovanja v Bohinju na tradicionalnem srečanju Slovencev iz diaspore pod naslovom "Srečanje v moji domovini".

Ena najpomembnejših kulturnih manifestacij v organizaciji DS "Kredarica" – "Koncert slovenskih pesmi in poezije" – od leta 2003 že tradicionalno poteka v novembru mesecu v novosadski Sinagogi, ki se je redno udeležujejo tudi predstavniki vseh slovenskih društev iz Srbije.

Med številnimi nastopi zbora bi posebej omenili tradicionalno sodelovanje na prireditvi ob kulturnem prazniku Republike Slovenije 8. februarja, sodelovanje pri božičnih in velikonočnih mašah, ki jih v novosadski katedrali Imena Marijinega v slovenskem jeziku daruje nadškof gospod Hočevar, ter ob obletnicah velikih slovenskih pesnikov in pisateljev. Zbor je nastopal na srečanjih in svečanostih slovenskih društev, na odprtjih razstav likovnih ustvarjalcev, na humanitarnih koncertih, književnih večerih itd. Doslej sta MePZ zbor in MoPS "Kredarica" posnela dve zgoščenki. Korepetitor in redni spremljevalec zbora je pianist Jožef Riter.

Vaje (dvakrat na teden) potekajo v vedrem in sproščenem vzdušju, ob številnih duhovitih dovtipih in smehu. Člani zbora so se zblížali, na skupnih koncertih in gostovanjih se vzpostavljajo novi kontakti in sklepajo prijateljstva.

V zadnjem času se mi zdi, da vsi slovenski zbori v Vojvodini stagnirajo, predvsem zaradi finančne krize. Zbor "Kredarica" ima, na žalost, veliko težav še zato, ker del sedanjega vodstva Društva marsikdaj nima dovolj razumevanja za potrebe in probleme zbora. Želeli bi namreč večjo pomoč v organiziranju potovanj in nastopov v

Sloveniji, povezave z društvu Slovencev s širšega področja, radi bi obiskali Slovence v Makedoniji, na Hrvaškem, v Italiji ...

MoPS "Kredarica"

vodja – mag. Borut Pavlič

Od leta 2004 je pri "Kredarici" ustanovljena tudi Moška pevška skupina, v kateri pojejo člani zbora DS "Kredarica" in na ta način nadaljujejo bogato slovensko tradicijo moškega komornega petja. Vodi jo magister viole Borut Pavlič. V zelo kratkem času je imela pomembne nastope v Srbiji in Sloveniji, med ostalim na cenjenem festivalu BEMUS 2005 (Beogradske muzičke svečanosti), kot edini predstavnik slovenske nacionalne manjšine v Srbiji.

Skupaj z zborom, MoPS uspešno nastopa na številnih prireditvah, srečanjih in koncertih v Srbiji in Sloveniji.

178 ■

Zbor društva Slovencev "Triglav", Subotica

Mešani pevski zbor je nastal leta 2002, vodi ga Dijana Miškolci, pojejo predvsem ljudske pesmi iz raznih delov Slovenije. Vsako leto se udeležijo večera Pesmi in poezije v NS, nastopajo na prireditvah našega društva, gostovali pa so v Cerknici, Ljubljani in dvakrat v Porabju na Madžarskem.

■ ***Katja Juršič-Huzjan**

Rojena v Novem Sadu leta 1951 očetu Slovincu in materi Makedonki. Po zaključku gimnazije in istočasno srednje glasbene šole (klavirski oddelek) je študirala in diplomirala na Filozofski fakulteti v N. Sadu (ruski jezik in književnost). Začasno je poučevala ruščino v šoli, potem pa delala v Baletni šoli kot korepetitor. Od leta 1982 je zaposlena na Filozofski fakulteti kot lektorica sodobnega ruskega jezika.

V Društvu Slovencev "Kredarica" je od leta 1997 in je ena od ustanoviteljev zbora, v katerem tudi poje. To jo veseli in vrača v otroška leta, ko jo je oče poleti vedno peljal v Slovenijo, kjer je skakljala po poljih in hribih in za vedno vpijala barve, vonje in zvoke domovine svojih prednikov.

Društvo Hugo Wolf in Slovenj Gradec ob 150-letnici skladateljevega rojstva

Marko Košan*

Slovenj Gradec že od sredine šestdesetih let preteklega stoletja velja za sinonim majhnega kulturnega središča, ki utrip sodobnega življenja zna povezati z dediščino bogate kulturno-zgodovinske tradicije. Žlahtni spodbujevalci, kakršna sta bila župnika Jakob Soklič in Ksaver Meško, ter za njima zlasti Karel Pečko, so ustvarjali njegovo kulturno podobo, obenem pa so vzgojili nove generacije strokovnjakov, navdušencev in izobražene hvaležne publike, ki v novejšem času prepoznavajo tudi tiste vrednote, ki so bile zaradi nesrečnih, zgodovinsko pogojenih okoliščin dalj časa odrinjene in v nekaterih obdobjih celo zamolčane. Mednje sodi tudi spomin na genialnega mojstra poznoromantičnega samospeva in čudovito samosvojo osebnost fin-de-sieclovskega Dunaja, v Slovenj Gradcu rojenega skladatelja Huga Wolfa (1860-1903). V zavest slovenskega kulturnega prostora je namreč znova vstopil šele leta 1990 z velikimi prireditvami (razstavo, koncerti, TV filmi in publikacijami) ob 130. obletnici rojstva, pot pa mu je nekaj let prej tlakovala peščica zanesenjakov, med njimi na prvem mestu takratni ravnatelj slovenjgraške Glasbene šole in skrbnik rojstne hiše Jože Leskovar, tudi pobudnik Društva Hugo Wolf Slovenj Gradec in od ustanovitve leta 1993 njegov prvi predsednik.

Hugo Wolf se je rodil 13. marca 1860 očetu usnarjaru, ki je bil tudi sam glasbeno nadarjen. V okolju, kjer sta stoletja večinoma v slogi živela dva naroda, je bil deležen nemške vzgoje, čeravno smo pred leti dobili neizpodbitno potrdilo slovenskih korenin rodbine, ki se je le nekaj generacij poprej pisala po slovensko Vouk. Hugo Wolf je srečo izpolnitve svojega glasbenega poslanstva iskal na kozmopolitskem Dunaju, v glasbenem epicentru tedanjega sveta. V rojstno mesto se v kasnejših letih ni več vračal, a v hiši na Glavnem trgu, ki je po drugi svetovni vojni gostila

slovenjgraško Glasbeno šolo, v urejeni komorni dvorani pa bogat koncertni program, lahko vse do danes prisluškujemo davnemu odmevu Wolfovega hišnega orkestra.

Slovenjgraško Društvo Hugo Wolf, ki ima sedež v skladateljevi rojstni hiši, si je zastavilo cilje za promocijo Wolfove glasbe v Sloveniji na način vzpodbujanja ansamblov in posameznih poustvarjalcev, da bi segali po Wolfovi glasbeni literaturi in jo uvrščali v svoje programe, predvsem pa si prizadeva, da bi Wolfova osebnost in delo v enaki meri kot je to običaj drugod po svetu dobila pravo veljavo in vstopila v zavest širše slovenske kulturne javnosti. S prepoznavnim in že tradicionalnim programom koncertnega cikla »Wolf povezuje«, z večeri samospevov v rojstni hiši, mednarodno solopevsko šolo, ki jo vrsto let uspešno vodi častna članica društva profesorica Breda Zakotnik s salzburškega Mozarteuma, izdajami spominskih zapisov o Wolfu in edicijami prevodov Wolfovih pesmaric in organizacijo mednarodnih muzikoloških simpozijev se je izgradila podlaga, ki pripomore k identiteti mesta, da se ob nazivu mesto Glasnik miru Združenih narodov samozavestno predstavlja tudi kot rojstni kraj znamenitega skladatelja, s čimer se skuša dopolniti v tujini uveljavljeno mnenje, da je bil Hugo Wolf rojen nekje na Avstrijskem. A kljub dokazom o slovenskih koreninah rodbine se noče ustvariti vtis, kot je nekoč zapisal pokojni profesor Marjan Lipovšek, da dvomimo v njegovo pripadnost nemškemu glasbenemu obzorju, ki pomeni njegovo pravo izhodišče. Glasba Huga Wolfa sodi v zakladnico evropske glasbene kulture, s projektom združene Evrope pa postaja

še bolj last vseh, ki v njej živijo, nam pa lahko zapuščina Huga Wolfa ponudi še celo več, saj lahko z univerzalnim jezikom glasbe predstavlja most k dobremu razumevanju in sodelovanju z bližnjimi in daljnimi sosedi naše skupne evropske družine.

V letu 2010, ob 150-letnici skladateljevega rojstva, bo slovenjgraško Društvo Hugo Wolf končno uresničilo zamisel ureditve rojstne hiše v spominski muzej in mednarodni dokumentacijski center, v okviru celostnega projekta »Oživljeni zven preteklosti« pa bo tudi koncertna dvorana v skladateljevi hiši, ki je osrednje prizorišče programov uveljavljenega koncertnega cikla, še pridobila na pomenu in veljavi. V Wolfovi hiši bodo prav v slavnostnem letu potekala preureditvena dela, a se bodo v mestu kljub temu zvrstili številni glasbeni in scenski dogodki, s katerimi se bodo rojaki dostojno oddolžili

spominu na genialnega skladatelja. Društvo aktivno sodeluje tudi v partnerskem programu Slovenj Gradca pri projektu Maribor – evropska prestolnica kulture 2012, saj je s Hugom Wolfom povezan tudi največji investicijski projekt na področju kulture: izgradnja novega Kulturnega doma s sodobno koncertno dvorano, ki bo ponudila ustrezne pogoje za organizacijo in izvedbo I. mednarodnega solopevskega tekmovanja Hugo Wolf.

■ ***Marko Košan**

Predsednik društva Hugo Wolf Slovenj Gradec

Rojen leta 1961 v Ljubljani. Študij umetnostne zgodovine na ljubljanski univerzi. Od leta 1987 kot kustos sodeluje s številnimi galerijami in muzeji v Sloveniji in v tujini. Član Društva slovenskih likovnih kritikov in mednarodnega združenja AICA. Kot publicist, esejist, likovni kritik in kolumnist sodeluje z mnogimi domačimi in tujimi časopisi ter revijami. Od leta 2008 je direktor Koroške galerije likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, predsednik Kluba za Unesco Slovenj Gradec in aktualni predsednik Društva Hugo Wolf Slovenj Gradec.

Glasbena matica Ljubljana

Strategija Glasbene matice, ki ima status društva v javnem interesu, je uresničevanje javnega interesa na področju glasbene umetnosti z ustvarjanjem, posredovanjem in varovanjem kulturnih dobrih na evropski in nacionalni ravni. To pomeni različnim ciljnim publikam omogočiti spoznavanje, razumevanje in vrednotenje skupne evropske ter znotraj te posebej slovenske glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti različnih obdobj in zvrsti.

Glasbena matica si prizadeva prevzeti vlogo enega od pomembnejših dejavnikov na področju glasbenega izobraževanja, glasbenega založništva, koncertno-prireditvene dejavnosti in informacijske dejavnosti. Izobraževalni procesi (pevski zbori, pevška šola, seminarji, mojstrski tečaji, delavnice za otroke, koncertni poduk) so namenjeni različnim publikam, poudarek pa je na oblikah, ki zagotavljajo možnost vseživljenjskega učenja. Založniška dejavnost je v pretežni meri osredotočena na izdajanje notnih edicij, glasbenih zgoščenk in knjig. V okviru koncertne dejavnosti je letno organiziranih več koncertov komorne in zborovske glasbe.

Društvo razvija tiste vrste kulturnih, izobraževalnih in informativnih dejavnosti, ki pomenijo dopolnjevanje mreže dejavnosti javnih zavodov in zasebnih kulturnih organizacij.

Strateški cilji, ki si jih bo društvo prizadevalo doseči v naslednjih petih letih, pomenijo nadaljnje razvijanje obstoječe dejavnosti ter razvijanje novih aktivnosti:

Glasbena matica je bila ustanovljena leta 1872 z namenom »vsestransko podpirati i gojiti slovensko narodno glasbo« (zapisano v Pravilih društva iz leta 1872).

PEVSKI ZBORI

- glasbene delavnice za predšolske otroke
- pevska pripravnica
- otroški pevski zbor
- mladinski pevski zbor
- mešani pevski zbor
- moški pevski zbor
- seniorski pevski zbor

GLASBENO IZOBRAŽEVANJE:

- pevska šola
- mojstrski tečaji in seminarji

KONCERTNA IN PRIREDITVENA DEJAVNOST:

- komorni koncerti
- zborovski koncerti
- glasbeno-scenske predstave
- glasbeno-pogovorni večeri

Sodobna Glasbena matica nadaljuje tradicijo in se prednostno posveča slovenski zborovski glasbi.

GLASBENO ZALOŽNIŠTVO:

- notne edicije
- glasbene zgoščenke
- knjige

Glasbena matica Ljubljana
 Vegova ulica 5, SI - 1000 Ljubljana
www.glasbenamatica.si
info@glasbenamatica.si
 tel: +386 1 451 05 93
 GSM: +386 51 359 313

Handwriting practice lines consisting of 24 horizontal dotted lines.

[illegible]

Urad Vlade RS za Slovence
v zamejstvu in po svetu

Mestna občina
Slovenj Gradec

GLASBENA MATICA
LJUBLJANA

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

Cankarjeva 1/IV
1000 Ljubljana
Slovenija
Tel: +386 1 24 28 550
Fax: + 386 1 24 28 558
e-pošta: info@slokongres.com
www.slokongres.com